

Наталя Будна, Марко Беденко

МАТЕМАТИКА

ЧАСТИНА 2

клас

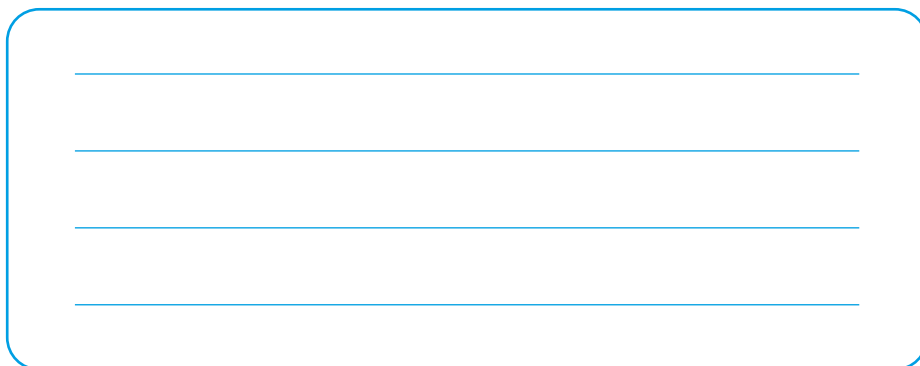
Наталя Будна
Марко Беденко

МАТЕМАТИКА

навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 3-х частинах)

Частина 2

Схвалено для використання в освітньому процесі

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2024

УДК 51(075.2)
Б 90

Навчальний посібник створено до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Схвалено для використання в освітньому процесі
(у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам № 2.0279-2023)

Будна Н. О.

Б 90 Математика : навч. посібн. для 2 кл. закладів загальн. середн.
освіти : у 3-х ч. Ч. 2. / Н. О. Будна, М. В. Беденко. — Тернопіль : На-
вчальна книга – Богдан, 2024. — 112 с. : іл.

ISBN 978-966-10-8651-6

Навчальний посібник за своїм змістом відповідає Держав-
ному стандарту початкової освіти та Типовій освітній програмі,
розробленій під керівництвом О. Я. Савченко.

Для учнів/учениць 2 класу.

УДК 51(075.2)

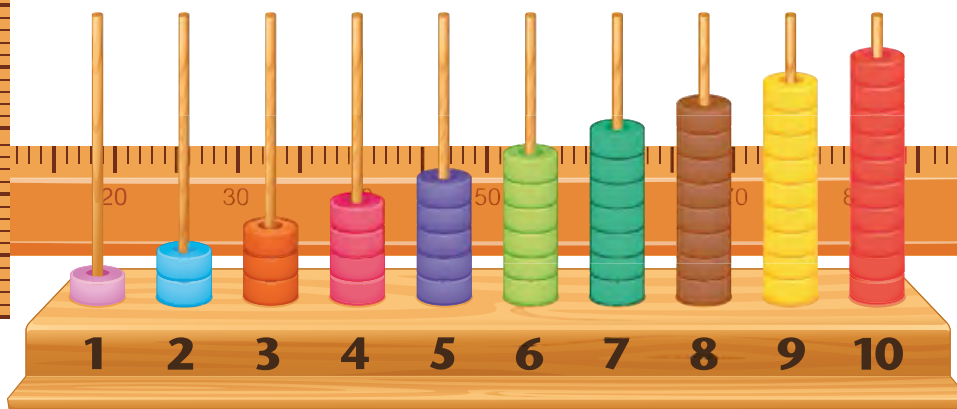
*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Дорогий другокласнику! Дорога другокласнице!

Вітаємо тебе на сторінках другої частини посібника. Тут ти навчишся додавати й віднімати двоцифрові числа із переходом через десяток у межах 100, розв'язувати задачі на дві дії, творчо працювати над задачами. Також ознайомишся з діями множення та ділення, назвами компонентів цих дій і зможеш самостійно скласти таблиці множення й ділення чисел 2, 3 і 4.

Тебе чекають зустрічі з упертим Тадеєм (завдання з QR-кодом), цікава робота з інформацією, поданою у вигляді схем, таблиць, діаграм; дослідження геометричних тіл і фігур та багато іншого.

Бажаємо успіхів!

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— запам'ятай;

— робота в парах або групах;

— кругові вирази;

— виконай за допомогою лічильного матеріалу;

— порівняй;

— творчі завдання;

— домашнє завдання.

ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ ІЗ ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК

Додавання двоцифрових чисел із переходом через десяток (загальний випадок)

1. $30 + 40 = \square\square$

$50 + 30 = \square\square$

$70 + 20 = \square\square$

$40 + 10 = \square\square$

2. $20 + 80 = \square\square\square$

$10 + 50 = \square\square$

$30 + 60 = \square\square$

$20 + 40 = \square\square$

2. Досліди, як виконати додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

$$\begin{array}{r} 30 + 40 \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 38 + 49 = \square\square \\ \uparrow \quad \uparrow \\ 8 + 9 \end{array}$$

1) Додаємо десятки: $30 + 40 = 70$.

2) Додаємо одиниці: $8 + 9 = 17$.

3) Додаємо суми: $70 + 17 = 87$.

3. Продовж обчислення.

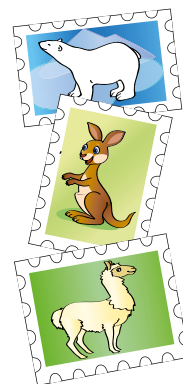
$27 + 36 = 20 + 7 + 30 + 6 = \square\square + \square\square = \square\square$

$42 + 19 = \square\square + \square + \square\square + \square = \square\square + \square\square = \square\square$

$54 + 27 = \square$

4. У Сергія було 19 марок із зображеннями тварин, а в Андрія — на 3 марки менше. Скільки таких марок було в обох хлопчиків разом?

Grid for writing the answer to question 4.

5.

1. $17 + 36 = \square\square$

$48 + 12 = \square\square$

2. $36 + 12 = \square\square$

$18 + 64 = \square\square$

$18 + 24 = \square\square$

$54 + 38 = \square\square$

$45 + 28 = \square\square$

$62 + 29 = \square\square$

$49 + 22 = \square\square$

$72 + 19 = \square\square$

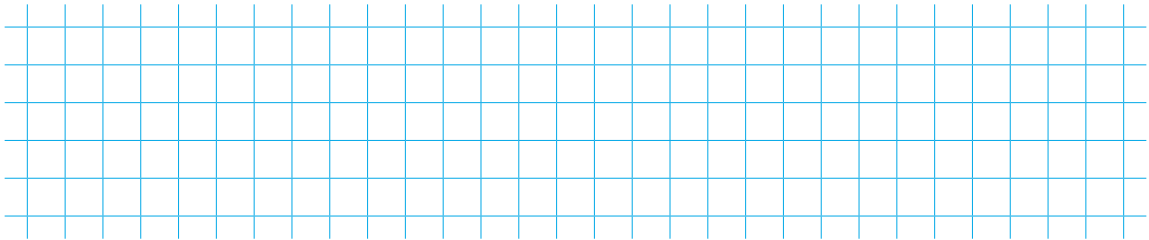
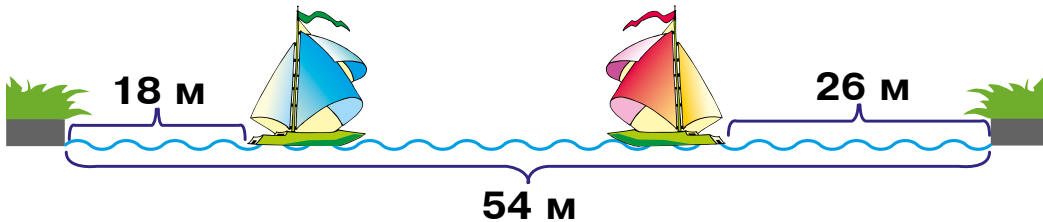
$28 + 26 = \square\square$

$75 + 16 = \square\square$

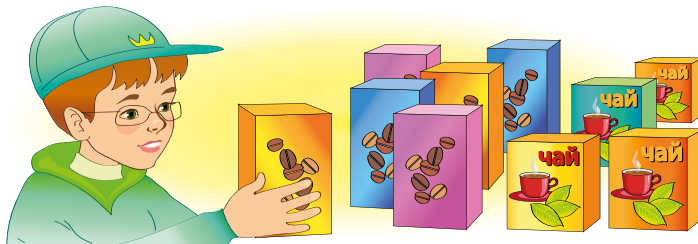
6.

Відстань між берегами 54 м. Один кораблик проплив 18 м, а другий — 26 м. Яка відстань між корабликами?

7.

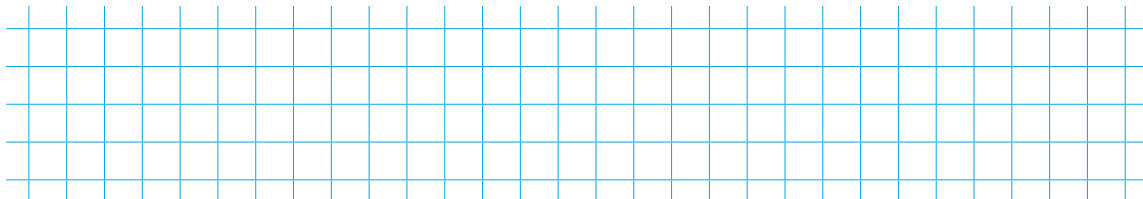
Познач (✓) запитання, на яке дав відповідь Тадей.

Скільки пачок чаю закупили для буфету?

Скільки пачок кави закупили для буфету?

Скільки всього пачок чаю та кави закупили для буфету?

Запиши свій варіант розв'язання цієї задачі.

8. Запиши в клітинках такі числа, щоби подані твердження були правильними.

- Число $\square\square$ на 4 більше від числа 12.
- Сума чисел \square і 17 менша від числа 20.
- Різниця чисел 81 і $\square\square$ дорівнює сумі чисел 35 і 15.

9. Скільки всього грошей на малюнку? Запиши вираз і знайди його значення.

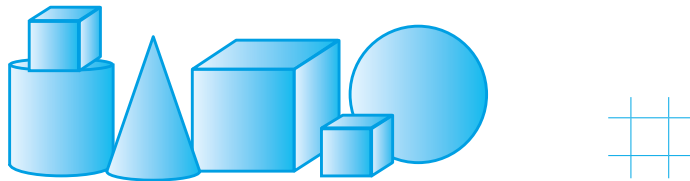

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. Методом підбору знайди два числа, сума яких дорівнює 20, а різниця дорівнює 10. Запиши відповідні вирази.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. Запиши, скільки кубів на малюнку.

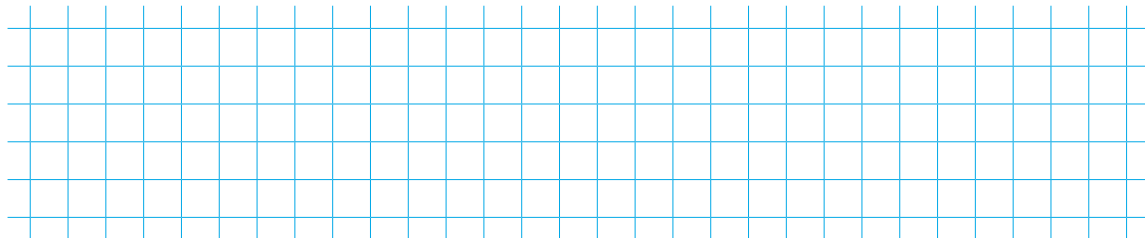

12. 	a	29	48	67	79
	$a + 14$	$\square\square$	$\square\square$	$\square\square$	$\square\square$

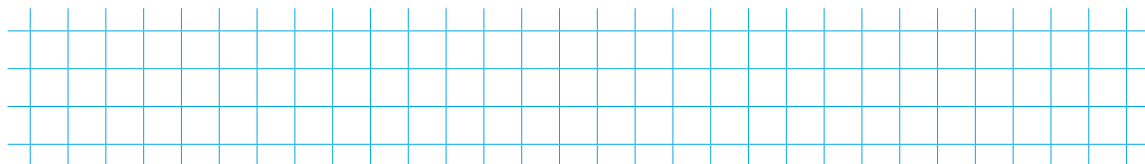
13. Акула Каракула замість риби проковтнула 28 пластикових пляшок, 16 консервних бляшанок, а поплавців стільки, скільки пляшок і бляшанок разом. Скільки неїстівних предметів проковтнула акула?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

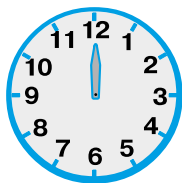
18. У басейні плавало 18 дітей в білих шапочках, в синіх — на 7 більше, ніж у білих, а в жовтих — на 10 менше, ніж у синіх. Скільки дітей у жовтих шапочках плавало в басейні?

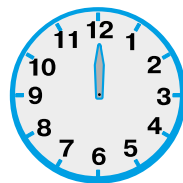
Скільки всього дітей плавало в басейні?

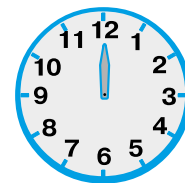
19. Домалюй на кожному годиннику маленьку стрілку так, щоби він показував зазначену годину.

4 год по обіді

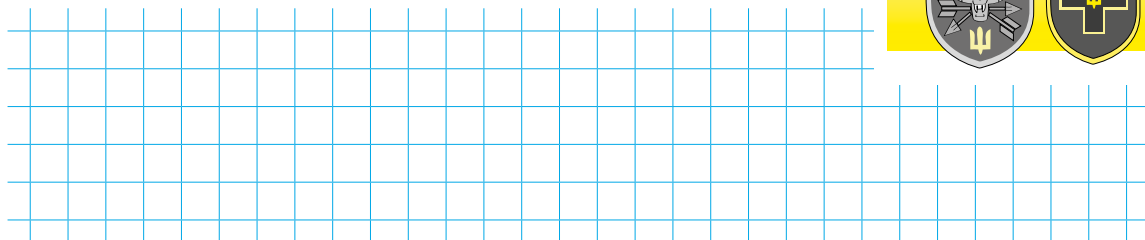

9 год ранку

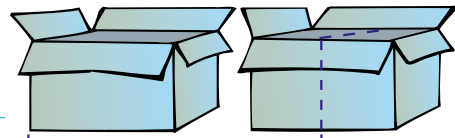
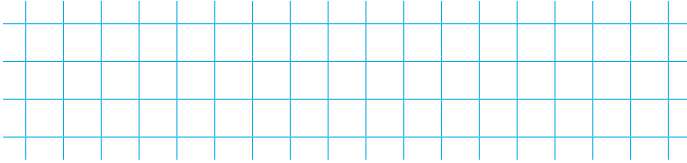

1 год ночі

20. Діти колекціонують шеврони наших військових. Олег має 16 шевронів, Ірина — 14, а Хома — 9. На скільки менше шевронів має Ірина, ніж Олег? На скільки більше шевронів у неї, ніж у Хоми?

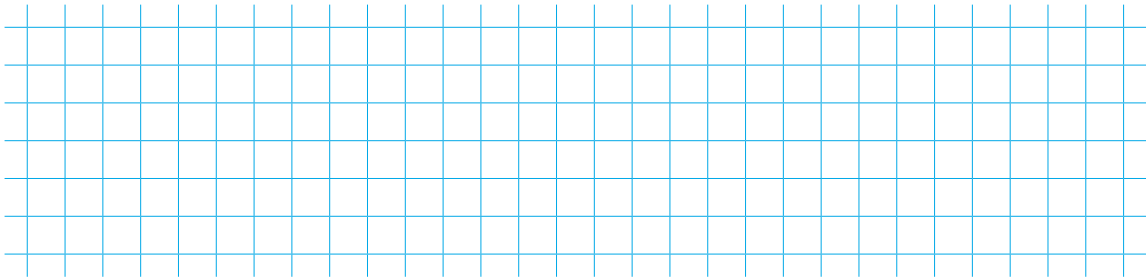

21. У ящику і в половині ящика 6 банок соку. Скільки банок соку в ящику?

6 банок

22. Накресли прямокутник зі сторонами 2 см і 7 см. Проведи в ньому один відрізок так, щоб утворився квадрат. Знайди периметр квадрата.

23.

$27 + 45$

$65 + 29$

$4 + 23$

$47 + 18$

$72 + 19$

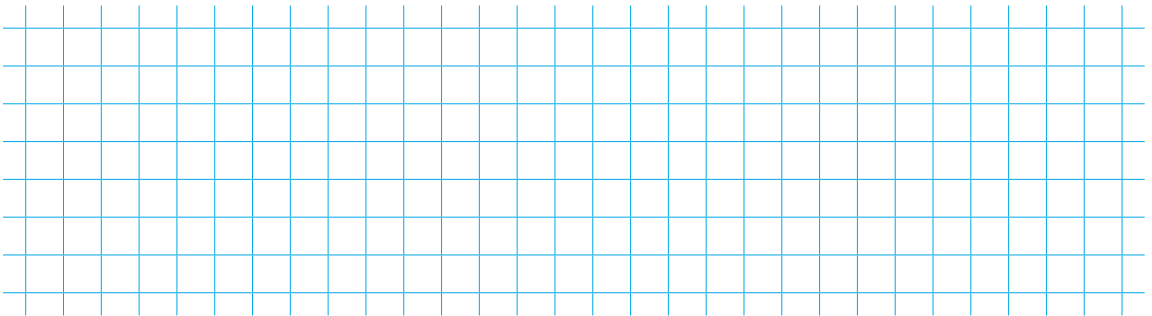
$12 + 35$

$11 + 41$

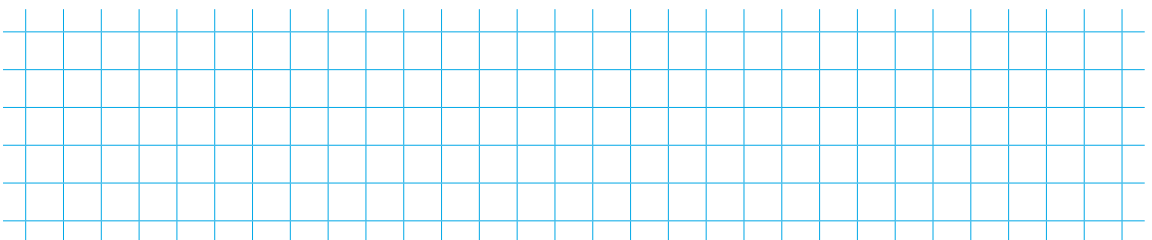
$52 - 40$

$91 - 80$

$94 - 90$

24. Першого дня спортсмен-стрілець використав 28 куль, другого дня — на 15 куль більше, ніж першого, а третього — на 9 куль більше, ніж другого. Скільки куль використав стрілець третього дня?

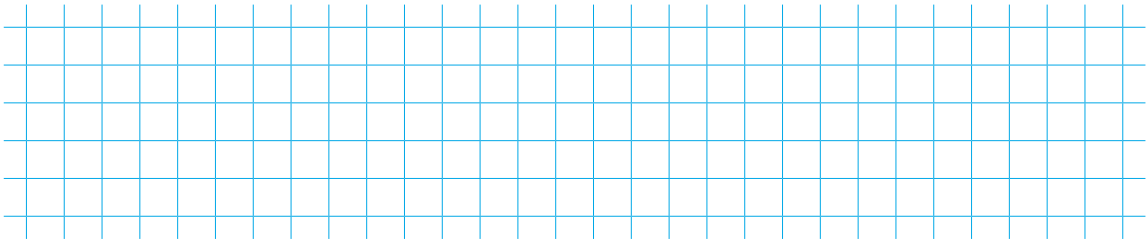
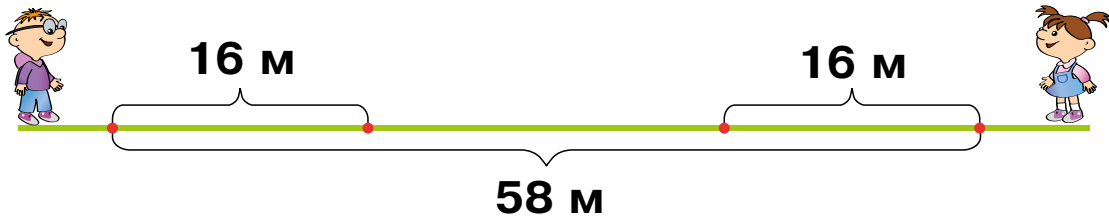

29. Завдання на вибір

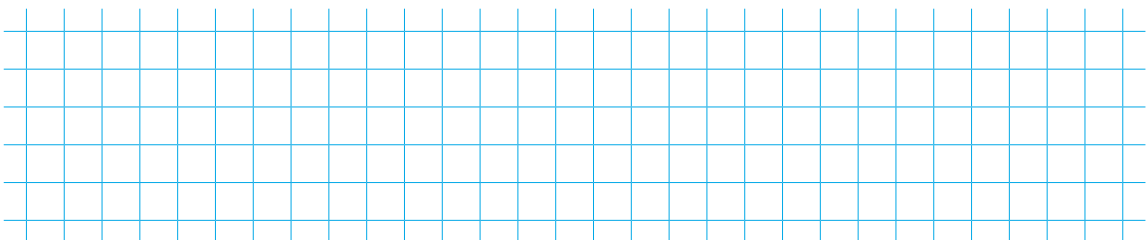
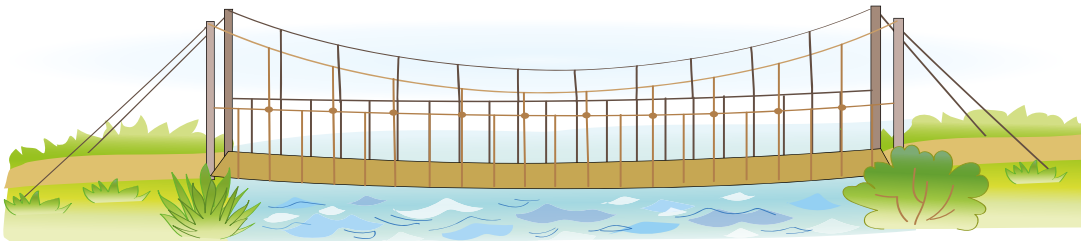
$$\begin{array}{l} 1. \quad 57 + 24 = \square\square \\ \quad \quad 32 + 59 = \square\square \end{array} \quad \begin{array}{l} 58 + 37 = \square\square \\ 52 - 31 = \square\square \end{array} \quad \begin{array}{l} 54 + 16 = \square\square \\ 53 + 45 = \square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2. \quad 5 \text{ дм} = \square\square \text{ см} \\ \quad \quad 56 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм} \end{array} \quad \begin{array}{l} 4 \text{ м } 2 \text{ дм} = \square\square \text{ дм} \\ 3 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square\square \text{ см} \end{array}$$

3. Оленка й Олег стояли на відстані 58 м одне від одного. Вони вирушили назустріч одне одному і обоє пройшли по 16 м. Яка відстань між ними тепер?

30. Село Липівка розкинулось на обох берегах річки Прудкої. Автомобільний міст побудували за межами села, а в самому селі береги з'єднали підвісним мостом. У день відкриття моста по ньому перейшли з правого берега на лівий 56 людей, а з лівого берега на правий — на 16 людей менше. Скільки всього людей скористалися пішохідним мостом у день його відкриття?

31. Познач (✓) правильне твердження.

Щільно з'єднати ці дощечки...

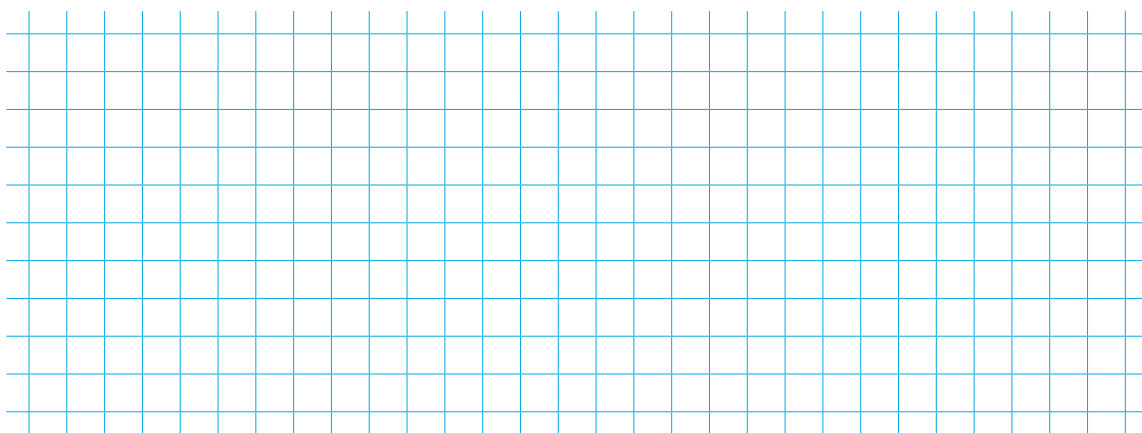
— можна, якщо першу дощечку поставити на другу;

— можна, якщо другу дощечку поставити на першу;

— у будь-якому разі неможливо.

32. Накресли квадрат зі стороною, на 3 см довшою від відрізка AB . Знайди периметр квадрата.

33. 4 дм 3 м

3 см 3 дм

82 дм 2 м 8 дм

5 дм 6 см 60 см

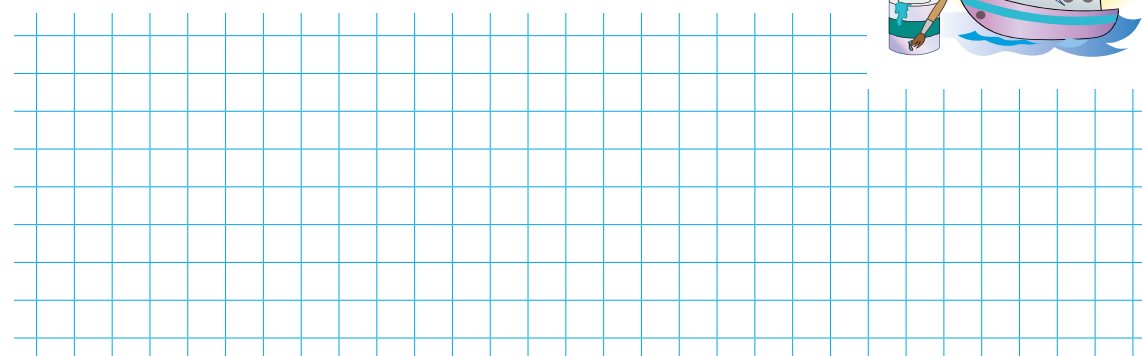
6 м 3 дм 60 дм

1 м 5 дм 15 дм

34. Щоб пофарбувати яхту, треба 49 л фарби.

Маляр має дві банки фарби, по 25 л у кожній. Скільки літрів фарби залишиться?

Додавання виду $55 + 6$

35. Знайди значення виразів із коментуванням.

$$20 + 6 + 30 + 8 = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$10 + 8 + 70 + 9 = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$30 + 5 + 50 + 7 = \square\square + \square\square = \square\square$$

36. Розглянь записи і поясни способи обчислення.

$$55 + 6 = \square\square$$

$$\begin{array}{l} 55 \\ \swarrow \searrow \\ 50 \quad 5 \\ 5 + 6 = 11 \\ 50 + 11 = 61 \end{array}$$

$$55 + 6 = \square\square$$

$$\begin{array}{l} 55 \\ \swarrow \searrow \\ 5 \quad 1 \\ 55 + 5 = 60 \\ 60 + 1 = 61 \end{array}$$

37. Продовж обчислення.

$$68 + 9 = 60 + (8 + 9) = 60 + 17 = \square\square$$

$$60 + 8$$

$$68 + 9 = 68 + 2 + 7 = 70 + 7 = \square\square$$

$$2 + 7$$

$$25 + 6 = \square\square + (\square + \square) = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$57 + 8 = \square\square + \square + \square = \square\square + \square = \square\square$$

38. З'єднай вирази з однаковими значеннями.

$$57 + 26$$

$$26 + 66$$

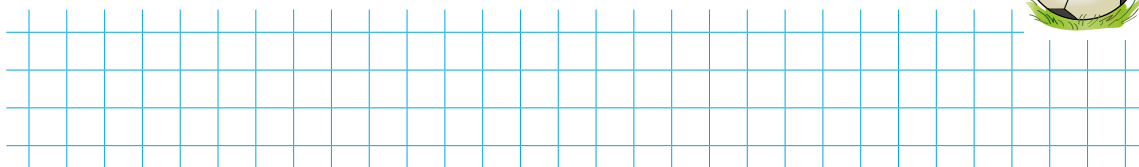
$$19 + 73$$

$$28 + 51$$

$$35 + 44$$

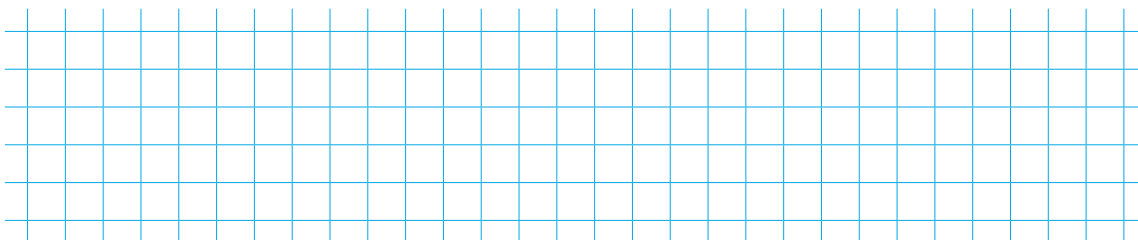
$$44 + 39$$

39. Наталя кинула м'яч на відстань 18 м, що на 9 м ближче, ніж Юрко. На яку відстань кинув м'яч Юрко?

40. $1. 25 + 6 = \square\square$ $18 + 5 = \square\square$ $57 + 8 = \square\square$
 $45 - 20 = \square\square$ $61 + 20 = \square\square$ $78 + 6 = \square\square$
 $2. 82 + 9 = \square\square$ $61 - 30 = \square\square$ $56 + 9 = \square\square$
 $57 - 30 = \square\square$ $49 + 8 = \square\square$ $15 + 8 = \square\square$

41. Периметр трикутника 49 см. Дві його сторони дорівнюють по 14 см кожна. Знайди довжину третьої сторони.

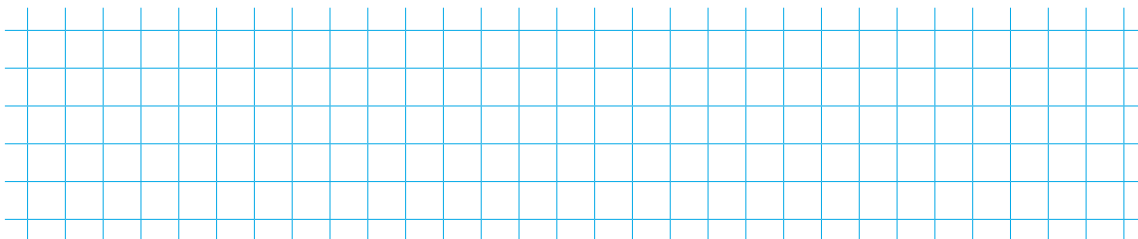

42. Розв'яжи задачу двома способами.

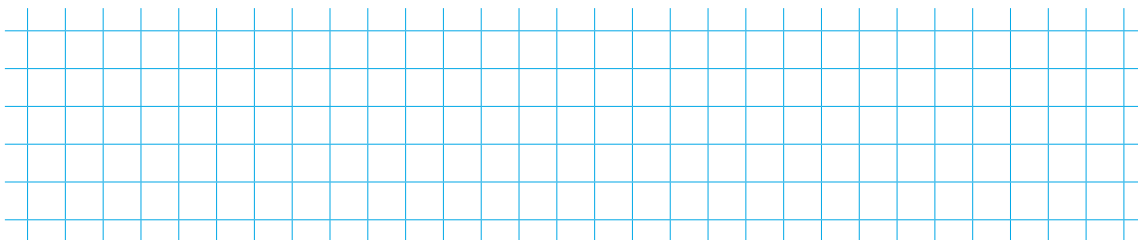
У парку було 26 пташок. До них прилетіло 15 горобців і 20 голубів. Скільки всього пташок стало в парку?

Перший спосіб

Другий спосіб

43. 12 см 1 дм 3 см

10 дм 2 м

95 грн 85 грн

1 грн 100 коп.

81 см 18 см

3 м 3 дм

44. Чорнильні плями закрили деякі числа і знаки арифметичних дій. Віднови записи.

25 2 = 47

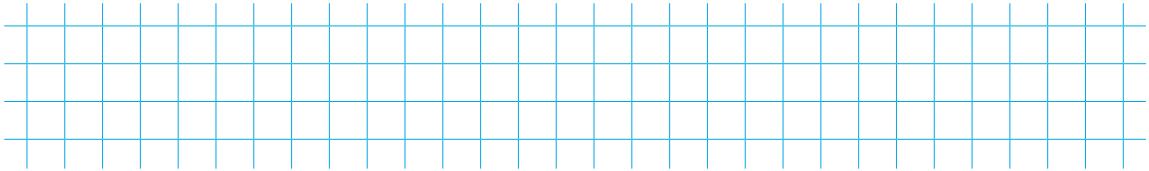
64 2 = 3

55 = 33

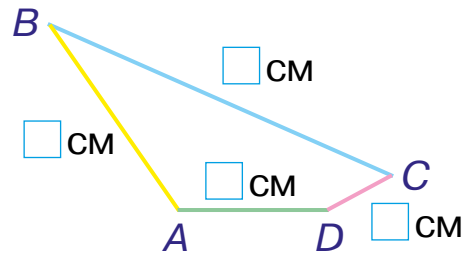
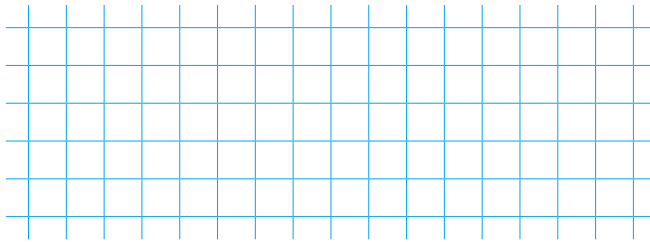
2 14 = 36

52 1 = 2

11 = 55

45. Виміряй довжини сторін чотирикутника $ABCD$ і знайди його периметр.

46. $68 - 11 = \square\square$

$57 + 6 = \square\square$

$27 + 4 = \square\square$

$94 - 23 = \square\square$

$41 - 31 = \square\square$

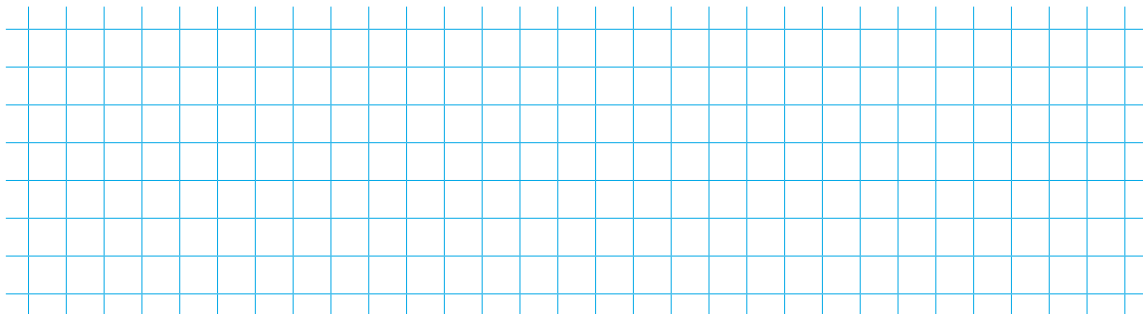
$23 + 9 = \square\square$

$73 - 31 = \square\square$

$45 + 9 = \square\square$

$38 + 3 = \square\square$

47. Першого дня у магазині продали 12 чашок, а другого — 8. На скільки більше чашок продали першого дня, ніж другого?

Додавання виду $53 + 7$

48. Числові «мережива» плетуть так: до числа додають певне число, потім до суми — знову те саме число, і так продовжують, доки сума не наблизиться до 100.

Наприклад: $26 + 20 \rightarrow 46 + 20 \rightarrow 66 + 20 \rightarrow 86$.

$86 + 20 > 100$ — досить, «мереживо» сплетене.

Сплети «мереживо».

$15 + 30 \rightarrow$

49. Розглянь запис і поясни спосіб обчислення.

$$53 + 7 = \square\square$$

$$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 50 \quad 3 \end{array}$$

$$3 + 7 = 10$$

$$50 + 10 = 60$$

50. Продовж обчислення.

$$33 + 7 = 30 + (3 + 7) = 30 + 10 = \square\square$$

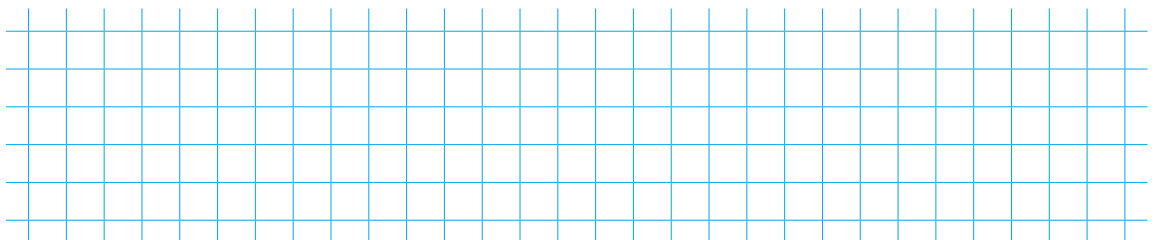
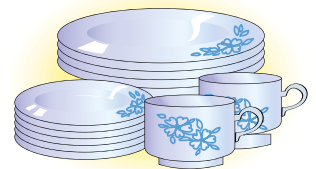
$$26 + 4 = \square\square + (\square + \square) = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$78 + 2 = \square\square + (\square + \square) = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$49 + 1 = \square\square + (\square + \square) = \square\square + \square\square = \square\square$$

51. Для шкільної їдальні придбали 36 великих тарілок, малих — на 4 тарілки більше, ніж великих, і 40 чашок. Скільки всього тарілок купили для їдальні?

Чи є в умові задачі зайві дані? Які?

62. Розглянь запис і поясни спосіб обчислення.

$$38 + 52 = \square\square$$

$$30 + 50 = 80$$

$$8 + 2 = 10$$

$$80 + 10 = 90$$

63. Продовж обчислення.

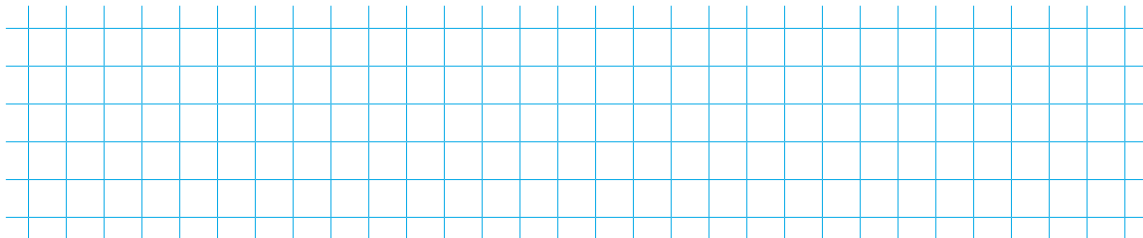
$$47 + 23 = 40 + 7 + 20 + 3 = 60 + 10 = \square\square$$

$$55 + 25 = \square\square + \square + \square\square + \square = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$36 + 44 = \square\square + \square + \square\square + \square = \square\square + \square\square = \square\square$$

$$29 + 61 = \square\square + \square + \square\square + \square = \square\square + \square\square = \square\square$$

64. У дитячому ансамблі 16 музикантів, співаків — на 24 більше, ніж музикантів, а танцюристів — на 10 більше, ніж співаків. Скільки танцюристів у дитячому ансамблі?

65. 1. $14 + 6 = \square\square$

$55 + 5 = \square\square$

$16 + 4 = \square\square$

$14 + 56 = \square\square$

$55 + 25 = \square\square$

$16 + 24 = \square\square$

2. $38 + 2 = \square\square$

$41 + 9 = \square\square$

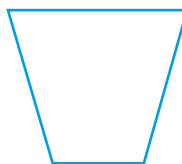
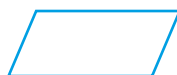
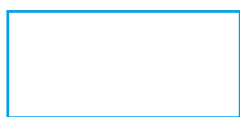
$47 + 3 = \square\square$

$38 + 42 = \square\square$

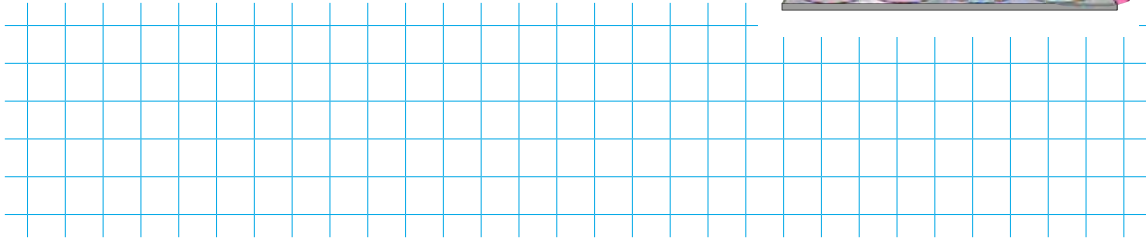
$41 + 39 = \square\square$

$47 + 33 = \square\square$

66. Зафарбуй усі чотирикутники.

71. У шкільному буфеті було 65 дітей. Коли 23 з них поїли і пішли, то прийшло ще 38. Скільки дітей стало в буфеті?

72. $17 + 3 = \square\square$ $24 + 36 = \square\square$ $23 + 25 = \square\square$
 $17 + 53 = \square\square$ $42 + 24 = \square\square$ $23 + 17 = \square\square$
 $12 + 28 = \square\square$ $28 + 30 = \square\square$ $25 + 15 = \square\square$

Віднімання виду $30 - 7$

73. Усно. Полічи десятками від 10 до 100 і від 100 до 10.
74. За допомогою числового ряду (на обкладинці) знайди різниці.

$$30 - 3 = \square\square \qquad 50 - 3 = \square\square$$

$$70 - 3 = \square\square \qquad 90 - 3 = \square\square$$

Порівняй результати з різницею $10 - 3$. Зроби висновок.

75. Розглянь малюнок та запис і прочитай пояснення.

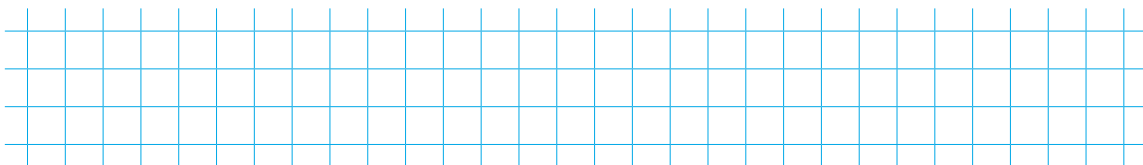
$$30 - 7 = \square\square$$

$$\begin{array}{r} 20 \quad 10 \\ 10 - 7 = 3 \\ 20 + 3 = 23 \end{array}$$

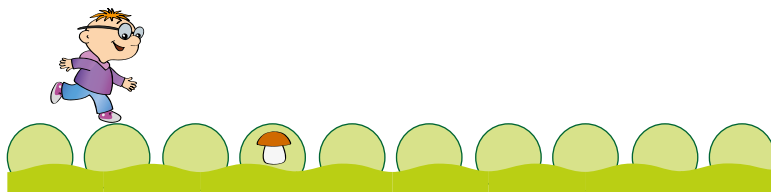
Щоб від 30 відняти 7, треба з трьох десятків узяти один і відняти від нього. 10 мінус 7 — буде 3. Додамо до двох десятків 3 одиниці — буде 23.

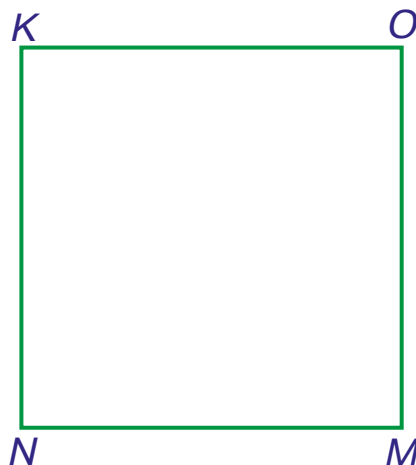
79. Стонога-небога забруднила всі 100 ніг, але 10 ніг уже помила. На скільки більше в неї брудних ніг, ніж чистих?

80. Олег пройшов кілька кроків до першого грибочка, а тоді — стільки ж кроків до другого. Намалюй другий грибочок, адже перший на малюнку вже є.

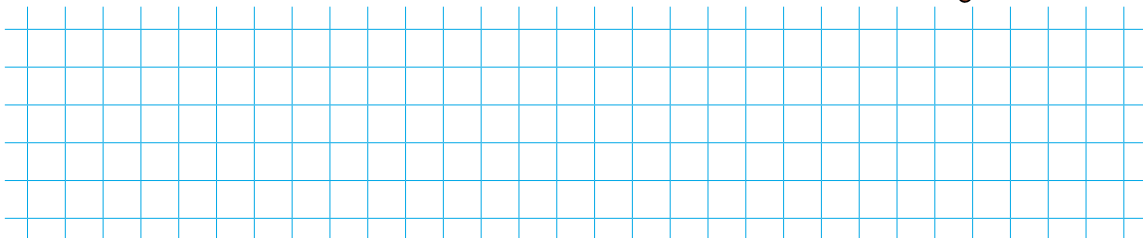

81. Накресли квадрат зі стороною, на 2 см меншою, ніж сторона квадрата *KOMN*.

82. $40 - 6 = \square\square$ $80 - 7 = \square\square$ $30 - 3 = \square\square$
 $50 - 8 = \square\square$ $10 - 2 = \square\square$ $60 - 4 = \square\square$
 $90 - 1 = \square\square$ $20 - 9 = \square\square$ $90 - 6 = \square\square$

83. У спортсмена-рибалки було 30 вудочок. Він подарував друзям 6 вудочок, а собі натомість купив 12 нових. Скільки вудочок стало в рибалки?

Віднімання виду $42 - 5$

84. Сплети «мереживо» до 72.

$12 + 15 \rightarrow$

85. Розглянь записи і поясни, як знайшли різницю.

$42 - 5 = \square\square$

 $12 - 5 = 7$
 $30 + 7 = 37$

$42 - 5 = \square\square$

 $42 - 2 = 40$
 $40 - 3 = 37$

86. Продовж обчислення.

$84 - 9 = 70 + (14 - 9) = 70 + 5 = \square\square$

 $70 + 14$

$84 - 9 = 84 - 4 - 5 = \square\square - 5 = \square\square$

$36 - 8 = \square\square + (\square\square - \square) = \square\square + \square = \square\square$

$95 - 9 = \square\square - \square - \square = \square\square - \square = \square\square$

87. Ведмедиків за зиму приснилося 18 веселих снів, 28 смачних снів, а цікавих стільки, скільки веселих і смачних разом. Скільки всього снів бачив ведмедик?

88. 1. $52 - 7 = \square\square$ $48 - 9 = \square\square$ $23 - 6 = \square\square$
 $16 + 3 = \square\square$ $54 - 8 = \square\square$ $23 + 60 = \square\square$

2. $61 - 4 = \square\square$ $67 - 9 = \square\square$ $17 - 8 = \square$
 $92 - 5 = \square\square$ $42 + 30 = \square\square$ $66 - 8 = \square\square$

89. Запиши вирази і знайди їхні значення.

- 1) Від числа 28 відняти різницю чисел 40 і 30.
- 2) Від числа 90 відняти суму чисел 35 і 25.
- 3) До числа 44 додати різницю чисел 63 і 50.

90. Доповни і розв'яжи задачу.

В одному сувої було 24 метри тканини, у другому — 18 метрів. Коли декілька метрів тканини продали, то в обох сувоях залишилося $\square\square$ метрів. Скільки метрів тканини продали?

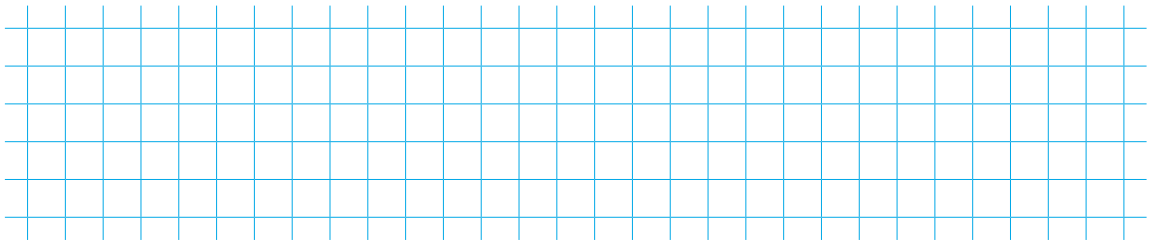
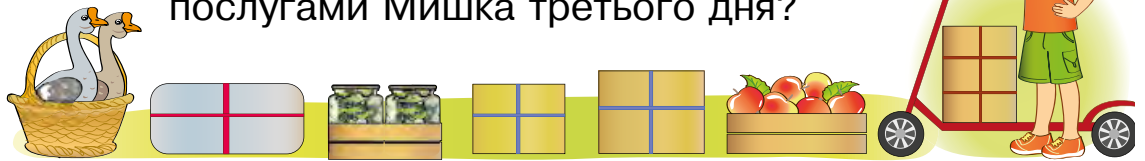
91. Знайди суму $16 + a$, якщо $a = 6$.

Знайди різницю $98 - c$, якщо $c = 30$.

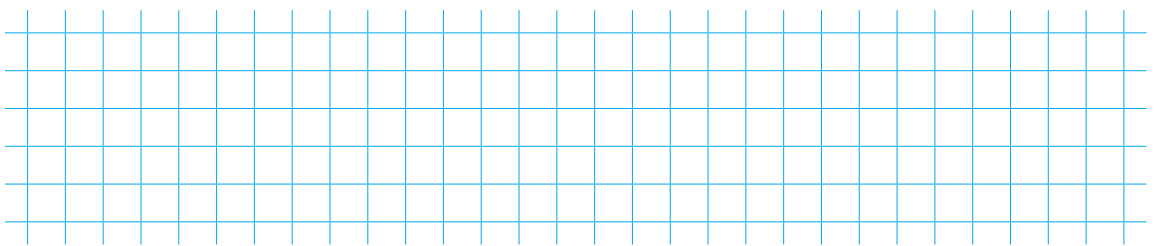
92. Віднови записи.

$3 \text{ * } + \text{ * } 2 = 55$ $63 \text{ * } 2 = 4 \text{ * }$ $38 - \text{ * } 6 = 1 \text{ * }$

- 93.** Мишко пообіцяв мешканцям села Липівка перевозити через підвісний міст на самокаті все, що вони попросять. Першого дня його послугами скористалися 28 односельців, другого — на 12 односельців більше, ніж першого дня, а третього — на 23 односельці більше, ніж другого дня. Скільки односельців скористалися послугами Мишка третього дня?

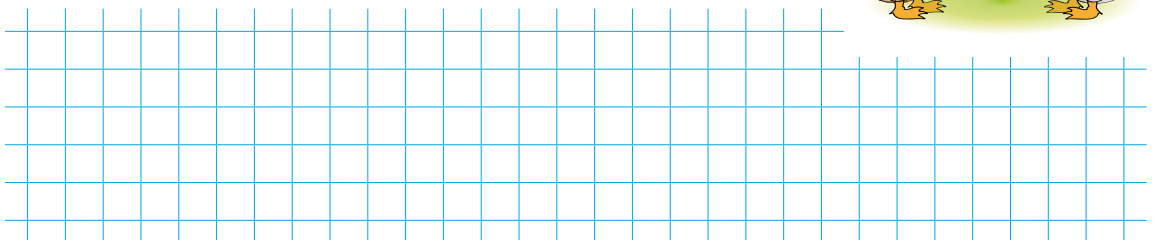
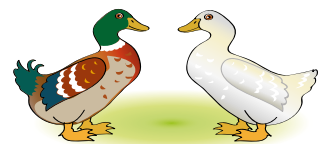

- 94.** Накресли прямокутник, довжина якого на 3 см більша, а ширина на 3 см менша, ніж у квадрата із завдання № 81 (с. 23).

- 95.**
$62 - 8 = $	____	$45 - 6 = $	____	$46 + 2 = $	____
$19 - 6 = $	____	$92 - 7 = $	____	$46 + 20 = $	____
$92 - 3 = $	____	$68 - 9 = $	____	$92 - 30 = $	____
$49 + 6 = $	____	$35 + 7 = $	____	$12 + 24 = $	____

- 96.** На озері плавало 38 свійських качок, а диких — на 12 більше. Скільки всього качок плавало на озері?

Віднімання двоцифрових чисел із переходом через десяток (загальний випадок)

97. Розплети «мереживо» до 17.

$$42 - 5 \rightarrow$$

98. Розглянь запис і поясни спосіб обчислення.

$$64 - 38 = \square\square$$

$$30 \quad 8$$

$$64 - 30 = 34$$

$$34 - 8 = 26$$

99. Продовж обчислення.

$$78 - 39 = 78 - (30 + 9) = 78 - 30 - 9 = 48 - 9 = \square\square$$

$$82 - 46 = 82 - (\square\square + \square) = 82 - \square\square - \square = \square\square - \square = \square\square$$

$$36 - 18 =$$

$$94 - 26 =$$

100. 1. $52 - 20 - 2 = \square\square$

$56 - 10 - 6 = \square\square$

$52 - 20 - 7 = \square\square$

$56 - 10 - 9 = \square\square$

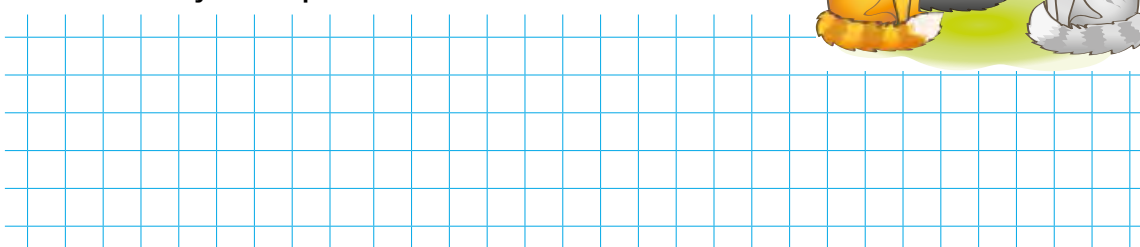
2. $93 - 50 - 3 = \square\square$

$47 - 20 - 7 = \square\square$

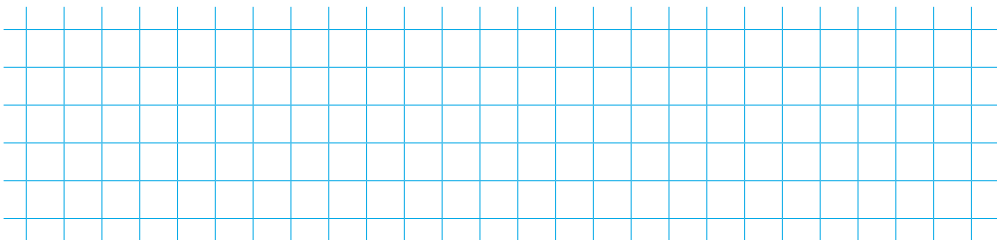
$93 - 50 - 8 = \square\square$

$47 - 20 - 9 = \square\square$

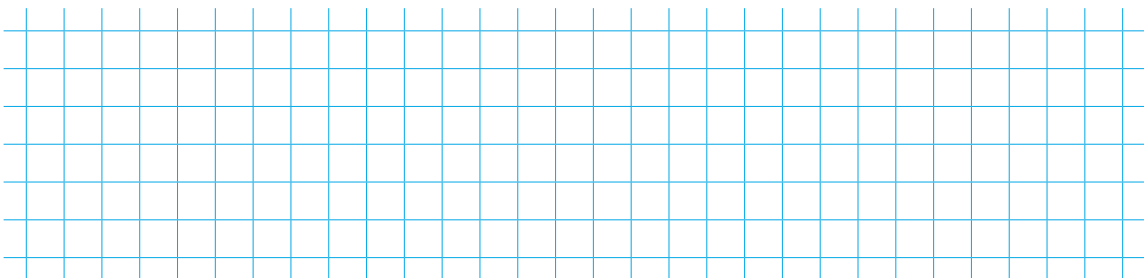
101. Коти змагалися у співі. Рудих котів було 39, чорних — на 12 більше, ніж рудих, а сірих — на 11 більше, ніж чорних. Скільки було сірих котів?

- 102.** У куточку природознавства було 46 вазонів. Дівчатка помили 9 вазонів, а хлопчики — 8. Скільки ще вазонів треба помити?

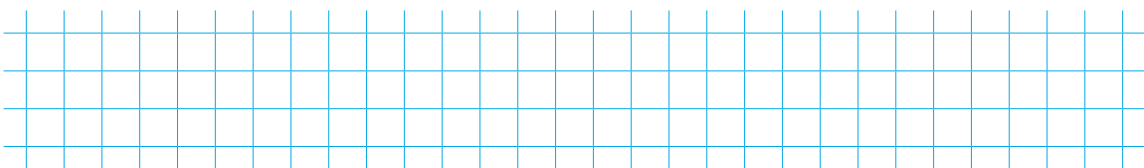
- 103.** Накресли прямокутник зі сторонами 6 см і 3 см. Знайди його периметр.

- 104.** У Мишкового старшого брата Петра є двомісний скутер, що набагато важчий за самокат. Брати запитали в будівельника дядька Панаса, чи можна проїхати скутером по підвісному мосту.

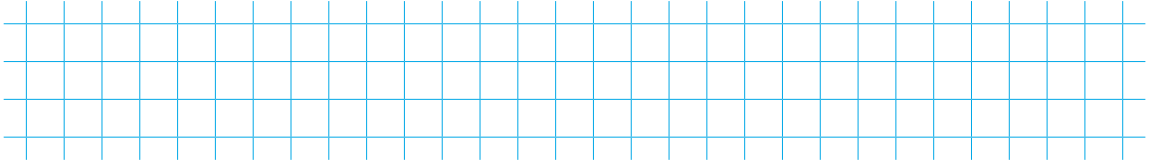
— Можна, — відповів будівельник. — Але їхати треба повільно, щоб міст не хитався, а маса пасажирів разом з вантажем має бути не більшою за 100 кг.

У першу поїздку Петро взяв маму і подарунки для друзів. Яка маса подарунків, якщо маса мами 73 кг?

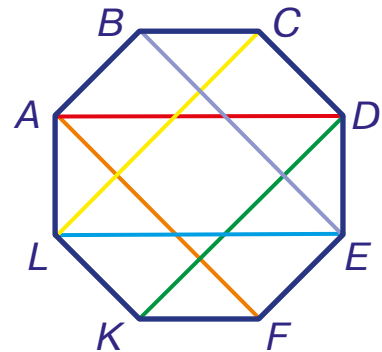

105. Прочитай букви в порядку виконання дій у виразі. Яке слово вийшло? Знайди значення виразу і запиши слово.

$$\begin{array}{ccc} \text{А} & \text{З} & \text{Г} \\ 19 + 2 + (36 - 9) \end{array}$$

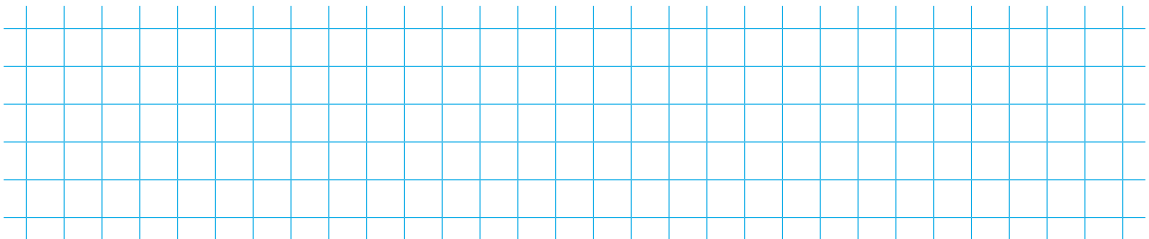

106. Назви всі відрізки на малюнку, які не є сторонами восьмикутника. Які відрізки коротші: ті, що є сторонами фігури, чи ті, що не є її сторонами?

107.	$82 - 36 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	$85 - 29 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	$73 - 17 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	$82 - 71 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	$33 - 15 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	$44 - 17 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	$21 - 12 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	$42 - 33 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	$91 - 44 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	$55 - 19 =$	<input type="text"/>	<input type="text"/>

108. Батьки купили Олі художню книгу за 95 грн і дві розмальовки по 28 грн. На скільки більше гривень вони заплатили за книгу, ніж за розмальовки?

Віднімання виду 50 – 35

109. Розплети «мереживо» до 24.

$99 - 15 \rightarrow$

110. Розглянь запис і поясни спосіб обчислення.

$$50 - 35 = \square\square$$

$$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 30 \quad 5 \end{array}$$

$$50 - 30 = 20$$

$$20 - 5 = 15$$

111. Продовж обчислення.

$$80 - 36 = 80 - (30 + 6) = 80 - 30 - 6 = \square\square - 6 = \square\square$$

$$60 - 25 = \square\square - (\square\square + \square) = \square\square - \square\square - \square = \square\square - \square = \square\square$$

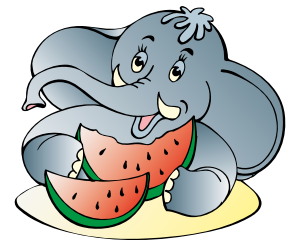
$$100 - 84 = \square$$

112. Виконай за зразком.

$$80 - \square = 71 \quad 7 \quad 92 \quad \square\square - 9 = 31$$

$$64 - \square = 57 \quad 9 \quad 40 \quad \square\square - 6 = 86$$

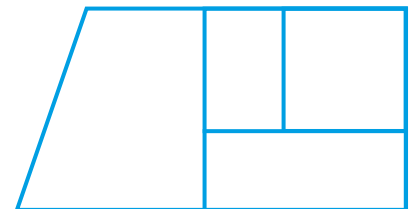
113. Батько-слон приніс синові 34 кавуни, а мама слониха — ще 26. Синочок з'їв 31 кавун, а більше не подужав. Скільки кавунів залишилося?

\square

114. Запиши, скільки на малюнку: чотирикутників $\square\square$; прямокутників $\square\square$; квадратів $\square\square$.

\square

$$20 - 3 = \square\square$$

$$20 - 13 = \square\square$$

$$70 - 5 = \square\square$$

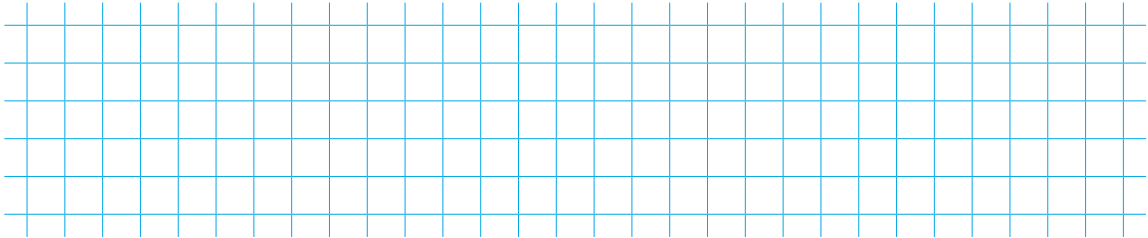
$$70 - 65 = \square\square$$

$$90 - 1 = \square\square$$

$$90 - 41 = \square\square$$

116. Склади і розв'яжи задачу про тасьму.

Купили	Витратили	Залишилося
85 см	на фартух — 16 см на сукню — 30 см	?

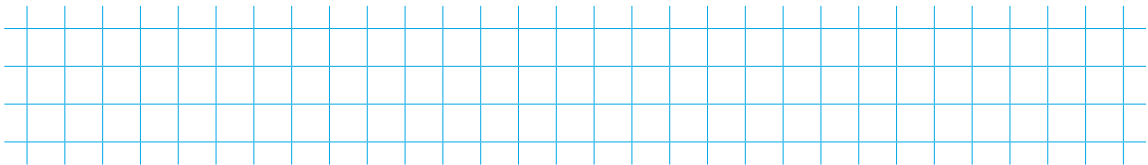

117. Доповни умову і розв'яжи задачу за поданою схемою.

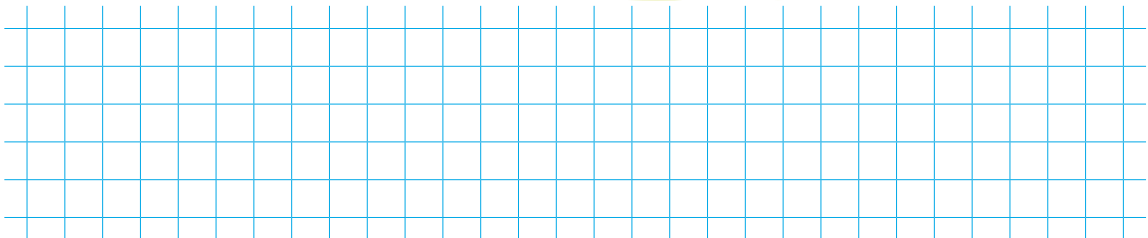
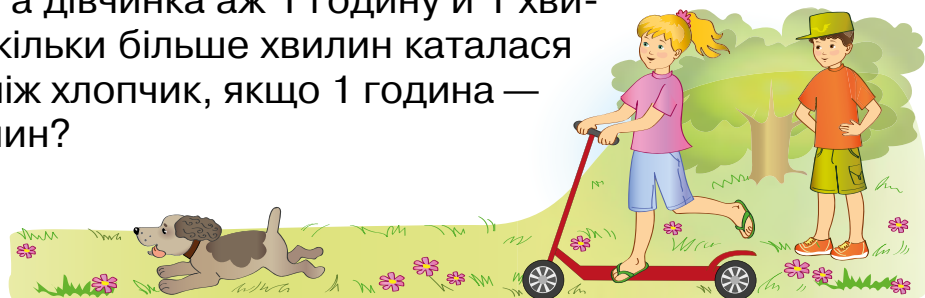
На клумбі було білих і жовтих ромашок.
 ромашок зірвали. Скільки ромашок залишилося на клумбі?

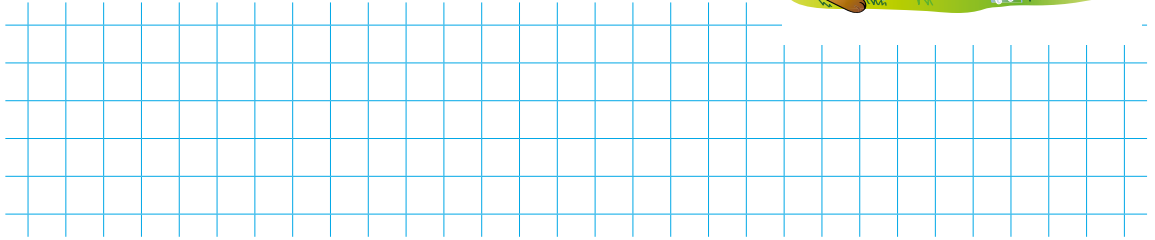
$$(\text{ } + \text{ }) - \text{ } = \text{ }$$

118. Мишко дозволяє дітлахам кататися на своєму самокаті, але з умовою, щоб самокат одразу повернули, якщо комусь із односельців знадобиться щось перевезти через міст. Тому час катання буває різний: наприклад, один хлопчик катався лише 3 хвилини, а дівчинка аж 1 годину й 1 хвилину. На скільки більше хвилин каталася дівчинка, ніж хлопчик, якщо 1 година — це 60 хвилин?

- 119.** Ведмідь полив 24 кущі малини, ведме-
диця — 36, а ведмежатко — на 27 кущів
менше, ніж його батьки разом. Скільки
кущів малини полило ведмежатко?

120. $88 - 12 = \square\square$	$40 + 13 = \square\square$	$39 + 19 = \square\square$
$19 + 29 = \square\square$	$91 - 22 = \square\square$	$22 + 20 = \square\square$
$60 - 25 = \square\square$	$18 + 20 = \square\square$	$90 - 36 = \square\square$

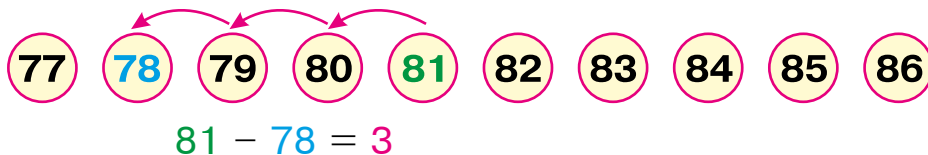

Закріплення вивченого

- 121.** Сплети «мереживо» до 92.

$7 + 18 \rightarrow$

- 122.** Поясни, як за допомогою числового ряду знайшли різницю
81 - 78.

- 123.** Знайди значення виразів за допомогою числового ряду (на
обкладинці).

$53 - 49 = \square\square$	$92 - 88 = \square\square$	$61 - 57 = \square\square$
$91 - 89 = \square\square$	$52 - 48 = \square\square$	$42 - 36 = \square\square$

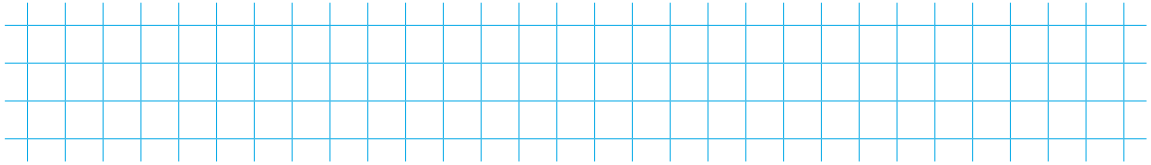
124. 1. $58 + 8 = \square\square$	$47 + 16 = \square\square$	$93 - 27 = \square\square$
$62 + 9 = \square\square$	$74 - 38 = \square\square$	$52 - 25 = \square\square$
2. $64 + 18 = \square\square$	$95 - 7 = \square\square$	$84 - 48 = \square\square$
$63 - 36 = \square\square$	$38 + 9 = \square\square$	$32 - 16 = \square\square$

125. Доповни запитання і розв'яжи задачу за поданим виразом.

Із першої галявини зібрали 12 грибів, з другої — на 5 грибів менше, ніж з першої, а з третьої — на 15 грибів більше, ніж з другої. Скільки грибів зібрали

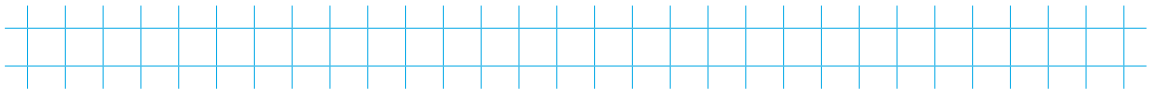

$$12 - 5 + 15$$

126. Завдання на вибір

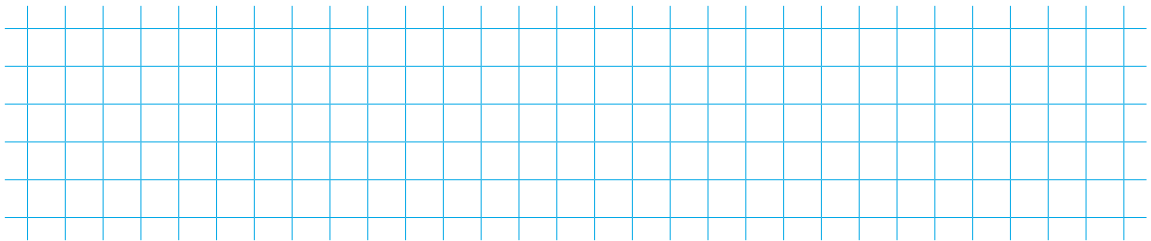
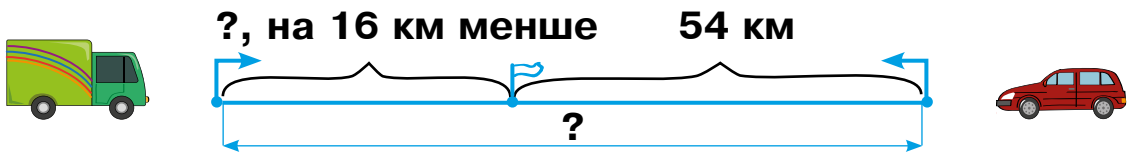
1. Знайди значення виразу $(c - 6) + 43$, якщо $c = 60$.

2. $25 + 9 = \square\square$ $82 + \square\square = 99$ $\square\square + 58 = 70$

$64 - 7 = \square\square$ $64 - \square\square = 37$ $\square\square + 23 = 58$

3. Склади і розв'яжи задачу за поданою схемою.

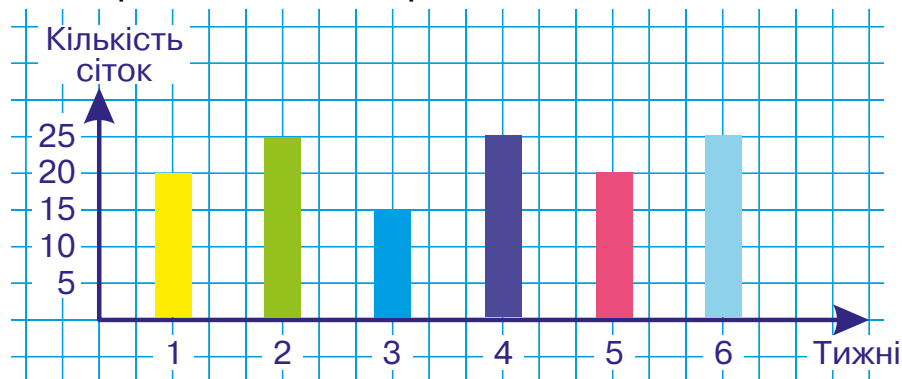
127. Обведи на першій дощечці місце, де опиниться позначений зірочкою елемент другої дощечки.

1

2

- 128.** Розглянь діаграму, що ілюструє, скільки маскувальних сіток плели старшокласники протягом кожного із шести тижнів.

Запиши відповіді на запитання.

- 1) Скільки маскувальних сіток сплели за перші два тижні?

- 2) На скільки більше маскувальних сіток сплели за останні три тижні, ніж за перші два тижні?

- 129.** Діти знайшли скарб, у якому було 48 мідних монет, срібних — на 14 більше, ніж мідних, а золотих — на 29 більше, ніж срібних. Скільки золотих монет знайшли діти?

- 130.** Виконай завдання за таблицею.

- 1) Додай числа першого і другого стовпчиків.
2) Від чисел третього рядка відними число 39.

12	41	32
31	12	52
58	39	40

МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ

Ознайомлення з дією множення. Знак множення

131. Полічи, скільки цукерок у коробці.

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$$

Додавання однакових доданків можна замінити **множенням**.

$$3 \cdot 5 = 15$$

Крапка (\cdot) — знак множення.

Рівність на множення читають так:

три помножити на п'ять буде п'ятнадцять.

132. Заміни додавання множенням за зразком.

Зразок. $2 + 2 + 2 = 2 \cdot 3$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square \cdot \square$$

$$7 + 7 = \square \cdot \square$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \square \cdot \square$$

$$8 + 8 + 8 + 8 = \square \cdot \square$$

$$3 + 3 + 3 + 3 = \square \cdot \square$$

$$9 + 9 + 9 = \square \cdot \square$$

Заміни множення додаванням за зразком.

Зразок. $6 \cdot 3 = 6 + 6 + 6$

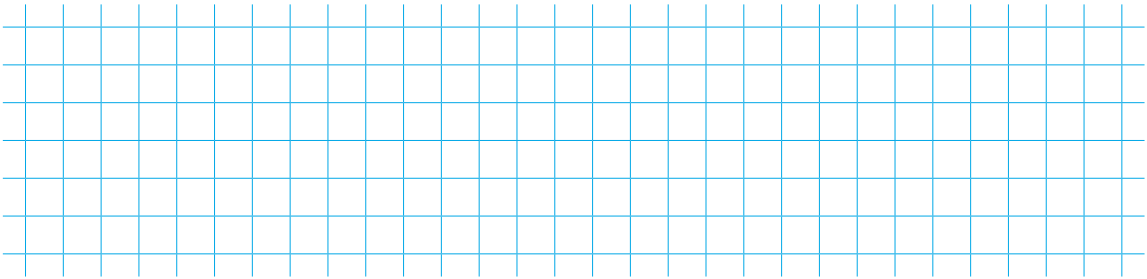
$$8 \cdot 4 = \begin{array}{|c|c|c|c|c|c|} \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline \end{array}$$

$$5 \cdot 6 = \begin{array}{|c|c|c|c|c|c|c|c|c|c|} \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline \end{array}$$

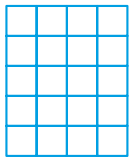
$$7 \cdot 9 = \begin{array}{|c|c|c|c|c|c|c|c|c|c|} \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline & & & & & & & & & & \\ \hline \end{array}$$

$$4 \cdot 3 = \begin{array}{|c|c|c|c|c|c|} \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline & & & & & \\ \hline \end{array}$$

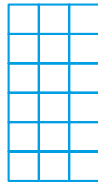
137. На скільки $2 \cdot 4$ більше, ніж $2 \cdot 3$? Якщо важко відповісти, заміни обидва вирази додаванням.

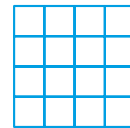
138. Виконай обчислення за допомогою клітинок.

$5 \cdot 4 = \square \square$

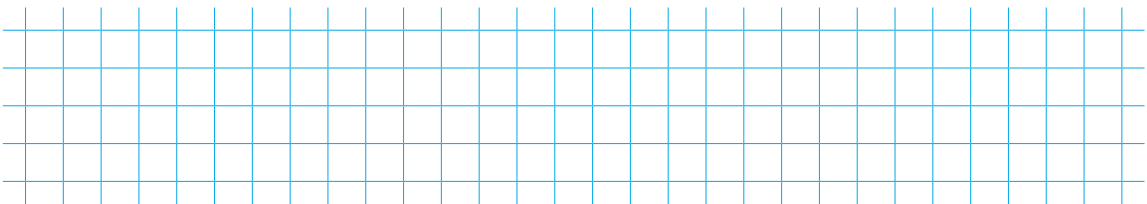

$6 \cdot 3 = \square \square$

$4 \cdot 4 = \square \square$

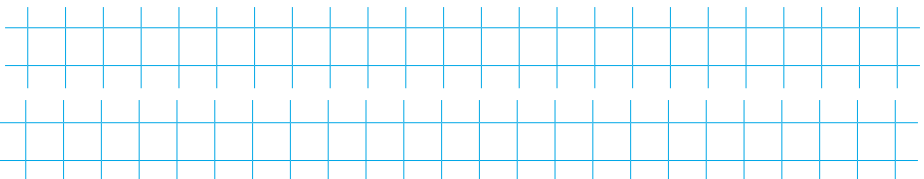
139. Кожний крок мандрівника має довжину 2 клітинки. Скільки клітинок мандрівник пройде за 4 кроки?

Назви чисел при множенні. Переставний закон дії множення

140. Сплети «мереживо» до 40.

$4 + 4 \rightarrow$

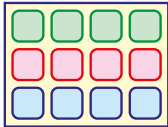

141. Запам'ятай назви чисел при множенні.

$$\begin{array}{ccccccc} & & \text{Добуток} & & & & \\ & & \underbrace{\hspace{2cm}} & & & & \\ 3 & \cdot & 4 & = & 12 & & \\ \text{Множник} & & \text{Множник} & & \text{Добуток} & & \end{array}$$

142.

$$3 \cdot 4 = 12$$

Повернемо малюнок.

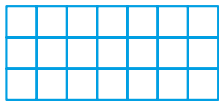

$$4 \cdot 3 = 12$$

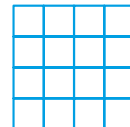
Від перестановки множників добуток не змінюється.

143. Виконай обчислення за допомогою клітинок.

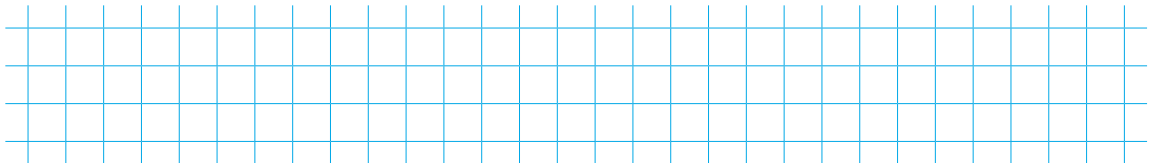

$$\begin{array}{l} \square \cdot \square = \square \\ \square \cdot \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \square \cdot \square = \square \\ \square \cdot \square = \square \end{array}$$

144. У тижні 7 днів. Скільки днів у трьох тижнях?

145. З'єднай числа з їх назвами при множенні.

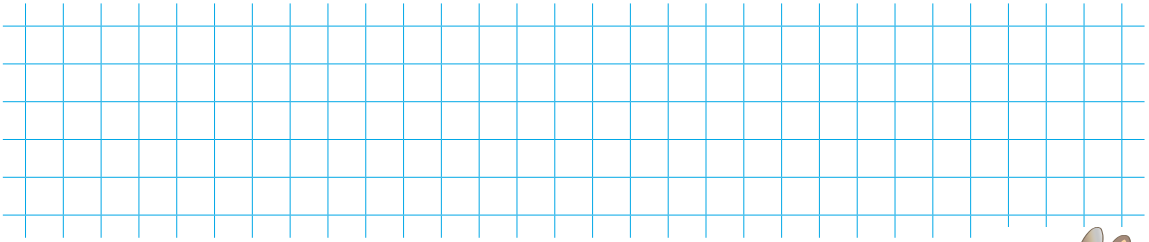
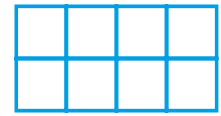
Добуток

$$8 \cdot 5 = 40$$

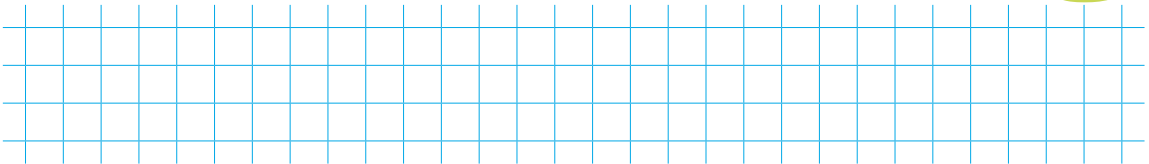
Другий множник

Перший множник

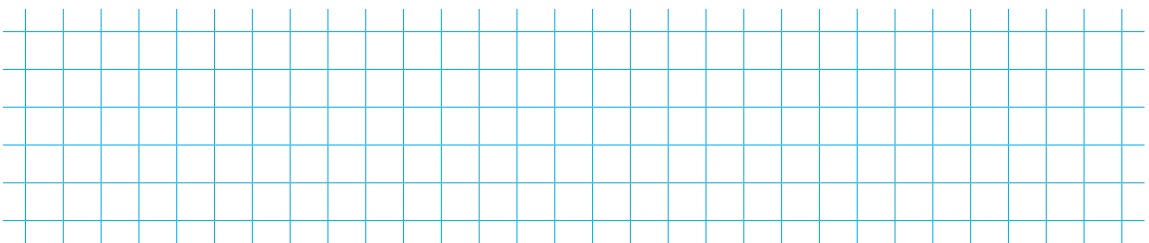
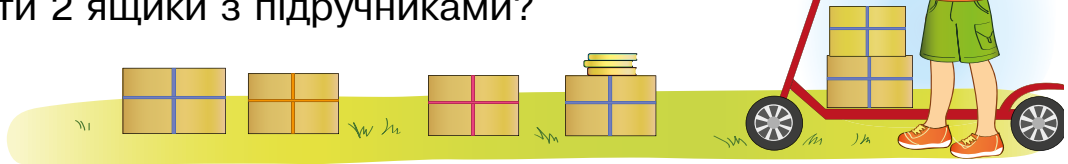
146. Зі скількох клітинок складається дана фігура?
Запиши розв'язання дією додавання та дією множення.

147. Шість зайців вирвали по 2 морквини кожен.
Скільки всього морквин вирвали зайці?

148. На пошту прийшло 4 ящики зі шкільними підручниками, по 20 підручників у кожному. Скільки всього підручників прийшло на пошту? Скільки рейсів від пошти до школи зробить Мишко на самокаті, якщо за один рейс він може перевезти 2 ящики з підручниками?

149. Не обчислюючи, визнач, який із до-
бутків найбільший, а який — найменший. Запиши.

$4 \cdot 3$

$2 \cdot 4$

$2 \cdot 3$

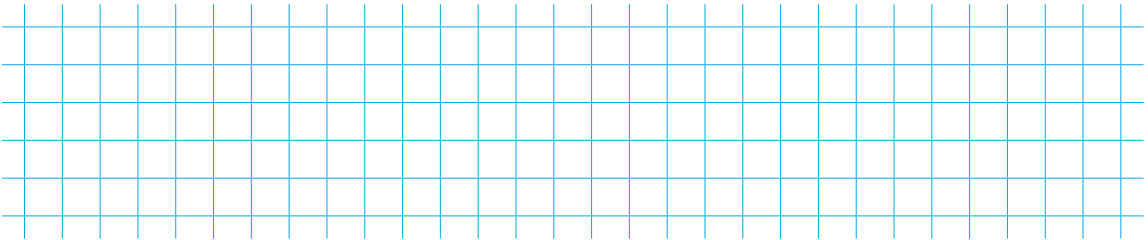
154. Обчисли суми та склади за їх допомогою таблицю множення числа 2. Запам'ятай цю таблицю.

$2 + 2 = \square$	$2 \cdot 2 = \square$	
$2 + 2 + 2 = \square$	$2 \cdot 3 = \square$	
$2 + 2 + 2 + 2 = \square$	$2 \cdot 4 = \square$	
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square\square$	$2 \cdot 5 = \square\square$	
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square\square$	$2 \cdot 6 = \square\square$	
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square\square$	$2 \cdot 7 = \square\square$	
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square\square$	$2 \cdot 8 = \square\square$	
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square\square$	$2 \cdot 9 = \square\square$	

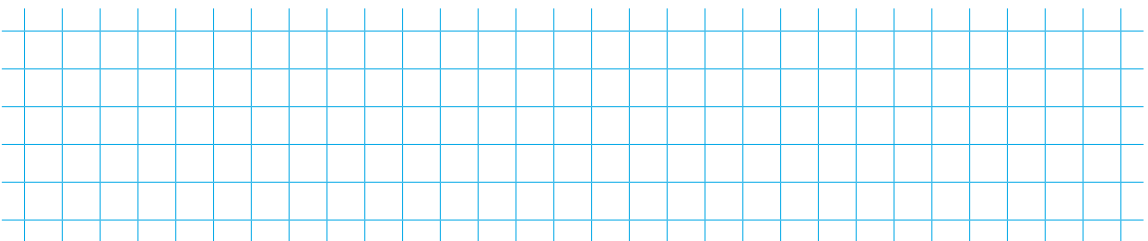
155. Накресли прямокутники за зразком. Порахуй клітинки і запиши рівності.

Зразок. $2 \cdot 4 = 8$

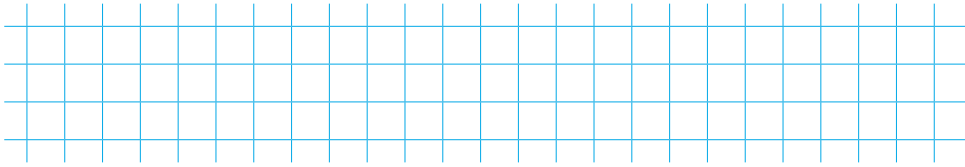
$2 \cdot 6$ $2 \cdot 3$ $2 \cdot 9$ $2 \cdot 5$

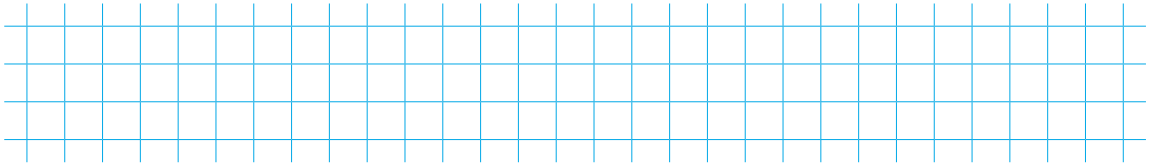
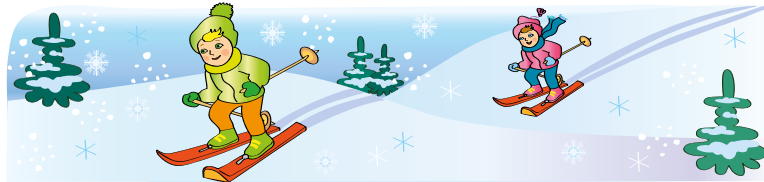
156. Оля любить ходити «ліліпутськими» кроками. Подивись на ланцюжок її слідів і поясни, як вона це робить. Яку відстань подолає Оля за два кроки? За три кроки? За п'ять кроків? За вісім кроків?

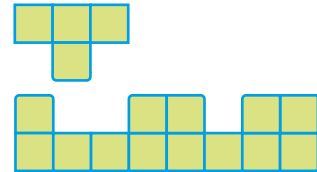
160. Кожна із п'яти дівчаток надула по 2 кульки. Скільки всього кульок надули дівчатка?

161. Четверо лижниць спускаються з гори. Скільки лиж у всіх лижниць?

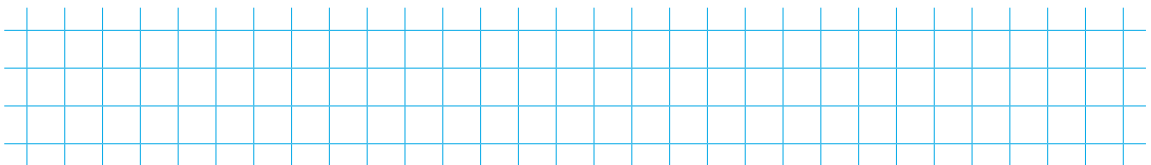

162. У стіну потрібно вмонтувати блок, не повертаючи його. Чи вдасться це зробити без зазорів? Познач (✓).

Так Ні

163. Лісник саджає 2 ялинки за день. Скільки ялинок він посадить за робочий тиждень? (5 днів)

164. Заповни порожні клітинки, використовуючи таблицю множення числа 2.

Множник	2	2	2	□	□	□	□	□
Множник	□	□	□	□	□	□	□	□
Добуток	12	8	18	4	10	6	16	14

171. Завдання на вибір

1. Розмісти букви у порядку зростання добутків. Чи обов'язково для цього проводити обчислення? Прочитай слово.

$$50 \cdot 2$$

А

$$2 \cdot 10$$

С

$$30 \cdot 2$$

У

$$15 \cdot 2$$

Е

$$2 \cdot 40$$

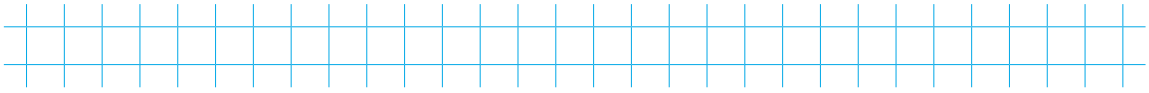
Н

$$20 \cdot 2$$

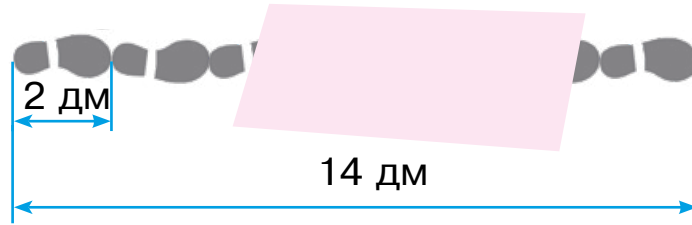
К

$$45 \cdot 2$$

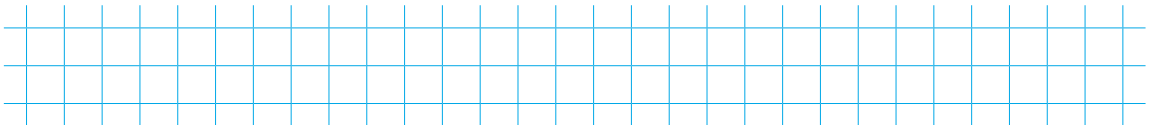
Д

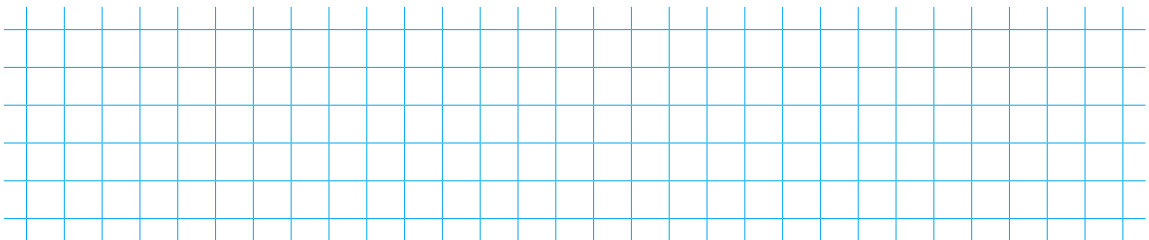
2. Оля пройшла «ліліпутськими» кроками 14 дм. Скільки кроків вона зробила?

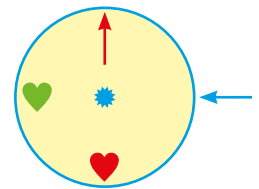
$$2 \cdot \square = 14 \text{ (дм)}$$

3. У країні Ананасії грошовою одиницею є ананас, а в країні Лимонії — лимон. Якщо треба, один ананас міняють на два лимони. Скільки лимонів можна виміняти за два ананаси? За чотири ананаси? За шість ананасів? За вісім ананасів?

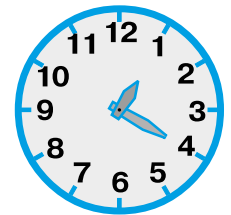

- 172.** Яке сердечко — червоне чи зелене — опиниться вище, коли круг повернуть навколо центра так, що червона стрілка стане навпроти синьої? Обведи його. (Рух здійснюють за годинниковою стрілкою).

- 173.** Розглянь малюнок. Познач (✓) правильне твердження.

- Число, на яке вказує маленька стрілка годинника, більше від числа, на яке вказує велика стрілка.
- Число, на яке вказує велика стрілка годинника, більше від числа, на яке вказує маленька стрілка.
- Обидві стрілки годинника вказують на те саме число.

- 174.** Обчисли.

$$2 \cdot \square = 10$$

$$2 \cdot \square = 16$$

$$2 \cdot \square = 18$$

$$2 \cdot \square = 12$$

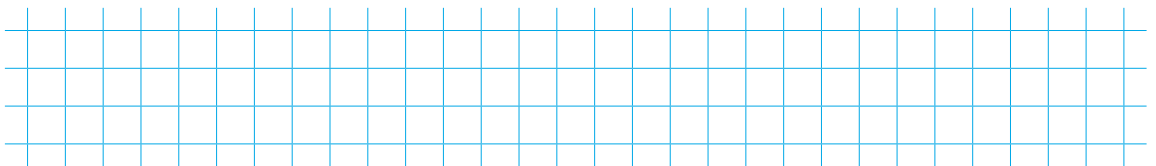
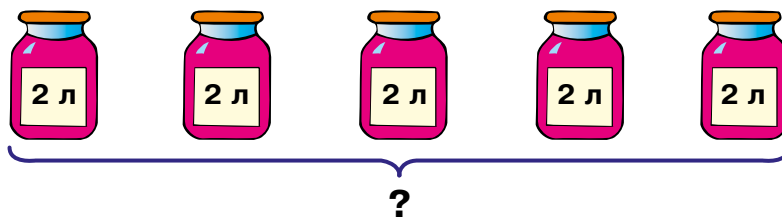
$$2 \cdot \square = 4$$

$$2 \cdot \square = 6$$

$$2 \cdot \square = 8$$

$$2 \cdot \square = 14$$

- 175.** Склади і розв'яжи задачу за малюнком.

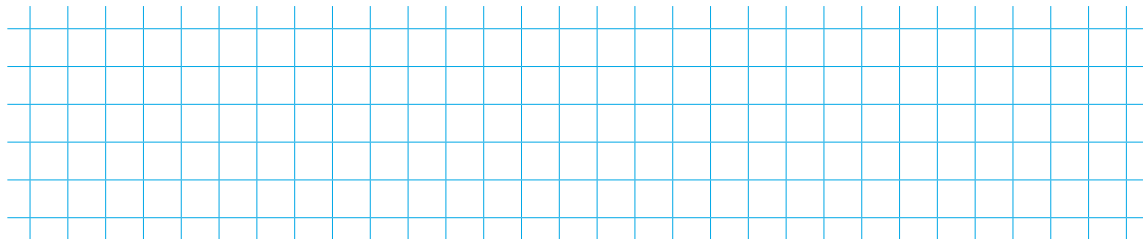

Знаходження значень виразів на дії різного ступеня

- 176.** Гра «Ланцюжок».

Усно. Помнож на 2 числа: 8, 4, 9, 6, 2, 7, 5, 3.

182. Склади задачу за малюнком. Запиши розв'язання спочатку дією додавання, а потім — дією множення.

183. Допиши такі числа, щоби рівності були правильними.

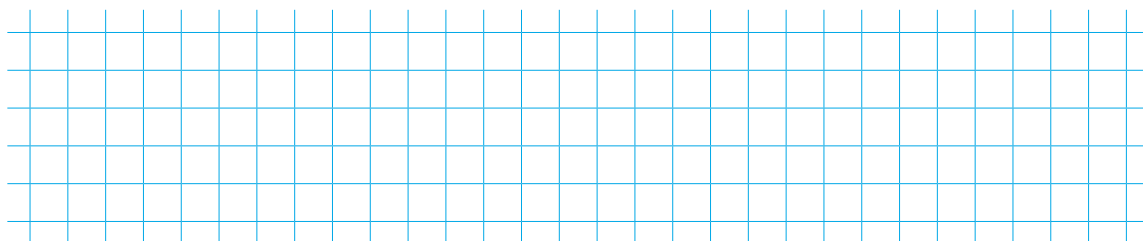
$$2 + 2 + 2 = \square \cdot 3$$

$$4 + 4 + 4 + 2 = 4 \cdot \square + \square$$

$$3 + 3 + 3 + 5 = 3 \cdot \square + \square$$

$$5 + 6 + 5 + 5 = \square \cdot 3 + \square$$

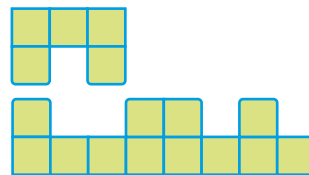
184. Турист має гроші — лимони й ананаси. Скільки всього лимонів буде в туриста, якщо він поміняє кожен ананас на 2 лимони?

185. У стіну потрібно вмонтувати блок, не повертаючи його. Чи вдасться це зробити без зазорів? Познач (✓).

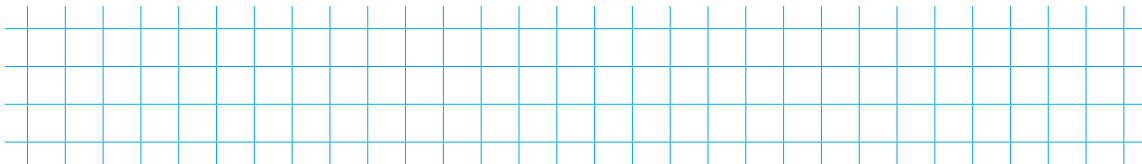
Так Ні

- 186.** Випиши спочатку букви, що стоять біля відповідей з таблиці множення числа два, а потім — решту букв. Отримаєш два слова.

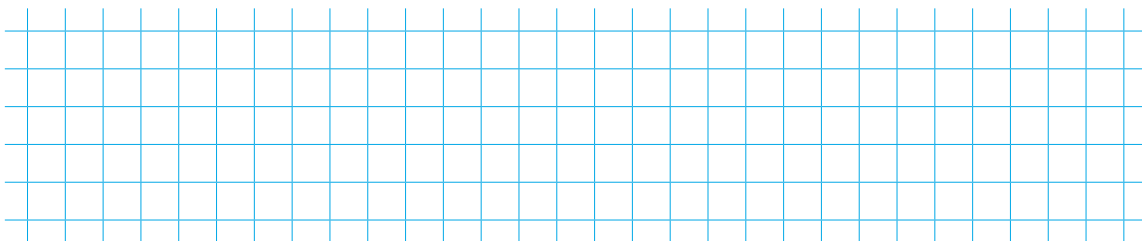
12	17	4	7	18	6	19	14	9	15
М	Ш	А	О	С	К	Л	А	О	М

- 187.** 1) Подивись на свої ноги. Що таке пара взуття?

- 2) Скільки пар «ліліпутських» кроків зробила Оля? Яку відстань вона пододала кожною парою?

Збільшення числа у 2 рази

- 188.** Усно. Знайди різницю між сусідніми відповідями в таблиці. Яке це число? Чому?

2·2	2·3	2·4	2·5	2·6	2·7	2·8	2·9
4	6	8	10	12	14	16	18

- 189.** Упиши пропущені числа.

$2 \cdot \square = 4$

$\square \cdot 5 = 10$

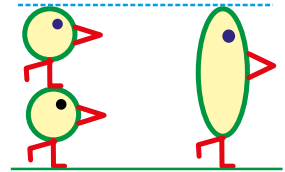
$2 \cdot \square = 6$

$\square \cdot \square = 12$

$\square \cdot 4 = 8$

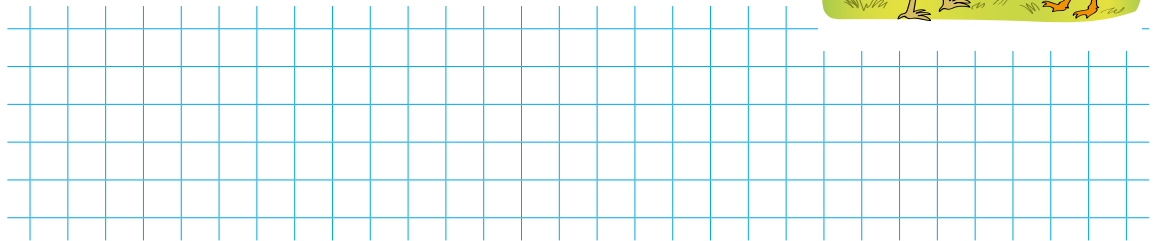
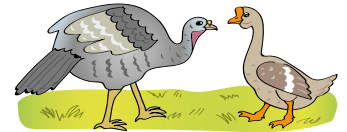
$\square \cdot 9 = \square \square$

190. Розглянь малюнок. Чи можна стверджувати, що зріст великої пташки в два рази більший, ніж зріст малої?

Щоб збільшити число в 2 рази, треба його помножити на 2.

191. Маса гуски 3 кг, а маса індички в 2 рази більша. Яка маса гуски та індички разом?

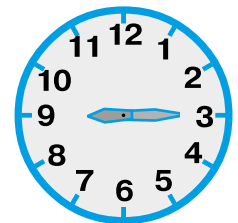
192. З'єднай вирази з однаковими значеннями за зразком.

$2 \cdot 2$	$2 \cdot 9$	$2 \cdot 6$	$2 \cdot 4$	$2 \cdot 8$
$10 + 2$	$28 - 10$	$14 - 10$	$64 - 48$	$76 - 68$

Note: An arrow points from the first box (2 · 2) to the third box (14 - 10) in the second row.

193. Розглянь малюнок. Познач (✓) правильне твердження.

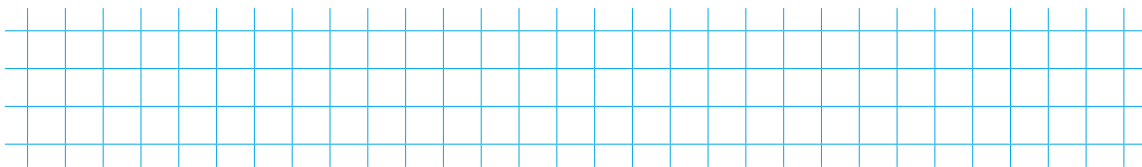
- Число, на яке вказує маленька стрілка годинника, більше від числа, на яке вказує велика стрілка.
- Число, на яке вказує велика стрілка годинника, більше від числа, на яке вказує маленька стрілка.
- Обидві стрілки годинника вказують на те саме число.

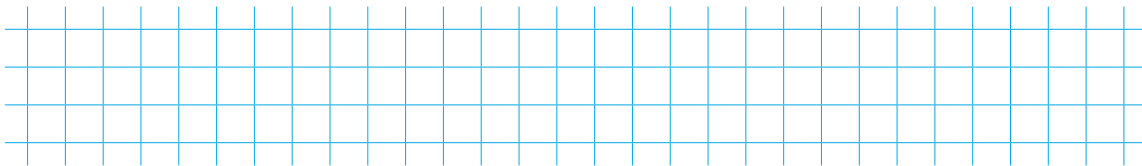
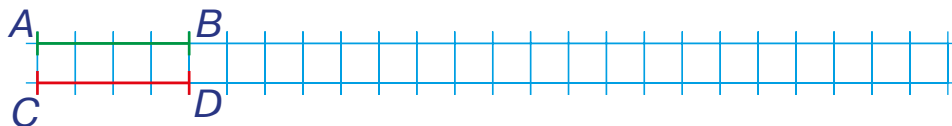
194.

$1. 5 \cdot 2 + 25 = \square \square$	$62 - 2 \cdot 6 = \square \square$
$3 \cdot 2 + 32 = \square \square$	$44 - 2 \cdot 4 = \square \square$
$2. 2 \cdot 9 + 29 = \square \square$	$23 + 7 \cdot 2 = \square \square$
$2 \cdot 2 + 18 = \square \square$	$2 \cdot 8 - 14 = \square$

198. Знайди периметр квадрата зі стороною 2 см.

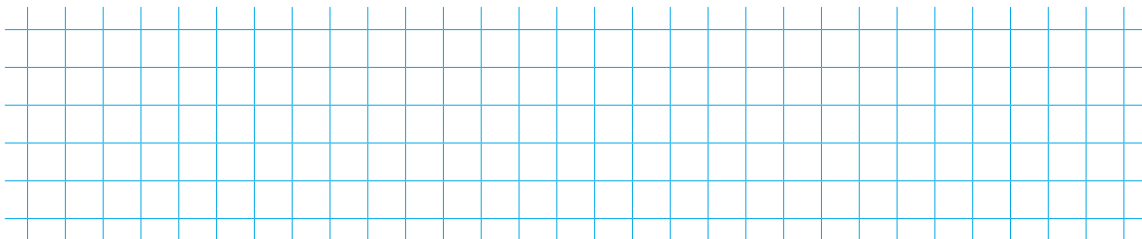
199. На скільки клітинок треба збільшити відрізок AB , щоб його довжина стала в 2 рази більшою, ніж довжина відрізка CD ?

200. $2 \cdot 8 + 48 = \square \square$
 $2 \cdot 4 + 45 = \square \square$
 $2 \cdot 6 + 39 = \square \square$
 $2 \cdot 5 + 30 = \square \square$

$70 - 2 \cdot 2 = \square \square$
 $37 - 2 \cdot 3 = \square \square$
 $18 - 2 \cdot 9 = \square \square$
 $47 + 2 \cdot 7 = \square \square$

201. Придумай задачу про колеса мотоцикла й автобуса, використовуючи слова «в 2 рази більше», та розв'яжи її.

202. Перевір, чи правильно обчислено вирази. Якщо є помилки, то виправ їх.

$2 \cdot 5 = 10 \square \square$
 $2 \cdot 8 = 4 \square \square$

$2 \cdot 3 = 16 \square \square$
 $2 \cdot 9 = 18 \square \square$

Ознайомлення з дією ділення. Знак ділення

203. Шість груш розклали порівну на 3 тарілки. Скільки груш на кожній тарілці?

Це задача на дію **ділення**.

Розв'язання: $6 : 3 = 2$ (гр.)

Відповідь: 2 груші.

$$6 : 3 = 2$$

Двокрапка (:) — знак ділення.

Рівність на ділення читають так:

шість поділити на три буде два.

204. Прочитай рівності.

$12 : 2 = 6$

$8 : 2 = 4$

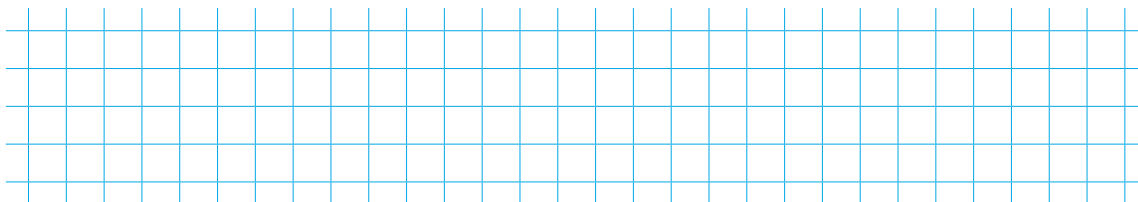
$20 : 4 = 5$

$6 : 3 = 2$

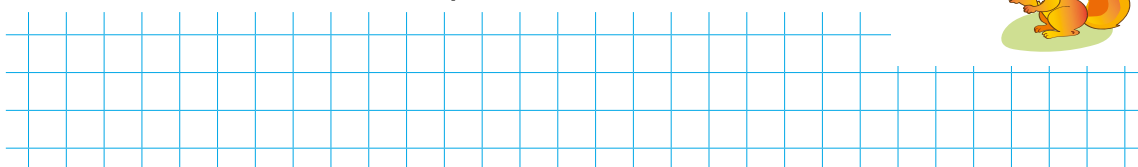
205. Зафарбуй кружечки і розділи їх рисою на дві рівні частини. Запиши вираз на ділення і знайди його значення.

206. Обведи 12 клітинок і розділи їх рисою на дві рівні частини; на чотири рівні частини. Запиши рівності на ділення.

207. Дві білки розділили між собою порівну 10 шишок. Скільки шишок отримала кожна білка?

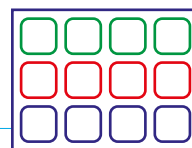

208. Чи можна ці цукерки розділити порівну між двома дітьми? Між трьома дітьми? Між чотирма дітьми? Запиши відповідні рівності.

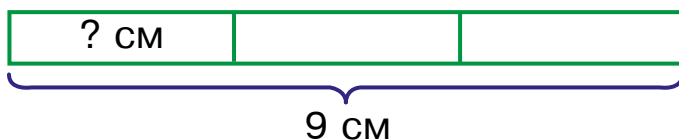
Blank grid for writing answers to question 208.

209. За малюнком склади і запиши два вирази на ділення. Знайдіть значення цих виразів.

Blank grid for writing answers to question 209.

210. Склади задачу на ділення за малюнком. Запиши розв'язання та відповідь.

Blank grid for writing a word problem and its solution for question 210.

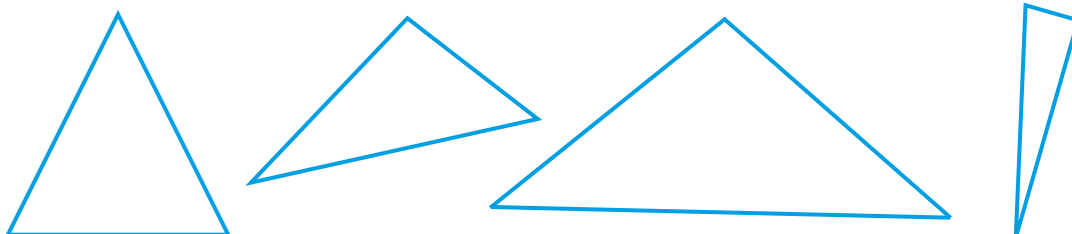
211. 1. $64 - 56 = \square\square$
 $43 - 19 = \square\square$
 2. $72 - 64 = \square\square$
 $61 - 45 = \square\square$

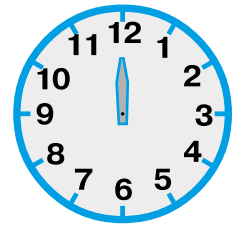
$2 \cdot 4 = \square$
 $2 \cdot 6 = \square\square$
 $2 \cdot 7 = \square\square$
 $2 \cdot 3 = \square$

$14 - 9 = \square$
 $25 + 16 = \square\square$
 $12 - 6 = \square$
 $24 + 36 = \square\square$

212. Зафарбуй трикутник із прямим кутом.

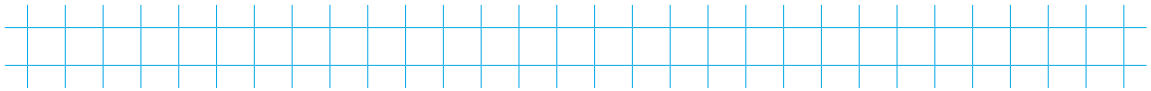
213. Намалюй на циферблаті маленьку стрілку так, щоб вона була спрямована у протилежний від великої стрілки бік.

Запиши, котру годину буде показувати цей годинник.

год

214. Виріж смужку завдовжки 4 см і поділи її на дві рівні частини. Вимірй довжину однієї частини смужки. Склади і запиши рівність на ділення.

215. Упиши пропущені числа.

· 2 = 8

· 2 = 6

· 2 = 12

· 2 = 16

· 2 = 14

· 2 = 18

· 2 = 4

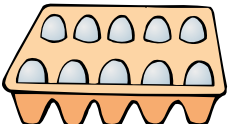
· 2 = 10

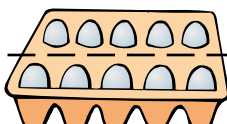

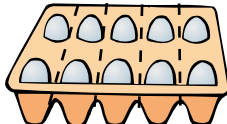
Зв'язок дій множення та ділення

216. Усно. Складіть задачі за малюнками.

1. $5 \cdot 2 = 10$

2. $10 : 2 = 5$

3. $10 : 5 = 2$

217. Дія ділення — обернена до дії множення. Із кожної рівності на множення можна скласти дві рівності на ділення (якщо множники різні) або одну рівність (якщо множники однакові).

Наприклад:

$2 \cdot 6 = 12$

$12 : 2 = 6$

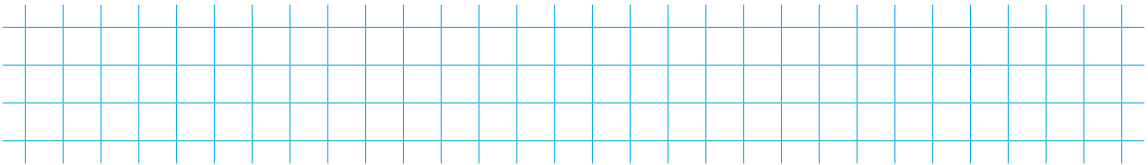
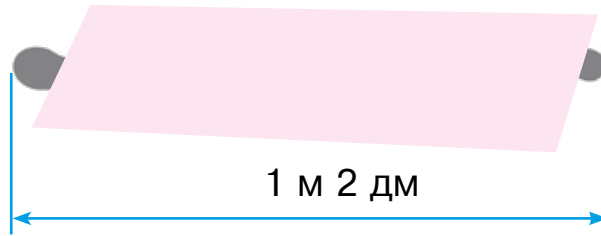
$12 : 6 = 2$

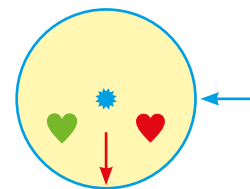
222. Накресли смужку, в два рази більшу від даної.

223. Кожен «ліліпутський» крок має довжину 2 дм. Скільки тут «ліліпутських» кроків?

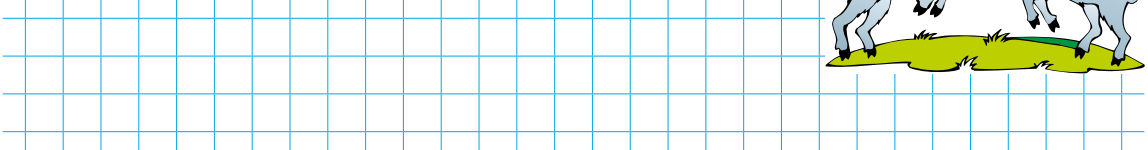
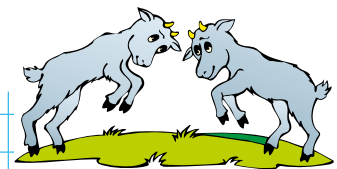

224. Яке сердечко — червоне чи зелене — опиниться вище, коли круг повернуть навколо центра так, що червона стрілка стане навпроти синьої? Обведи його.

(Рух здійснюють за годинниковою стрілкою.)

225. Шестеро козликів хваляться своїми ріжками. Скільки всього у них ріжків?

226. $2 \cdot 7 = \square \square$

$12 : 2 = \square$

$10 : 2 = \square$

$5 \cdot 2 = \square \square$

$14 : 2 = \square$

$8 : 2 = \square$

Складання таблиці ділення на 2

227. Розплети «мереживо» до 40.

$100 - 12 \rightarrow$

228. За таблицею множення числа 2 склади таблицю ділення на 2.

$2 \cdot 2 = 4$

$4 : 2 = 2$

$2 \cdot 3 = 6$

$6 : 2 = \square$

$2 \cdot 4 = 8$

$8 : 2 = \square$

$2 \cdot 5 = 10$

$10 : 2 = \square$

$2 \cdot 6 = 12$

$12 : 2 = \square$

$2 \cdot 7 = 14$

$14 : 2 = \square$

$2 \cdot 8 = 16$

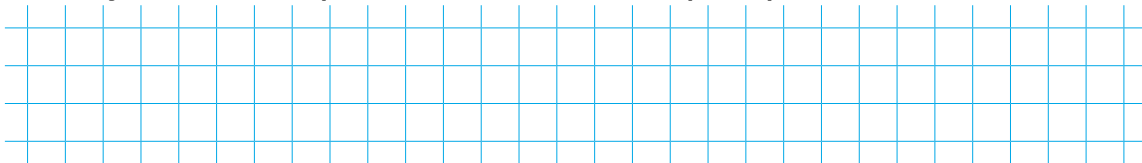
$16 : 2 = \square$

$2 \cdot 9 = 18$

$18 : 2 = \square$

229. У клоуна є 10 черевиків. Скільки пар черевиків він складе?

230. Обчисли.

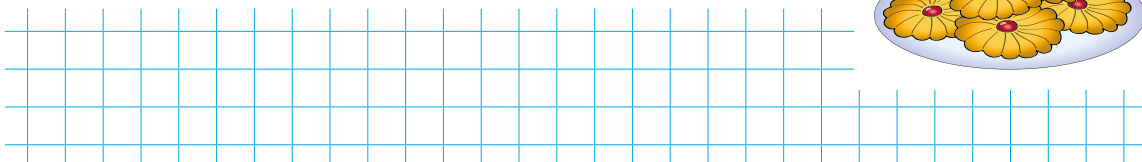
$12 : 2 + 6 = \square \square$

$14 : 2 - 5 = \square$

$10 : 2 + 8 = \square \square$

$18 : 2 - 7 = \square$

231. На 2 тарілки розклали порівну 14 тістечок. Скільки тістечок на кожній тарілці?

232.

Якщо у виразі немає дужок, то спочатку виконують дії множення і ділення, а потім — додавання і віднімання.

$1. 18 : 2 + 16 = \square \square$

$14 : 2 - 6 = \square$

$45 - 2 \cdot 5 = \square \square$

$29 + 8 : 2 = \square \square$

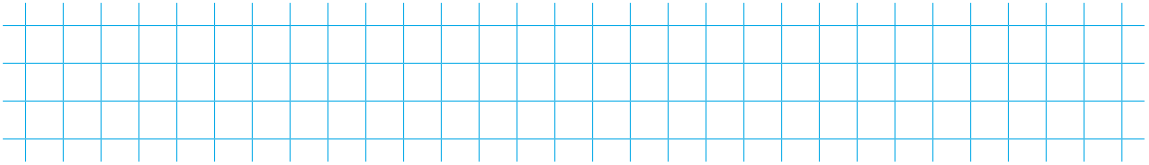
$2. 2 \cdot 8 - 15 = \square$

$12 : 2 + 25 = \square \square$

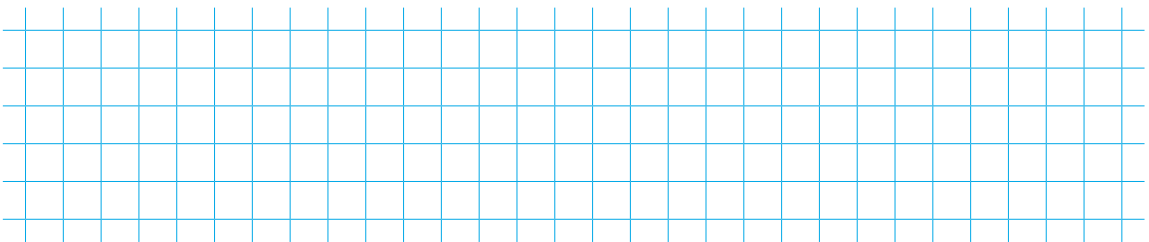
$58 + 6 : 2 = \square \square$

$35 - 16 : 2 = \square \square$

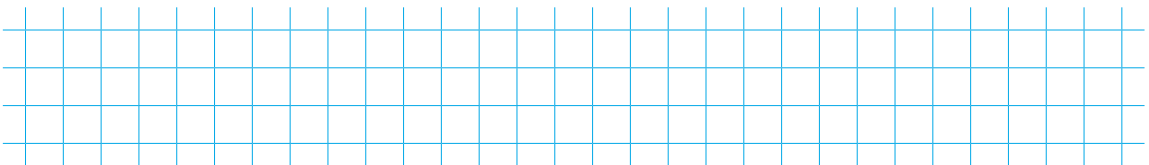
233. Оля зробила 10 «ліліпутських» кроків. Скільки кроків вона зробила лівою ногою?

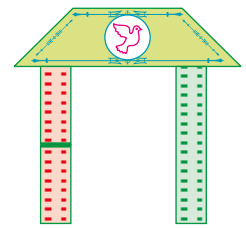
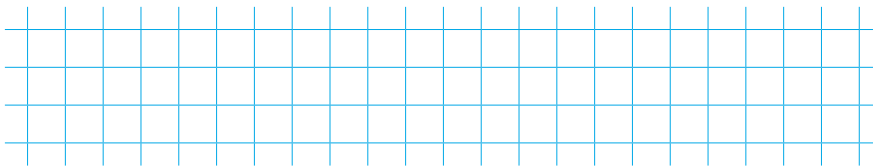
234. Якось у Липівці три дні лив дощ, і туристи занудьгували. Тоді баба Ганя збрала по селу старовинні речі й попросила історика розповісти про них туристам, а сама згадала кілька цікавих історій зі свого дитинства. Історик за три дні розповів 6 історій, а баба Ганя — у два рази більше. Скільки всього історій почули туристи?

235. Який відрізок у два рази довший, ніж відрізок AB ?

236. Висота зеленої колони 18 дм. Яка висота половини червоної колони?

237. $2 \cdot 6 = \square \square$

$7 \cdot 2 = \square \square$

$8 : 2 = \square$

$18 : 2 = \square$

$2 \cdot 5 = \square \square$

$9 \cdot 2 = \square \square$

$6 : 2 = \square$

$14 : 2 = \square$

$4 \cdot 2 = \square$

$8 \cdot 2 = \square \square$

$4 : 2 = \square$

$16 : 2 = \square$

**Назви чисел при діленні.
Розв'язування задач на ділення
на рівні частини та ділення на вміщення**

238. Усно. Назви пропущені числа.

Множник	2	2	2	2	2	2	2	2
Множник	\square	\square	\square	\square	\square	\square	\square	\square
Добуток	10	8	12	4	18	6	14	16

239. Розплети «мереживо».

$99 - 18 \rightarrow$

240. Кожне число при діленні має свою назву.

$$\begin{array}{ccccccc} & & \text{Частка} & & & & \\ & & \underbrace{\hspace{2cm}} & & & & \\ 14 & : & 2 & = & 7 & & \\ \text{Ділене} & & \text{Дільник} & & \text{Частка} & & \end{array}$$

241. З'єднай числа з їх назвами при діленні.

Частка

Дільник

$10 : 5 = 2$

Ділене

242. Порівняй розв'язання і відповіді задач. Зроби висновок.

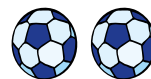
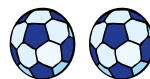
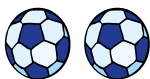
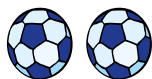
- 1) Десять м'ячів поділили на 2 однакові групи. Скільки м'ячів у кожній групі?

$$10 : 2 = 5 \text{ (м.)}$$

Відповідь: 5 м'ячів.

- 2) Десять м'ячів поділили на групи, по 2 м'ячі в кожній. Скільки груп отримали?

$$10 : 2 = 5 \text{ (гр.)}$$

Відповідь: 5 груп.

243. Завдання на вибір

1. Рибальський човен коштує 16 лимонів. Скільки таких купюр потрібно, щоб купити човен?

2. За два однакові весла заплатили 16 лимонів. Скільки лимонів коштує одне весло?

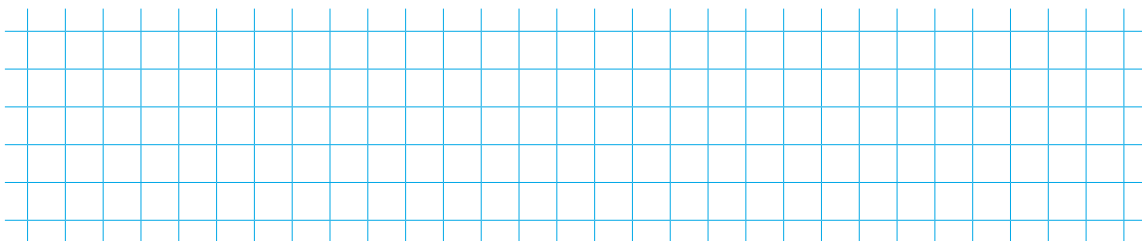
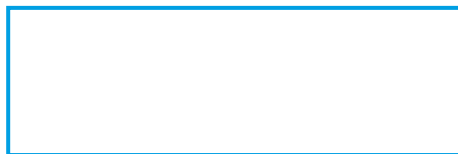
3. Рибальський човен має 2 весла. Скільки таких човнів можна обладнати, якщо є 16 весел?

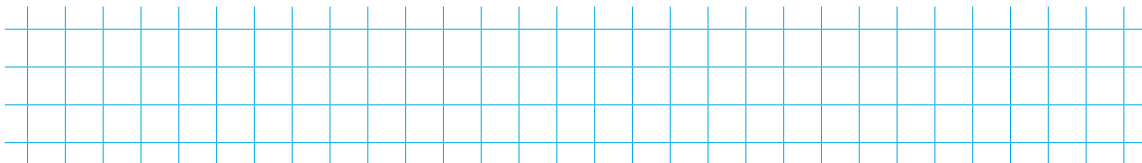
244. $2 \cdot 7 - 14 = \square$
 $6 : 2 + 17 = \square\square$
 $2 \cdot 6 + 12 = \square\square$
 $18 : 2 + 28 = \square\square$

$45 + 18 : 2 = \square\square$
 $66 - 2 \cdot 4 = \square\square$
 $42 - 14 : 2 = \square\square$
 $19 + 4 : 2 = \square\square$

245. Проведи в даній фігурі відрізок так, щоб утворилися квадрат і прямокутник. Знайди і порівняй периметри цих фігур.

246. Знайди значення виразу $18 + a : 2$, якщо $a = 6, 12$.

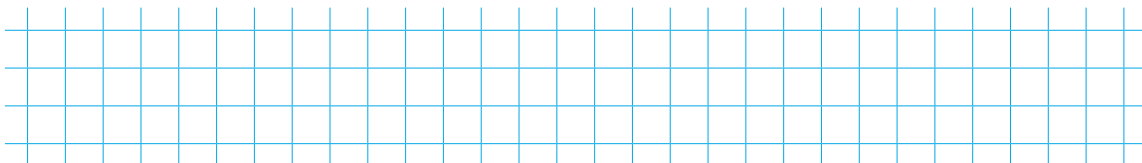

247. У рівності з таблиці множення числа 2 всі числа зашифрували буквами. Яка буква позначає найбільше число? Обведи його.

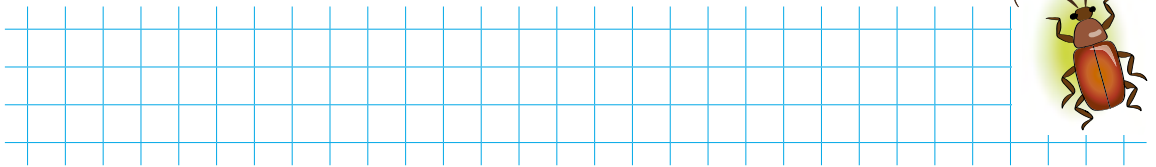
$$A \cdot B = B$$

248. У крамниці покупець розміняв купюру 10 грн монетами по 2 грн. Скільки монет отримав покупець?

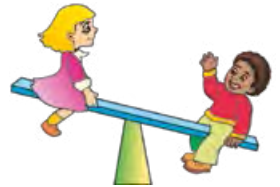
249. $2 \cdot 9 = \square\square$ $4 \cdot 2 = \square$ $16 : 2 = \square$ $10 : 2 = \square$
 $7 \cdot 2 = \square\square$ $2 \cdot 5 = \square\square$ $12 : 2 = \square$ $14 : 2 = \square$
 $2 \cdot 6 = \square\square$ $8 \cdot 2 = \square\square$ $18 : 2 = \square$ $6 : 2 = \square$

254. Жук має 2 вусики. Скільки жуків мають 12 вусиків?

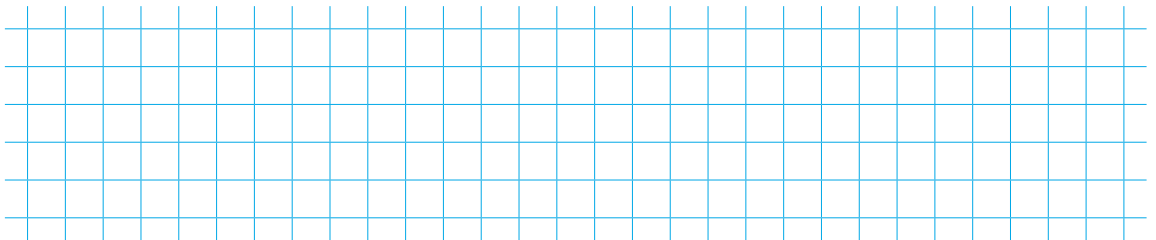
255. $2 \cdot 6 \rightarrow \square\square + 4 \rightarrow \square\square : 2 \rightarrow \square : 2 \rightarrow \square - 2 \rightarrow \square$

256. У парку є 6 гойдалок, на кожній з яких може гойдатися двоє дітей. Скільки дітей чекатимуть своєї черги погойдатися, якщо в парк їх прийшло 16?

План розв'язування

- 1) Скільки дітей може гойдатися на гойдалках одночасно?
- 2) Скільки дітей чекатимуть своєї черги погойдатися на гойдалках?

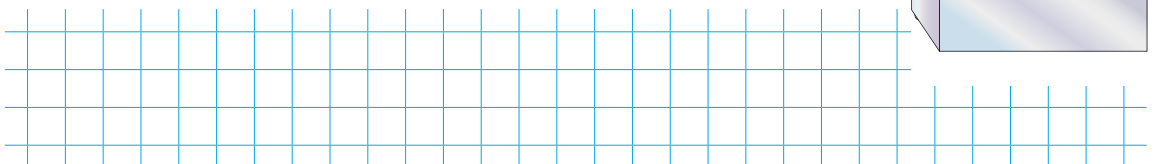

257. З'єднай вирази з їхніми значеннями.

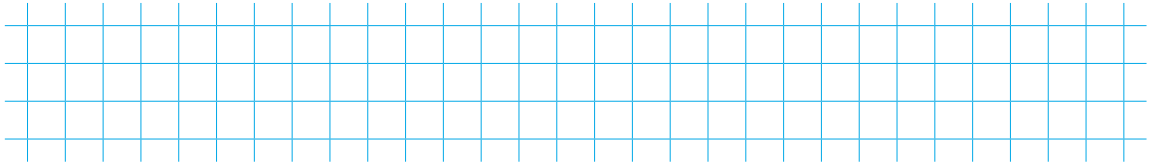
$2 \cdot 7 + 24$	$18 : 2 + 45$	$2 \cdot 6 + 33$			
56	54	45	38	20	70
$6 : 2 + 17$	$2 \cdot 4 + 62$	$14 : 2 + 49$			

258. Розв'яжи і порівняй задачі.

- 1) Дванадцять пляшок соку розклали порівну в 2 ящики. Скільки пляшок в одному ящику?

2) Дванадцять пляшок соку розклали в ящики, по 2 пляшки в кожний. Скільки ящиків використали?

259. $2 \cdot 4 \square 18 : 2$

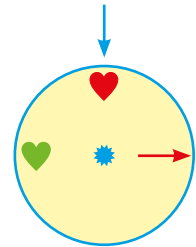
$14 : 2 \square 2 \cdot 3$

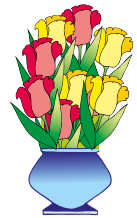
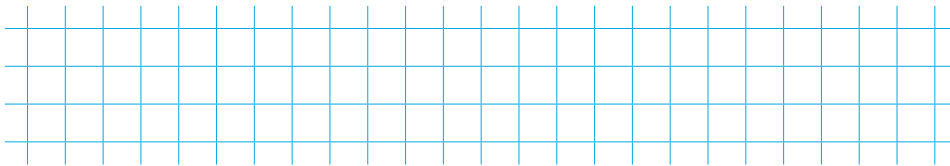
$10 : 2 \square 2 \cdot 2$

$2 \cdot 4 \square 16 : 2$

260. Яке сердечко — червоне чи зелене — опиниться вище, коли круг повернуть навколо центра так, що червона стрілка стане навпроти синьої? Обведи його. (Рух здійснюють за годинниковою стрілкою.)

261. Два букети, по 5 квіток у кожному, поставили в одну вазу. Скільки квіток у вазі?

262. $6 \cdot 2 = \square \square$

$5 \cdot 2 = \square \square$

$10 : 2 = \square$

$12 : 2 = \square$

$9 \cdot 2 = \square \square$

$7 \cdot 2 = \square \square$

$8 : 2 = \square$

$18 : 2 = \square$

$2 \cdot 4 = \square$

$2 \cdot 8 = \square \square$

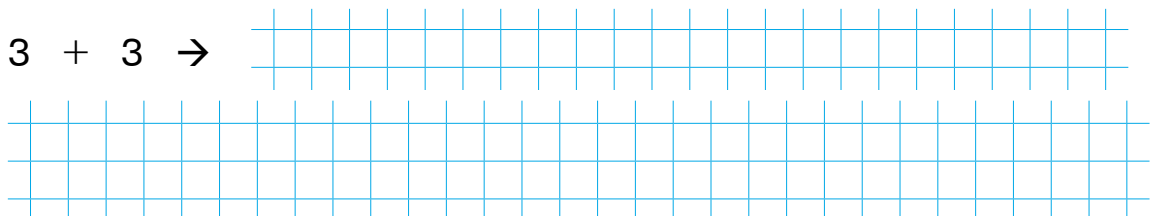
$4 : 2 = \square$

$14 : 2 = \square$

Складання таблиці множення числа 3. Збільшення числа в 3 рази

263. Сплети «мереживо» до 30.

264. Обчисли суми та склади за їх допомогою таблицю множення числа 3. Запам'ятай цю таблицю.

$3 + 3 = \square$

$3 \cdot 2 = \square$

$3 + 3 + 3 = \square$

$3 \cdot 3 = \square$

$3 + 3 + 3 + 3 = \square \square$

$3 \cdot 4 = \square \square$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = \square \square$

$3 \cdot 5 = \square \square$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = \square \square$

$3 \cdot 6 = \square \square$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = \square \square$

$3 \cdot 7 = \square \square$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = \square \square$

$3 \cdot 8 = \square \square$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = \square \square$

$3 \cdot 9 = \square \square$

265. Поясни, чому збігаються відповіді у двох попередніх завданнях.

266. Допиши такі числа, щоби рівності та нерівності були правильними.

$3 \cdot 5 > 2 \cdot \square$

$3 + 3 + 3 + 3 > 3 \cdot \square$

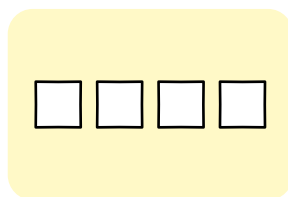
$3 \cdot 4 = \square \cdot 6$

$12 + 12 = 3 \cdot \square$

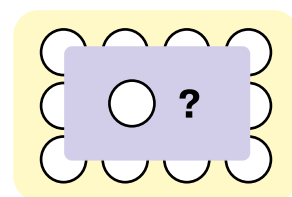
$2 \cdot 9 < 3 \cdot \square$

$5 + 5 + 5 < \square \cdot 3$

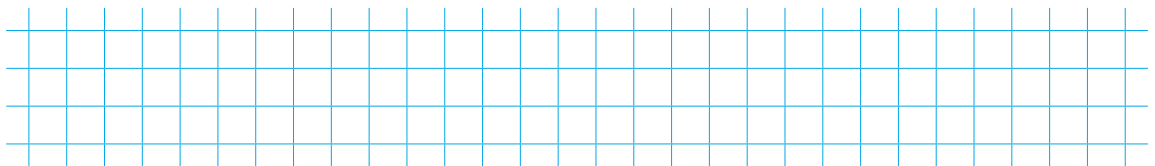
267. Оленка намалювала 4 квадрати, а кругів — у 3 рази більше. Скільки кругів намалювала Оленка?

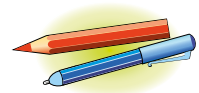
Кругів
у 3 рази більше

Щоб збільшити число в 3 рази,
треба його помножити на 3.

268. Олівець коштує 9 грн, а ручка — втричі дорожче. Скільки гривень коштують олівець і ручка разом?

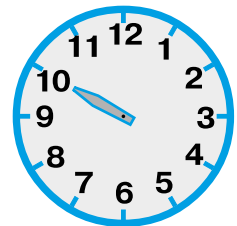
Grid for writing the answer to question 268.

269. 1) В Олиного батька довжина «ліліпутського» кроку 3 дм. Тато зробив сім кроків. Яку відстань він подолав?
2) Якою ногою (лівою чи правою) тато зробив перший крок? останній крок?

Grid for writing the answer to question 269.

270. Намалюй на циферблаті маленьку стрілку так, щоб вона була спрямована у протилежний від великої стрілки бік. Котра буде година?

271. Запиши букви у порядку зростання добутків і прочитай слово. Чи обов'язково для цього проводити обчислення?

3 · 6	3 · 9	3 · 3	3 · 7	3 · 5	3 · 8	3 · 2	3 · 4
Н	Я	О	И	У	Ц	П	Л

Grid for writing the answer to question 271.

272. $3 \cdot 8 =$

$3 \cdot 5 =$

$6 \cdot 3 =$

$5 \cdot 2 =$

$4 \cdot 3 =$

$3 \cdot 2 =$

$2 \cdot 8 =$

$9 \cdot 3 =$

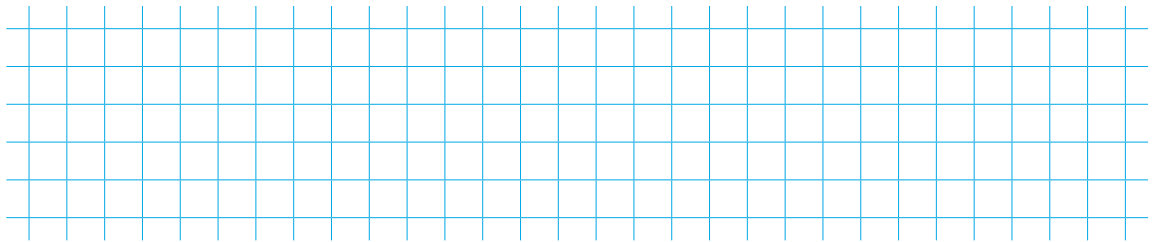
$7 \cdot 3 =$

$2 \cdot 4 =$

$3 \cdot 3 =$

$8 \cdot 2 =$

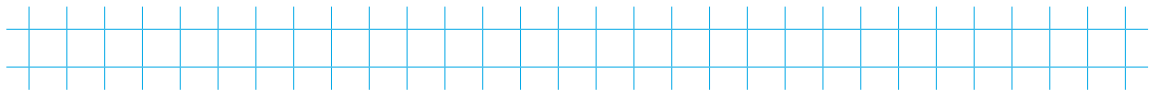
273. Від спортсменки до прапорця 12 клітинок. Скільки клітинок залишиться до прапорця, коли вона зробить 3 стрибки по 3 клітинки?

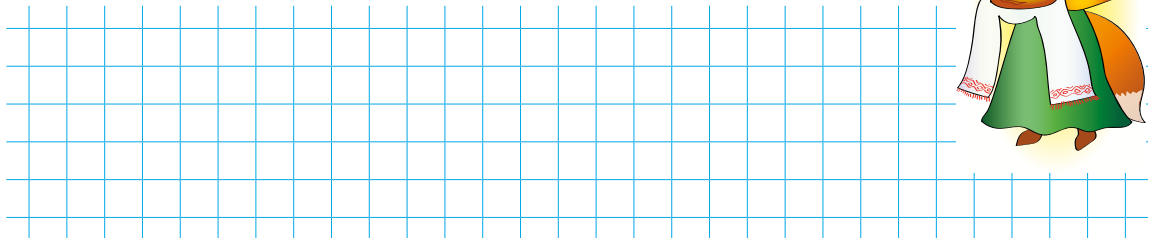
Закріплення

274. Усно. Помнож на 3 числа: 8, 4, 9, 6, 2, 7, 5, 3.

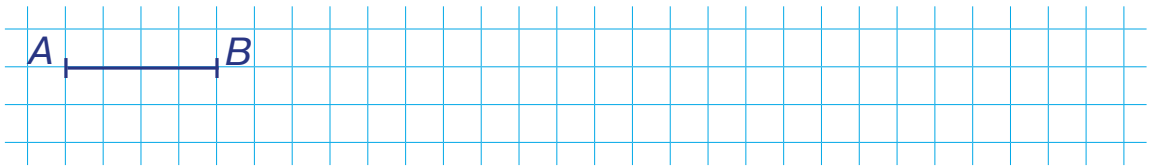
275. Які числа є водночас відповідями з таблиці множення числа 2 і з таблиці множення числа 3? Запиши їх.

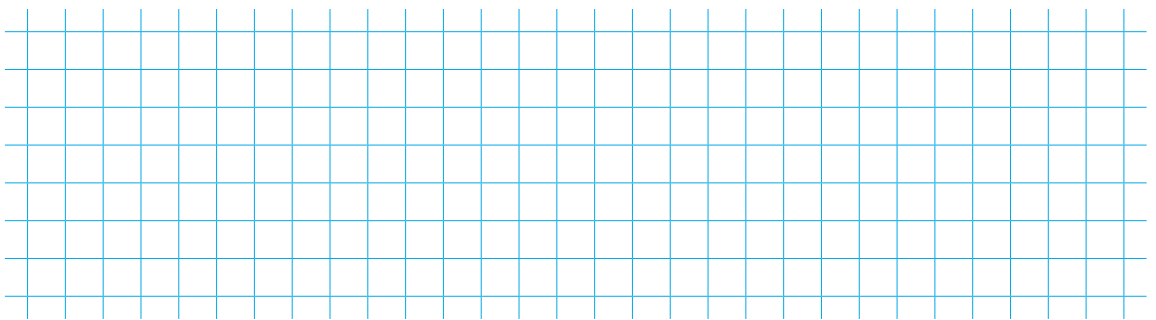
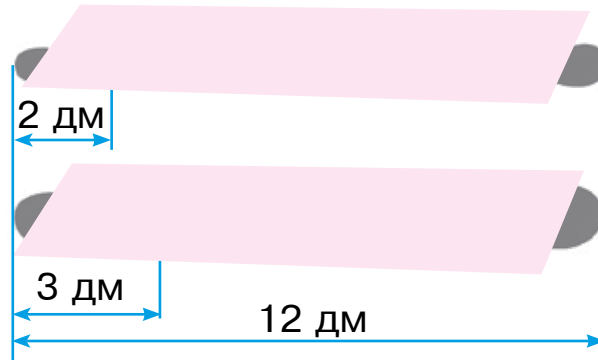
276. Лисичка зустріла хлібом-сіллю 8 рудих лисиць, а чорно-бурих — у 3 рази більше. Скільки всього гостей зустріла лисичка?

279. Збільш довжину відрізка AB у 3 рази. Накресли більший відрізок і познач його латинськими літерами.

280. Оля та її тато залишили однакові за довжиною доріжки своїй слідів. Хто з них зробив більше кроків? На скільки більше?

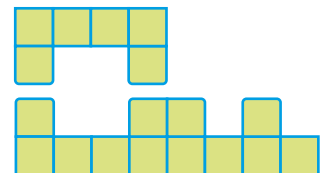

281. У стіну потрібно вмонтувати блок, не повертаючи його. Чи вдасться це зробити без зазорів? Познач (✓).

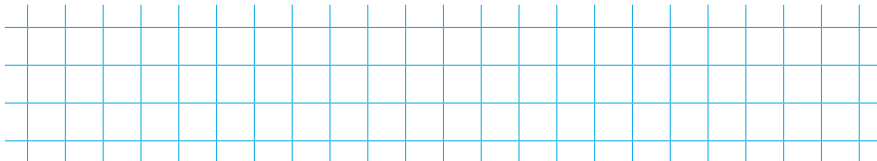

Так

Ні

282. Скільки коліс у семи двоколісних велосипедів?

283. $6 \cdot 3 = \square \square$

$5 \cdot 3 = \square \square$

$4 \cdot 2 = \square$

$16 : 2 = \square$

$9 \cdot 3 = \square \square$

$7 \cdot 3 = \square \square$

$3 \cdot 2 = \square$

$10 : 2 = \square$

$4 \cdot 3 = \square \square$

$3 \cdot 8 = \square \square$

$8 \cdot 2 = \square \square$

$14 : 2 = \square$

Знаходження значень виразів на дії різного ступеня

284. Запиши пропущені числа.

a	6	3	9	4	2	5	8	7
$a \cdot 2$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
$a \cdot 3$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

285. З'єднай вирази з однаковими значеннями.

$14 : 2 + 6 = \square \square$

$3 \cdot 3 + 15 = \square \square$

$3 \cdot 9 - 7 = \square \square$

$18 : 2 + 31 = \square \square$

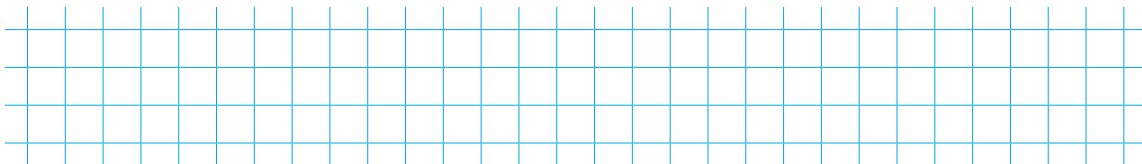
$2 \cdot 4 + 16 = \square \square$

$3 \cdot 9 - 14 = \square \square$

$3 \cdot 5 + 25 = \square \square$

$16 : 2 + 12 = \square \square$

286. Скільки коліс у восьми триколісних велосипедів?

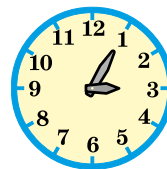
287. Пригадай! Ранок, день, вечір і ніч становлять **добу**.

У добі 24 години.
1 доба = 24 год

У годині 60 хвилин.
1 год = 60 хв

288. Цей годинник показує третю годину п'ять хвилин. На які числа вказуватиме хвилинна стрілка кожного годинника через 10 хвилин? Запиши.

289. 1 год 1 доба

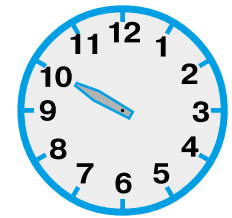
1 доба 12 год

1 год 1 хв

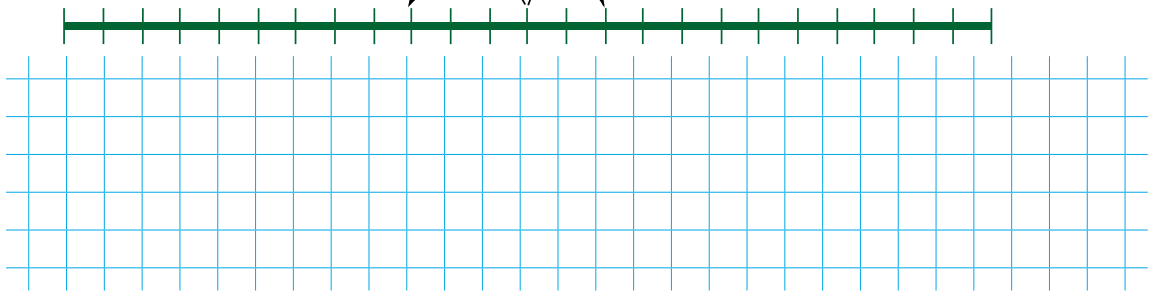
1 год 50 хв

290. Намалюй на циферблаті маленьку стрілку так, щоб сума чисел, на які вказують обидві стрілки, дорівнювала 21. Запиши, який час буде показувати цей годинник.

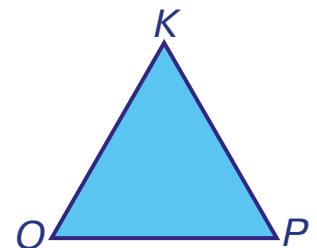
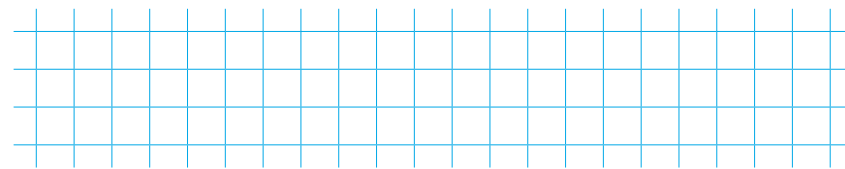

год хв

291. Стрибок спортсменки становить 2 клітинки, а стрибок спортсмена — 3 клітинки. Яка відстань буде між ними, коли спортсменка зробить 4 стрибки, а спортсмен — 3?

292. Знайди периметр трикутника OKP .

293. У рівності з таблиці множення числа 3 всі числа зашифрували буквами. Яка буква позначає найбільше число? Обведи його.

$$A \cdot B = B$$

294. Усно. В країні Апельсинії поширені тільки купюри вартістю 3 апельсини. Поміркуйте, чи можна такими купюрами заплатити суму 12 апельсинів? 20 апельсинів; 27 апельсинів; 40 апельсинів; 60 апельсинів; 100 апельсинів.

295. $3 \cdot 7 + 29 = \square\square$

 $17 + 16 : 2 = \square\square$

$45 + 3 \cdot 9 = \square\square$

$66 - 5 \cdot 3 = \square\square$

$3 \cdot 4 - 12 = \square\square$

$14 : 2 + 28 = \square\square$

$2 \cdot 8 + 42 = \square\square$

$46 - 8 \cdot 3 = \square\square$

296. Хлопці їдуть у село на п'яти мотоциклах, по двоє на кожному, та ще четверо — машиною. Скільки всього хлопців їдуть у село?

Grid for solving problem 296.

Числові вирази

297. $3 \cdot 6 \rightarrow \square\square + 6 \rightarrow \square\square - 12 \rightarrow \square\square : 2 \rightarrow \square : 2 \rightarrow \square$

298. $2 \cdot \square = 14$

$2 \cdot \square = 12$

$3 \cdot \square = 24$

$2 \cdot \square = 8$

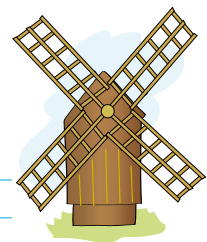
$3 \cdot \square = 18$

$2 \cdot \square = 18$

$3 \cdot \square = 15$

$3 \cdot \square = 9$

299. У музеї просто неба 6 вітряних млинів, а водяних — у 3 рази більше. На скільки менше вітряних млинів, ніж водяних, у цьому музеї?

Grid for solving problem 299.

$$300. \begin{aligned} 8 \cdot 2 &= \square\square \\ 9 \cdot 2 &= \square\square \\ 7 \cdot 2 &= \square\square \\ 5 \cdot 2 &= \square\square \end{aligned}$$

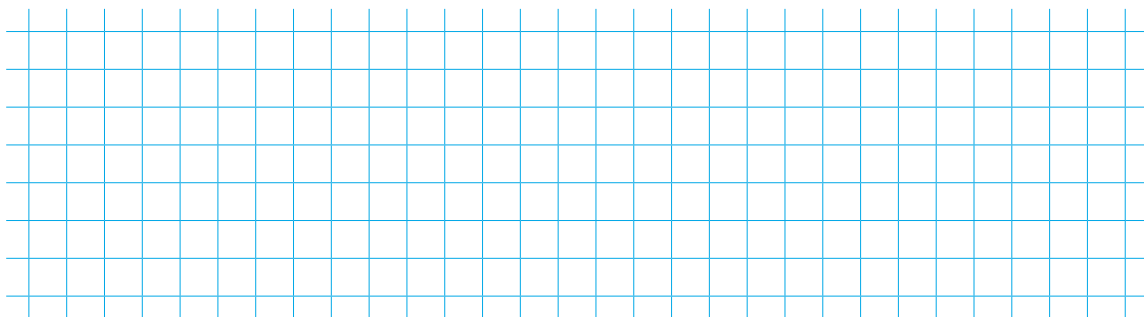
$$\begin{aligned} 16 : 2 \cdot 3 &= \square\square \\ 6 : 2 \cdot 3 &= \square \\ 12 : 2 \cdot 3 &= \square\square \\ 10 : 2 \cdot 3 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 : 2 \cdot 3 &= \square \\ 14 : 2 \cdot 3 &= \square\square \\ 8 : 2 \cdot 3 &= \square\square \\ 18 : 2 \cdot 3 &= \square\square \end{aligned}$$

301. Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши діями з поясненням і виразом.

Мама купила 3 зошити, по 8 грн кожний, і альбом за 9 грн. Скільки грошей витратила мама?

$$\square \cdot \square \rightarrow \square\square + \square \rightarrow \square\square$$

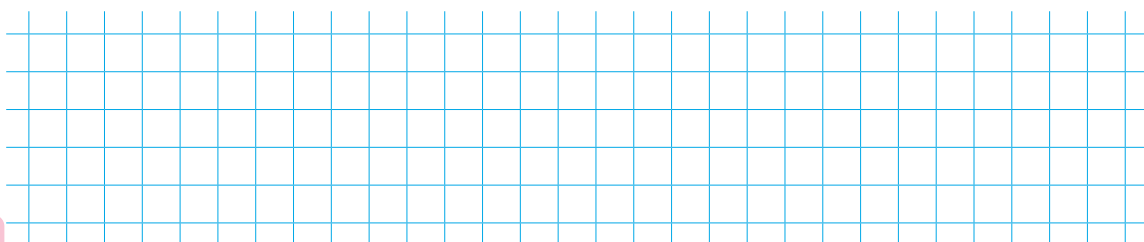

302. $2 \cdot 6 \square 3 \cdot 6$
 $2 \cdot 7 \square 3 \cdot 5$

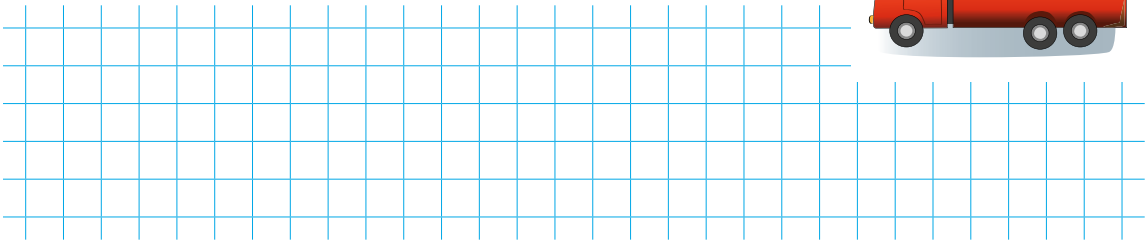
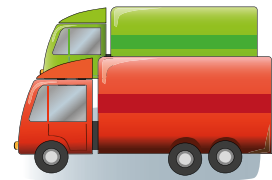
$3 \cdot 6 \square 2 \cdot 9$
 $2 \cdot 8 \square 3 \cdot 4$

$3 \cdot 3 \square 18 : 2$
 $2 \cdot 5 \square 3 \cdot 3$

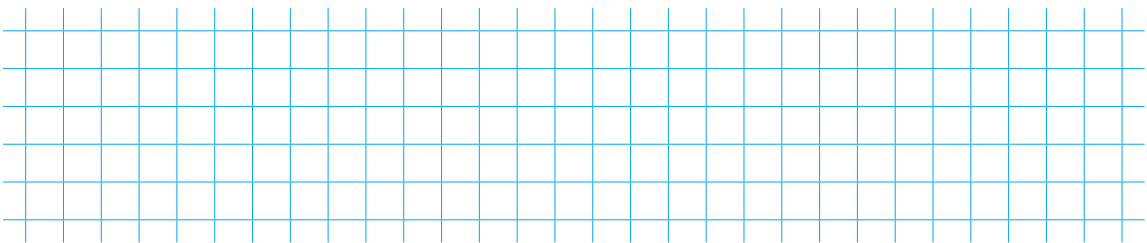
303. Спекотного дня баба Ганя налила воду у великі балії. У нагрітій сонцем воді охоче хлюпалися й розважалися діти. Тренер ціляв у них з водяного пістолета, а вони ховалися. Скільки всього дітей взяли участь у грі, якщо хлопчиків було 8, а дівчаток — у 2 рази менше?

304. На стоянці було 5 червоних вантажівок, а зелених — у 3 рази більше. Скільки всього вантажівок було на стоянці?

305. Відстань від Оленки до прапорця 18 клітинок. Скільки клітинок залишиться подолати дівчинці, коли вона зробить 2 стрибки по 3 клітинки?

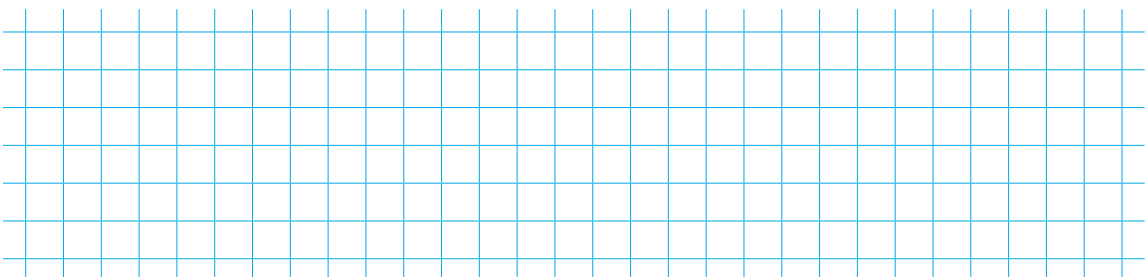
306. У рівностях із таблиці множення частину чисел замінили буквами. Яке число більше: **Б** чи **В**? Обведи. Поясни, чому ти так вважаєш.

$$2 \cdot A = B$$

$$3 \cdot A = B$$

307. Накресли три відрізки: перший завдовжки 2 см, другий — у 3 рази довший, ніж перший, а третій — на 1 см коротший, ніж другий. Познач їх латинськими літерами.

308. $2 \cdot \square = 14$

$3 \cdot \square = 18$

$2 \cdot \square = 12$

$2 \cdot \square = 18$

$3 \cdot \square = 24$

$3 \cdot \square = 15$

$2 \cdot \square = 8$

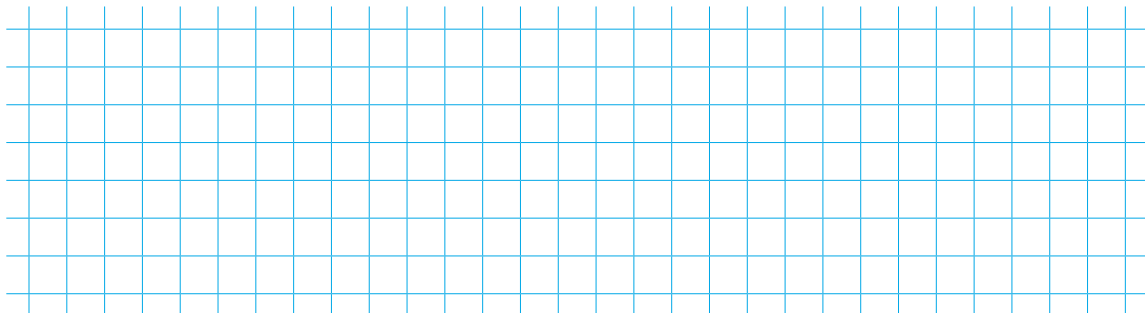
$3 \cdot \square = 9$

309. Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши діями з поясненням і виразом.

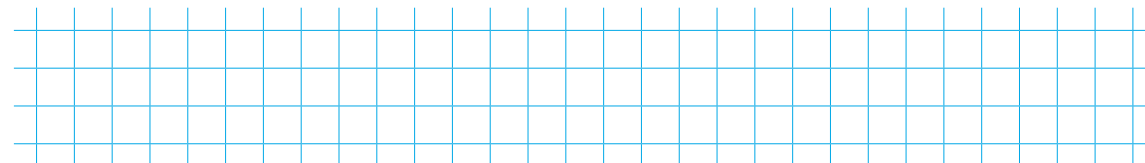
До свята купили 3 коробки з тістечками, по 6 тістечок у кожній коробці. Десять тістечок з'їли. Скільки тістечок залишилося?

$\square \cdot \square \rightarrow \square\square - \square\square \rightarrow \square$

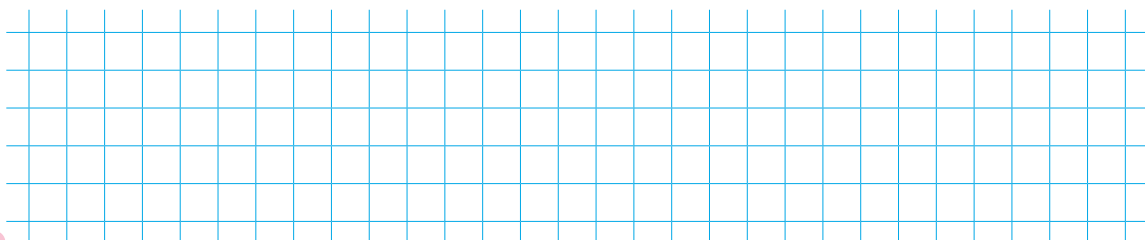

Розв'язування задач

310. На кожен із семи безпілотників завантажили по дві каністри з водою. Скільки каністр з водою завантажили?

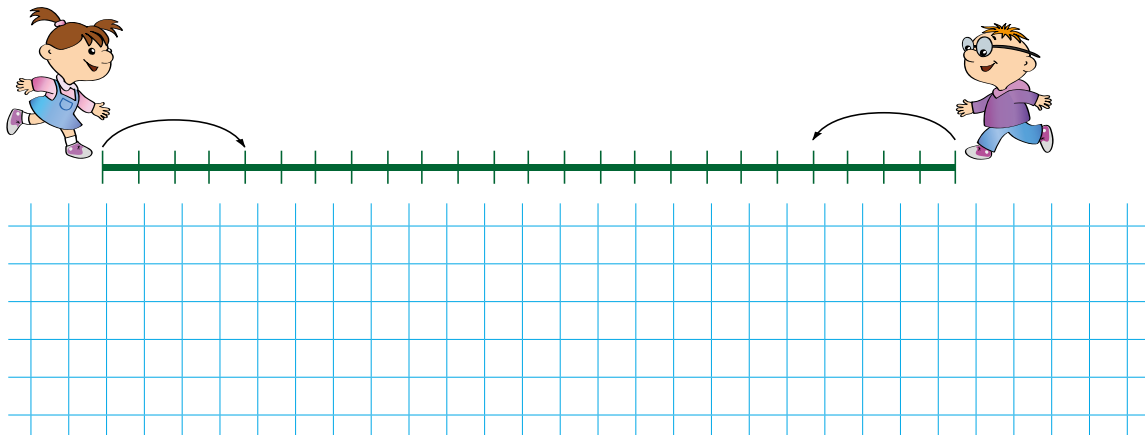

311. На кожен із семи безпілотників завантажили по дві каністри з водою. П'ять каністр скинули людям. Скільки каністр з водою залишилося?

312. $3 \cdot \square = 12$	$3 \cdot \square = 21$	$3 \cdot \square = 24$	$3 \cdot \square = 9$
$3 \cdot \square = 18$	$3 \cdot \square = 27$	$3 \cdot \square = 15$	$3 \cdot \square = 6$
$2 \cdot \square = 18$	$2 \cdot \square = 12$	$2 \cdot \square = 16$	$2 \cdot \square = 8$

313. Якщо кожна дитина зробить 3 стрибки по 4 клітинки, то вони зустрінуться. Яка відстань між дітьми?

314. Запиши вирази. Обчисли їх та порівняй відповіді.

1) Число 4 збільш у 3 рази, а тоді результат збільш на 3.

2) Число 4 збільш на 3, а тоді результат збільш у 3 рази.

315. Запиши відповідні числа.

$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = \square \square \text{ см}$

$56 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$3 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \square \text{ см}$

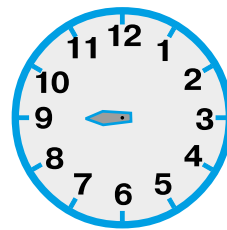
$40 \text{ см} = \square \text{ дм}$

$5 \text{ дм } 7 \text{ см} = \square \square \text{ см}$

$71 = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

316. Намалюй на циферблаті велику стрілку так, щоб сума чисел, на які вказують обидві стрілки, була максимальною.

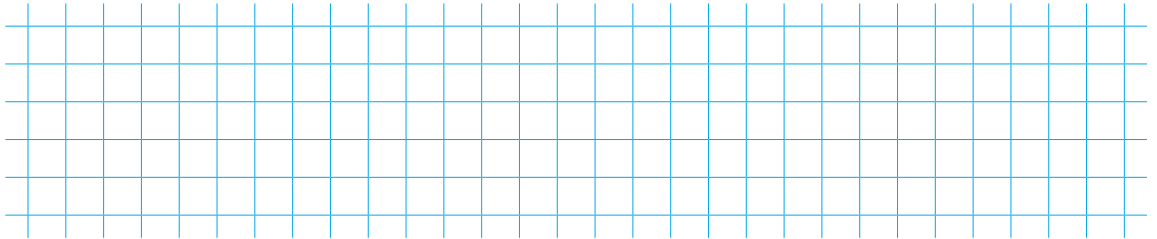
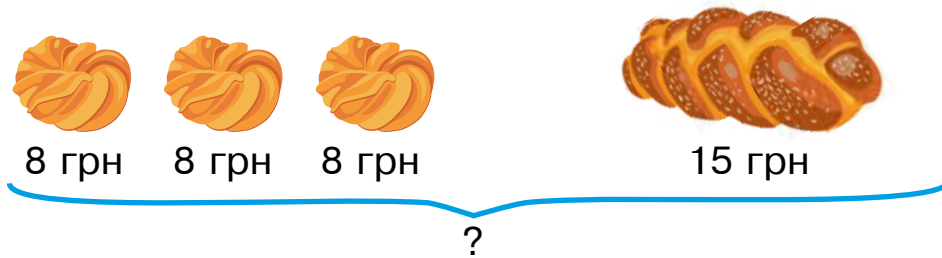
Запиши, котру годину буде показувати даний годинник.

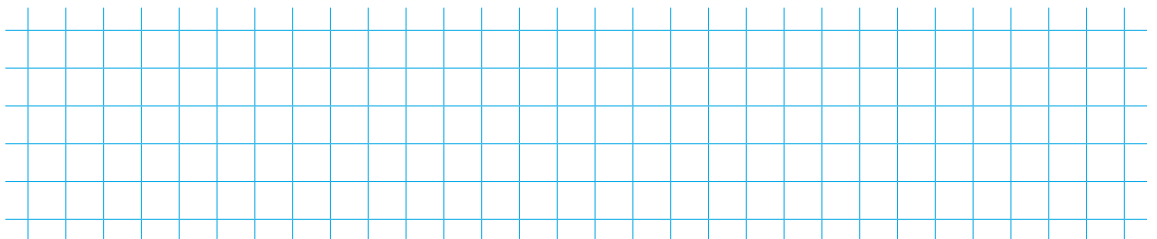
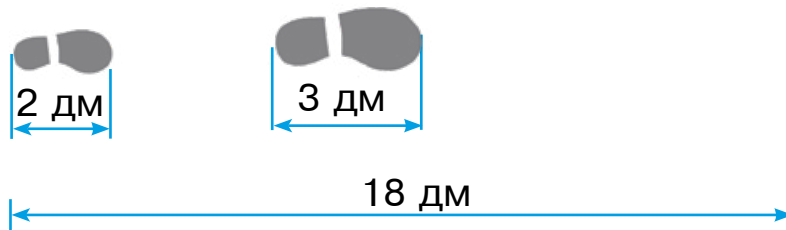
год

317. Завдання на вибір

1. Склади і розв'яжи задачу за малюнком.

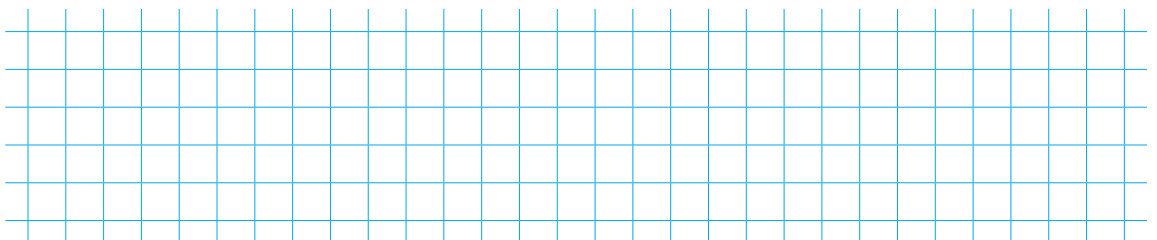

2. Оля та її тато хочуть пройти «ліліпутськими» кроками так, щоб доріжки їхніх слідів були однакової довжини. Скільки кроків має зробити Оля і скільки — тато?

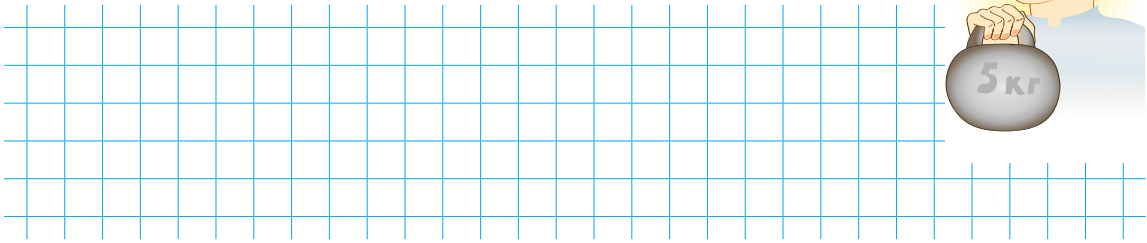

3. Добери числа і розв'яжи задачу.

У коробках було по рулети. Чотири рулети з'їли. Скільки рулетів залишилося в коробках?

- 318.** Петро-велет може підняти одночасно 5 гир, а гантелей — у 3 рази більше. На скільки більше гантелей, ніж гир, може підняти Петро?

- 319.** $4 \cdot 3 = \square\square$ $2 \cdot 5 = \square\square$ $5 \cdot 3 = \square\square$ $12 : 2 = \square$
 $8 \cdot 3 = \square\square$ $3 \cdot 6 = \square\square$ $3 \cdot 3 = \square$ $8 : 2 = \square$
 $2 \cdot 7 = \square\square$ $3 \cdot 9 = \square\square$ $8 \cdot 2 = \square\square$ $16 : 2 = \square\square$

Таблиця ділення на 3. Зменшення числа в 3 рази

- 320.** Допиши пропущені множники.

$3 \cdot \square = 6$	$3 \cdot \square = 18$	$\square \cdot \square = 15$
$\square \cdot 8 = 24$	$\square \cdot 9 = 27$	$\square \cdot \square = 10$
$2 \cdot \square = 16$	$\square \cdot 7 = 14$	$\square \cdot \square = 9$

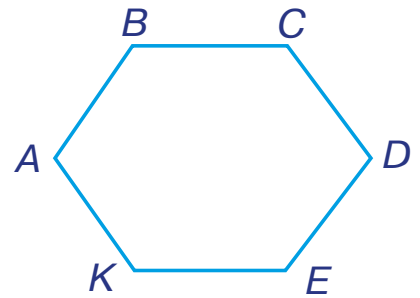
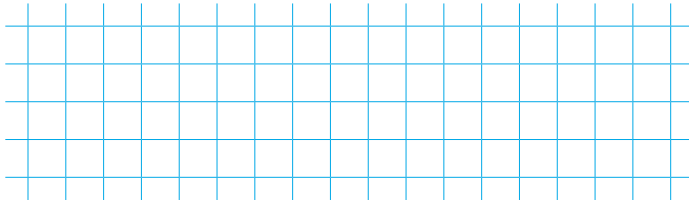
- 321.** Поясни, як за таблицю множення числа 3 склали таблицю ділення на 3.

$3 \cdot 2 = 6$	$6 : 3 = 2$
$3 \cdot 3 = 9$	$9 : 3 = \square$
$3 \cdot 4 = 12$	$12 : 3 = \square$
$3 \cdot 5 = 15$	$15 : 3 = \square$
$3 \cdot 6 = 18$	$18 : 3 = \square$
$3 \cdot 7 = 21$	$21 : 3 = \square$
$3 \cdot 8 = 24$	$24 : 3 = \square$
$3 \cdot 9 = 27$	$27 : 3 = \square$

330. Розділи шестикутник двома лініями на прямокутник і два трикутники. Знайди периметр прямокутника.

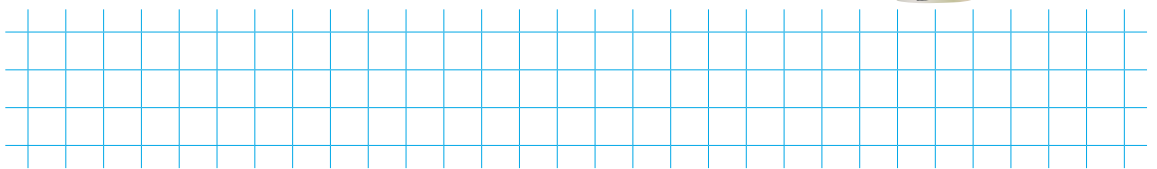

331. У рівності з таблиці ділення на 3 всі числа зашифрували буквами. Яка буква позначає найбільше число? Обведи її.

$$A : B = B$$

332. На завдання вилетіли 27 гелікоптерів трійками. Скільки трійок гелікоптерів вилетіло на завдання?

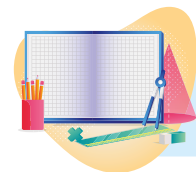

333.

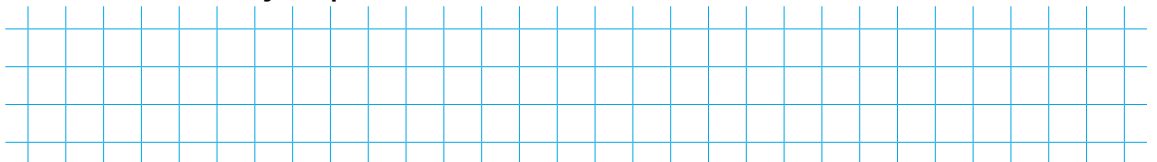
:3

6	18	24	12	9	27	15	21
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

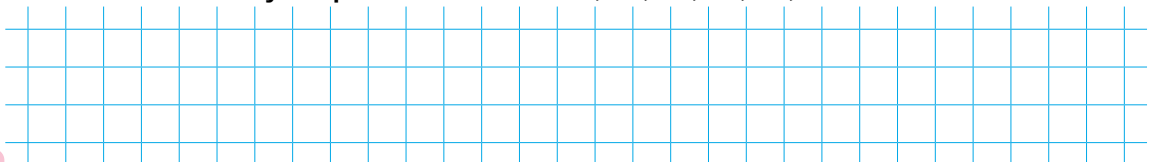

Парні та непарні числа

334. 1. Зменшіть у 3 рази числа: 21, 18, 9, 27, 15, 6.

2. Збільшіть у 3 рази числа: 7, 2, 4, 9, 6, 5.

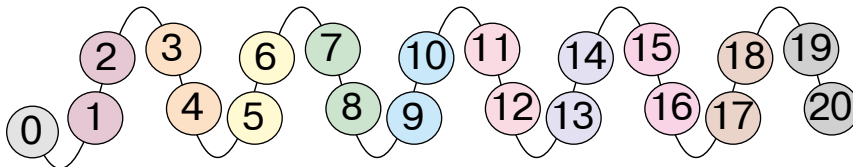

335.

Числа, які діляться на 2, називають **парними**. 2, 4, 6, 8, ...
 Числа, які не діляться на 2, називають **непарними**. 1, 3, 5, 7, ...

Обведи на малюнку парні числа, а непарні — випиши.

336. $40 + 15 : 3 = \square \square$
 $27 + 24 : 3 = \square \square$
 $39 - 12 : 3 = \square \square$
 $47 - 21 : 3 = \square \square$

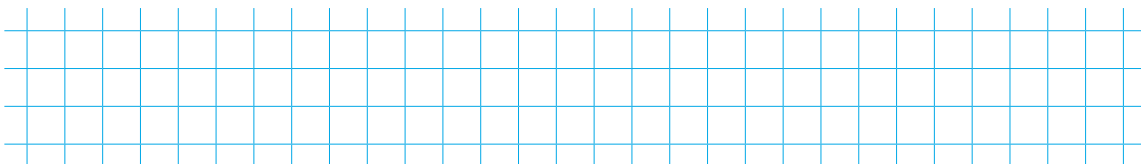
$9 \cdot 3 - 17 = \square \square$
 $8 \cdot 3 + 19 = \square \square$
 $7 \cdot 3 + 24 = \square \square$
 $3 \cdot 6 + 35 = \square \square$

307. Розв'яжи задачу за допомогою схеми.
 Розв'язання запиши виразом.

Батько зліпив 18 вареників, а донька — у 3 рази менше. Скільки вареників зліпили батько з донькою разом?

$\square \square : \square \rightarrow \square + \square \square \rightarrow \square \square$

338. Пригадай!

В одному центнері 100 кілограмів.
 $1 \text{ ц} = 100 \text{ кг}$

1 ц \square 1 кг

1 ц \square 10 кг

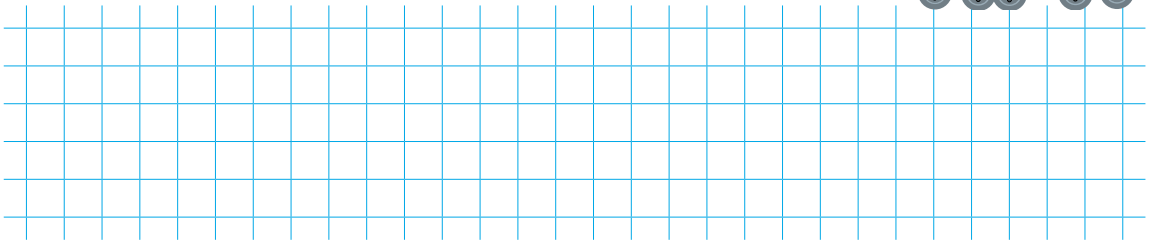
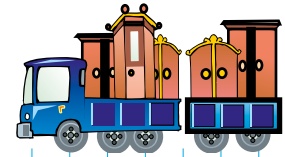
1 ц \square 100 кг

1 ц \square 10 ц

5 ц \square 6 ц

6 ц \square 6 кг

- 343.** На кожній із трьох вантажівок везуть по 3 шафи та ще 2 шафи — на причепі. Скільки всього шаф перевозять?

344. $12 : 2 = \square$

$12 : 3 = \square$

$15 : 3 = \square$

$18 : 2 = \square$

$18 : 3 = \square$

$27 : 3 = \square$

$14 : 2 = \square$

$21 : 3 = \square$

$16 : 2 = \square$

Поділ на рівні частини. Половина, третина

- 345.** Поділимо кружечки на 2 рівні частини.

$6 : 2 = 3$. Число 3 — **половина** від числа 6.

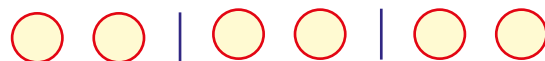
Половина — це одна з двох рівних частин цілого.

Знайди половину від чисел: 12, 4, 18.

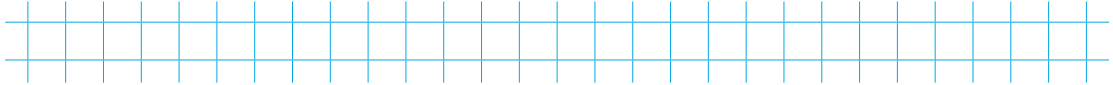

- 346.** Поділимо кружечки на 3 рівні частини.

$6 : 3 = 2$. Число 2 — це **третя частина** від числа 6. Третя частина має також назву **третина**.

Знайди третю частину від чисел: 12, 9, 18.

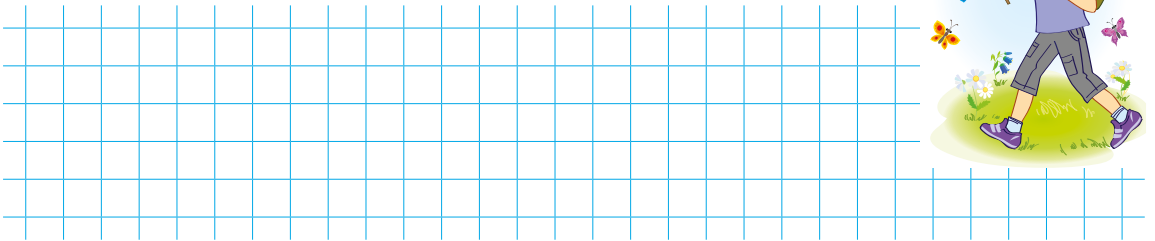

347. Усно. Два однакові відрізки поділили на рівні частини: перший — на дві половини, а другий — на три частини. Що більше: половина чи третя частина?

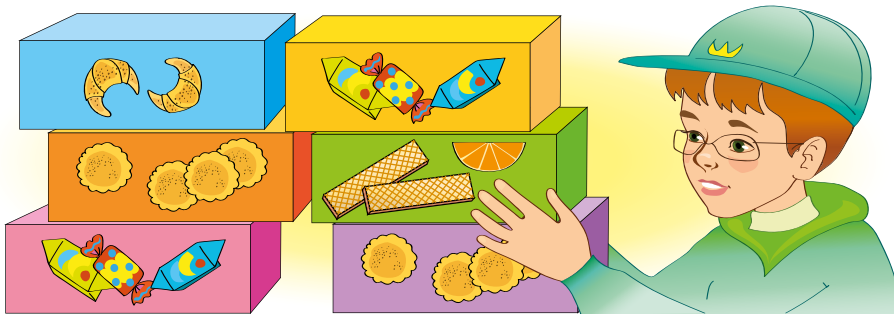

348. $24 : 3 + 42 = \square\square$ $73 - 7 \cdot 3 = \square\square$ $18 : 2 + 82 = \square\square$
 $25 - 15 : 3 = \square\square$ $53 + 5 \cdot 3 = \square\square$ $27 : 3 + 51 = \square\square$

349. Учений біолог побачив на галявині 12 метеликів. Третю частину метеликів він упіймав, а решта — полетіли. Скільки метеликів полетіли?

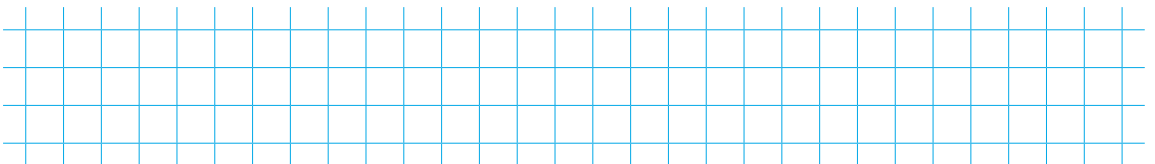
350.

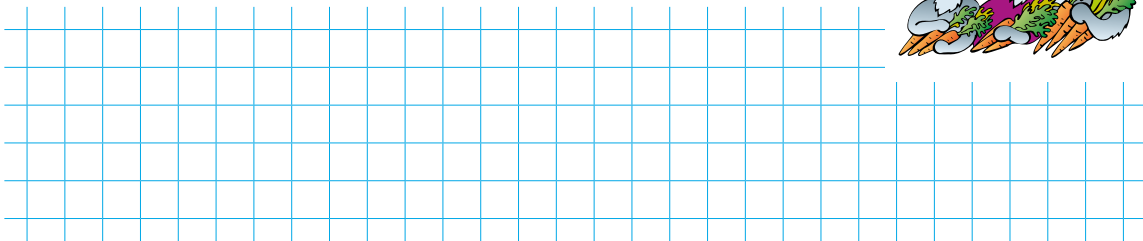
Познач (✓) запитання, на яке дав відповідь Тадей.

- Скільки кілограмів печива та цукерок передали волонтери?
- Скільки всього кілограмів солодошів передали волонтери?
- На скільки менше кілограмів цукерок, ніж печива та вафель разом передали волонтери?

Запиши, свій варіант розв'язання цієї задачі.

- 351.** На грядці росло 28 морквин. Три зайці взяли по 6 морквин кожен. Скільки морквин залишилося на грядці?

- 352.** Добери та запиши такі числа, щоб рівності й нерівності були правильними.

$5 \cdot 3 > 5 \cdot \square$

$21 : 3 = 2 + \square$

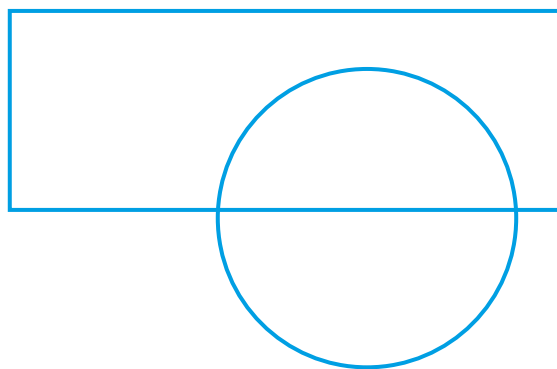
$27 : \square < 5 \cdot 2$

$8 \cdot 2 < 2 \cdot \square$

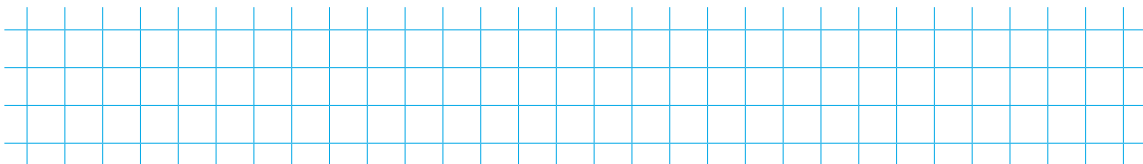
$3 \cdot 9 > 2 \cdot \square$

$4 \cdot 3 > 24 : \square$

- 353.** Зафарбуй дані фігури так, щоби прямокутник лежав на крузі.

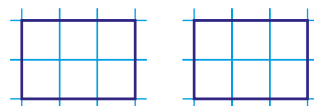
- 354.** Накресли відрізок AB завдовжки 10 см. Поділи його на дві рівні частини.

- 355.** Випиши спочатку букви біля чисел, що діляться на 2, а потім — біля чисел, що діляться на 3. Отримаєш два слова.

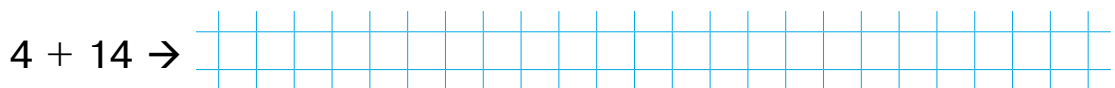

- 356.** Розділи один прямокутник навпіл, а інший — на три рівні частини. Порівняй кількість клітинок у половині і третині. Запиши відповідну рівність чи нерівність.

Складання таблиці множення числа 4

- 357.** Сплети «мереживо» до 60.

- 358.** Обчисли суми та склади за їх допомогою таблицю множення числа 4. Запам'ятай цю таблицю.

$4 + 4 = \square$

$4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 + 4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \square\square$

$4 \cdot 2 = \square$

$4 \cdot 3 = \square\square$

$4 \cdot 4 = \square\square$

$4 \cdot 5 = \square\square$

$4 \cdot 6 = \square\square$

$4 \cdot 7 = \square\square$

$4 \cdot 8 = \square\square$

$4 \cdot 9 = \square\square$

359. $2 \cdot 3 + 2 = \square\square$

$3 \cdot 3 + 3 = \square\square$

$4 \cdot 3 + 4 = \square\square$

$5 \cdot 3 + 5 = \square\square$

$6 \cdot 3 + 6 = \square\square$

$7 \cdot 3 + 7 = \square\square$

$8 \cdot 3 + 8 = \square\square$

$9 \cdot 3 + 9 = \square\square$

Поясни, чому значення цих виразів збігаються з відповідями таблиці множення числа 4.

- 360.** У шести клітках по 4 кролі, а в одній — 5 кролів.
Скільки всього кролів?

Grid for solving problem 360.

- 361.** Розв'яжи задачу за допомогою схеми.
Розв'язання запиши виразом.

П'ять машин мають по 4 колеса і ще 7 запасних коліс — у багажниках. Скільки всього коліс у цих машин?

$$\square \cdot \square \rightarrow \square\square + \square \rightarrow \square\square$$

Grid for solving problem 361.

- 362.** Обведи нерівності, які є правильними.

$4 \cdot 8 < 3 \cdot 9$

$18 : 2 > 4 \cdot 2$

$3 \cdot 5 < 4 \cdot 4$

$24 : 3 > 4 \cdot 3$

- 363.** У країні Кокосії поширені купюри вартістю 4 кокоси. Кожну таку купюру можна обміняти на 1 ананас. Скільки кокосів потрібно, щоб виміняти 3 ананаси? 5 ананасів? 7 ананасів? 9 ананасів? Запиши відповідні вирази та обчисли їх.

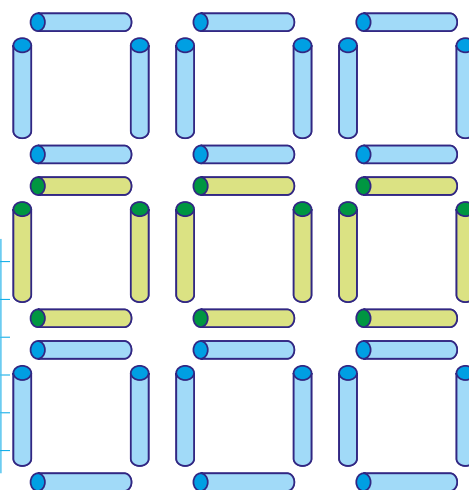
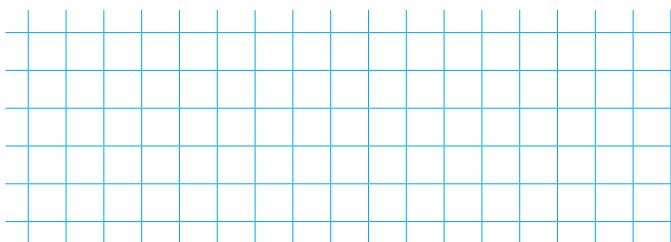

Grid for solving problem 363.

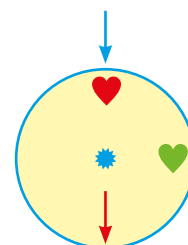
- 364.** Поділи кружечки на дві частини так, щоб зліва їх було на 4 більше, ніж справа.

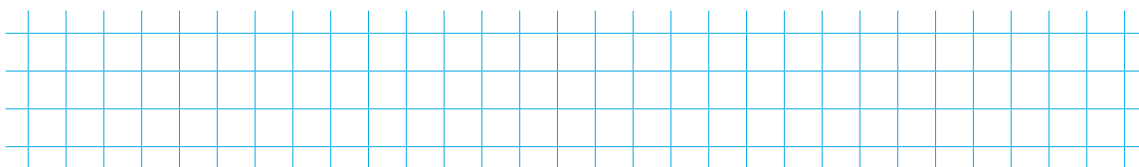
365. Скільки потрібно паличок, щоб побудувати 4 такі квадратики? 6 квадратиків? 9 квадратиків? Запиши відповідні вирази та обчисли їх.

366. Яке сердечко — червоне чи зелене — опиниться вище, коли круг повернуть навколо центра так, що червона стрілка стане навпроти синьої? Обведи його.

367. Збільш у 4 рази числа: 2, 4, 6, 3, 9, 7.

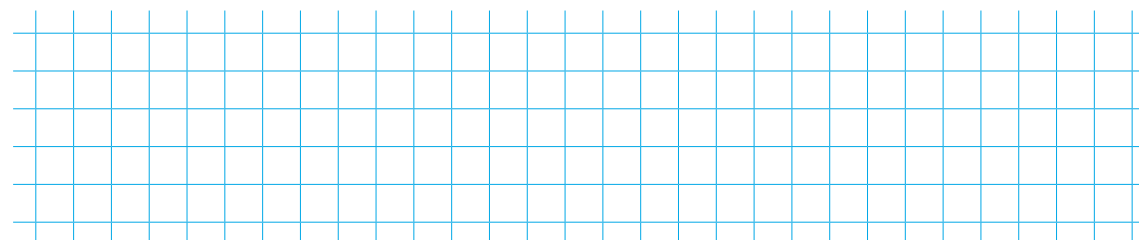
368. Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши діями з поясненням.

У кімнаті стоїть 6 стільців і один триногий табурет. На скільки більше ніжок у всіх стільців, ніж у табурета?

$$\square \cdot \square \rightarrow \square\square - \square \rightarrow \square\square$$

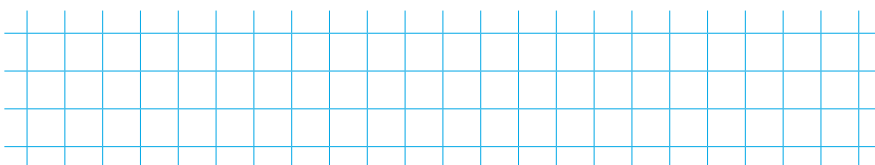

Закріплення

369. Усно. Знайди різницю між сусідніми відповідями в таблиці. Яке це число? Поясни, чому.

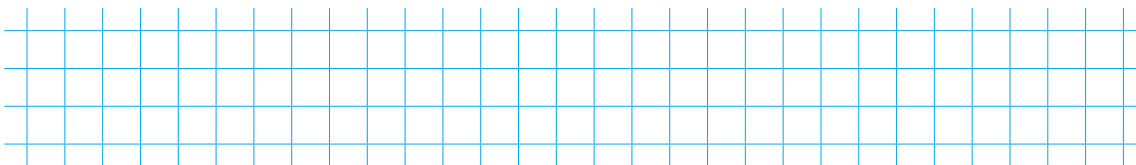
$2 \cdot 4$	$3 \cdot 4$	$4 \cdot 4$	$5 \cdot 4$	$6 \cdot 4$	$7 \cdot 4$	$8 \cdot 4$	$9 \cdot 4$
8	12	16	20	24	28	32	36

370. Навесні маленький дубок був заввишки 8 см, а восени став у 4 рази вищим. Знайди висоту дубка восени.

371. Завдання на вибір

1.	Числа	8 і 4	8 і 4	8 і 4	8 і 4
	Знайти	добуток	різницю	частку	суму

2. Збільш на 8:

добуток чисел 3 і 4 →

частку чисел 15 і 3 →

суму чисел 27 і 3 →

різницю чисел 24 і 6 →

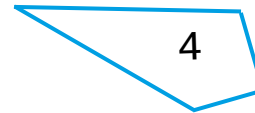
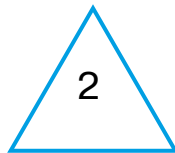
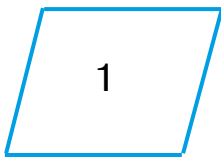
3. $7 \cdot 4 \rightarrow \square \square - 10 \rightarrow \square \square : 3 \rightarrow \square \cdot 4 \rightarrow \square \square - 17 \rightarrow \square$

375. За кожні 4 кокоси дають 2 лимони.
Скільки лимонів можна отримати за 12 кокосів?

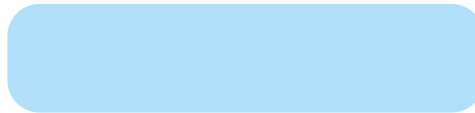
Grid for solving problem 375.

376. За допомогою косинця знайди фігури, які мають прямий кут. Запиши їхні номери.

Grid for solving problem 376.

377. Половину всіх гривень, що лежали на столі, закрили паперовою смужкою. Скільки гривень лежало на столі?

Grid for solving problem 377.

378. $4 \cdot \square = 12$ $4 \cdot \square = 36$ $3 \cdot \square = 24$ $4 \cdot \square = 32$
 $3 \cdot \square = 18$ $3 \cdot \square = 27$ $4 \cdot \square = 28$ $4 \cdot \square = 20$
 $4 \cdot \square = 16$ $4 \cdot \square = 24$ $2 \cdot \square = 16$ $3 \cdot \square = 12$

379. Три трактори мають по 4 колеса, причому половина цих коліс — маленькі. Скільки маленьких коліс у тракторів?

Grid for solving problem 379.

Вирази з дужками на дії різного ступеня

380. Упиши пропущені числа.

Множник	4	4	4	4	4	4	4	4
Множник	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Добуток	16	8	36	24	32	20	12	28

381. Порядок виконання дій у виразах з дужками

- 1) Дії в дужках.
- 2) Множення та ділення (по порядку).
- 3) Додавання і віднімання (по порядку).

Знайдіть значення виразів. Номери над знаками арифметичних дій вам допоможуть.

③

②

①

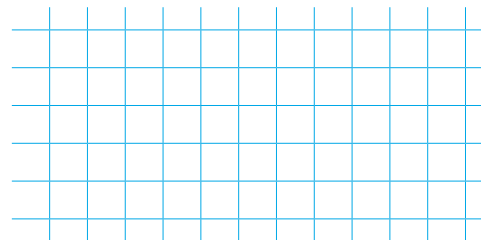
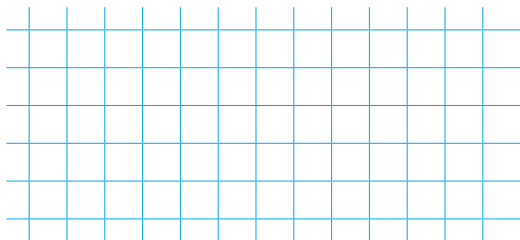
1. $15 - 15 : (45 - 42) = \square\square$

①

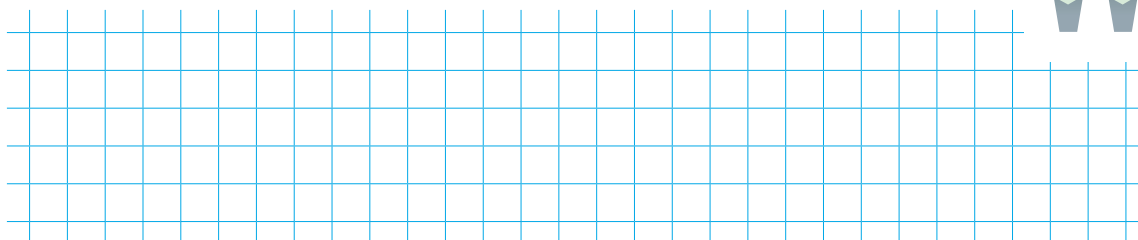
③

②

2. $(5 - 3) \cdot (5 + 3) = \square\square$

382. Біля театру 7 жовтих ліхтарів, а зелених — у 4 рази більше. На скільки більше зелених ліхтарів, ніж жовтих, біля театру?

383. $75 - 39 \square 18 + 10$

$2 \cdot 7 \square 34 - 14$

$12 : 2 \square 2 \cdot 3$

$2 \cdot 8 \square 2 \cdot 6$

$18 : 2 \square 4 \cdot 2$

$2 \cdot 9 \square 9 \cdot 2$

$4 \cdot 5 \square 90 - 70$

$6 \cdot 4 \square 48 - 24$

$3 \cdot 9 \square 5 \cdot 3$

384. Столяр виготовив 8 столів, стільців — у 4 рази більше, а полиць — стільки, скільки столів і стільців разом. Скільки полиць змайстрував столяр?

Grid for solving problem 384.

385. 1. $12 : 3 + 46 = \square \square$

2. $18 : 2 - 9 = \square$

$(15 + 9) : 3 = \square \square$

$12 : 2 - 15 : 3 = \square$

$38 - 5 \cdot 4 = \square \square$

$60 - 24 : 3 = \square \square$

$(16 : 2) \cdot (12 : 3) = \square \square$

$27 : 3 \cdot 2 + 6 = \square \square$

386. Лісник має пройти 40 клітинок. Скільки клітинок йому залишиться пройти, коли він зробить 6 кроків по 4 клітинки?

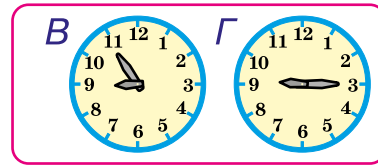
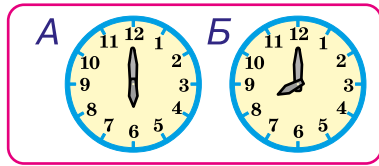
Grid for solving problem 386.

387.

Числа	9 і 3	9 і 3	9 і 3	9 і 3
Знайти	добуток	різницю	частку	суму

Grid for solving problem 387.

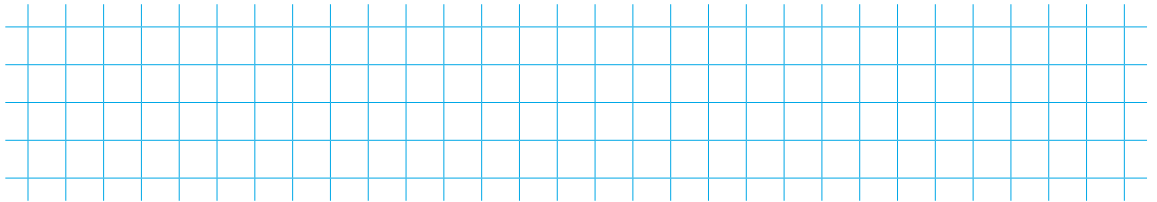
388. Котру годину показує годинник справа? Запиши. Скільки часу минуло між показами годинників А і Б? А між показами годинників В і Г?

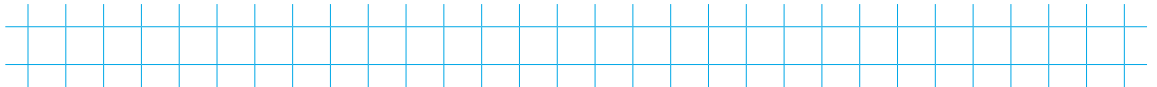
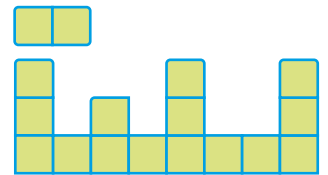
год хв

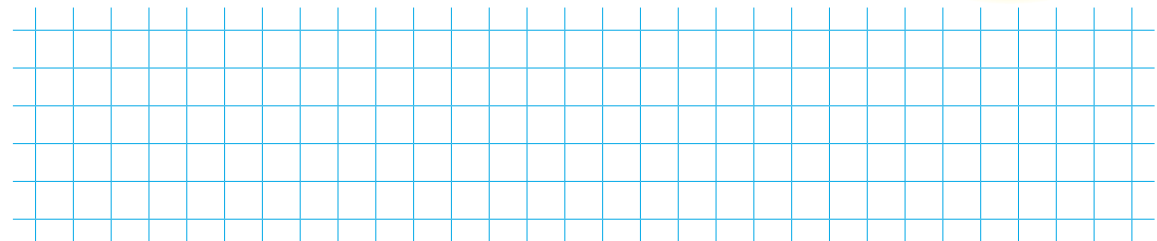
389. Накресли один відрізок завдовжки 1 дм 1 см, а другий — на 4 см коротший. Познач їх літерами латинського алфавіту.

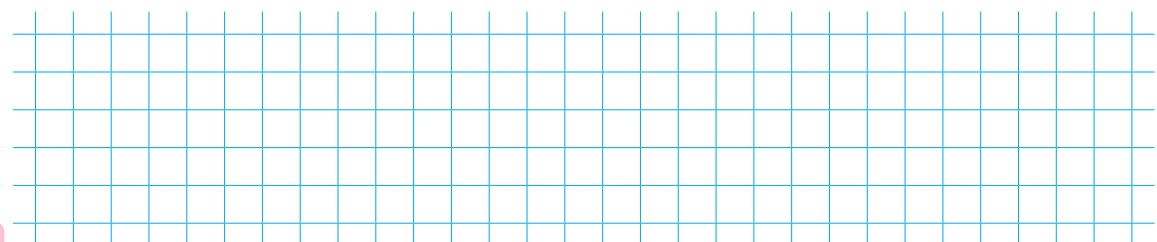
390. У стінку потрібно вмонтувати блок, не повертаючи його. Чи вдасться це зробити без зазорів? Запиши.

391. Мама купила 4 альбоми, по 5 грн кожний, і подала в касу купюру 50 грн. Скільки гривень здачі отримала мама?

392. Кожне з чисел 2, 3, 4 збільш у 2, 3, 4 рази.

397. Обчисли. Обведи вираз із найбільшим значенням.

$$16 : 2 + 25 = \square\square$$

$$21 : 3 + 18 = \square\square$$

$$18 : 2 + 23 = \square\square$$

$$24 : 3 + 19 = \square\square$$

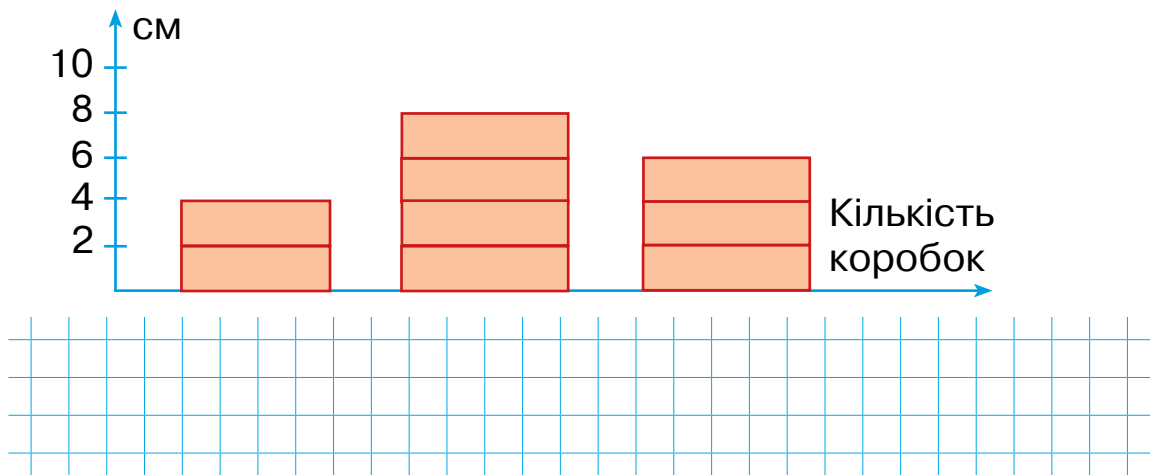
398. Множення на 4 можна записати як подвійне множення на 2. Знайдіть значення виразів.

1. $2 \cdot 2 \cdot 2 = \square$
 $4 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$
 $6 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$
 $8 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$

2. $3 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$
 $5 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$
 $7 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$
 $9 \cdot 2 \cdot 2 = \square\square$

399. Розглянь діаграму. Знайди висоту кожного стоса коробок із цукерками, якщо одна така коробочка заввишки 2 см.

400. Третю частину всіх грошей, що лежали на столі, закрили паперовою смужкою. Скільки грошей лежало на столі?

401. $7 \cdot 4 + 42 = \square\square$
 $78 - 5 \cdot 4 = \square\square$
 $36 - 4 \cdot 6 = \square\square$
 $25 - 3 \cdot 4 = \square\square$

$$33 - 3 \cdot 3 = \square\square$$

$$15 : 3 + 75 = \square\square$$

$$8 \cdot 4 + 24 = \square\square$$

$$16 : 2 + 28 = \square\square$$

405. На чотирьох яхтах порівну розмістилися 32 моряки. Скільки моряків сіло на кожну яхту?

Grid for solving problem 405.

406. У баскетболіста Івана кожен «ліліпутський» крок завдовжки 4 дм. Скільки кроків йому потрібно зробити, щоб пройти 8 дм? 16 дм? 24 дм? 36 дм?

Grid for solving problem 406.

407. Знайдіть значення виразів. Номери над знаками арифметичних дій вам допоможуть.

③ ② ①

1. $25 - 24 : (24 - 20) = \square \square$

Grid for solving problem 407, equation 1.

② ③ ①

2. $3 \cdot 6 : (4 : 2) = \square$

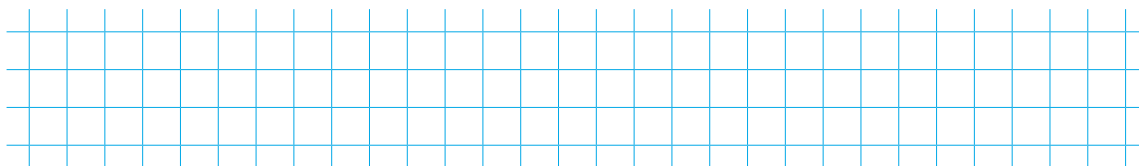
Grid for solving problem 407, equation 2.

408. Учений кіт прочитав 8 віршів, а казок — у 4 рази менше. На скільки менше казок, ніж віршів, прочитав кіт?

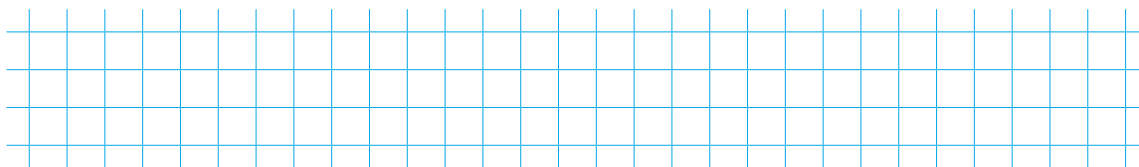
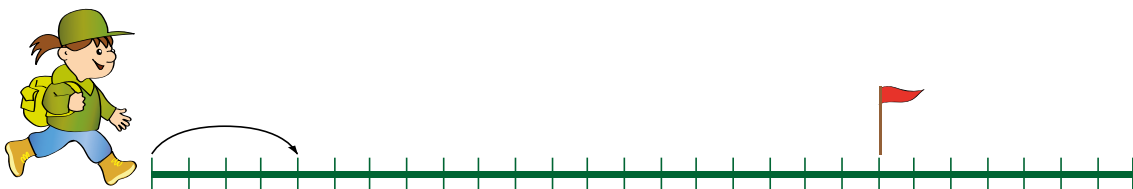
Grid for solving problem 408.

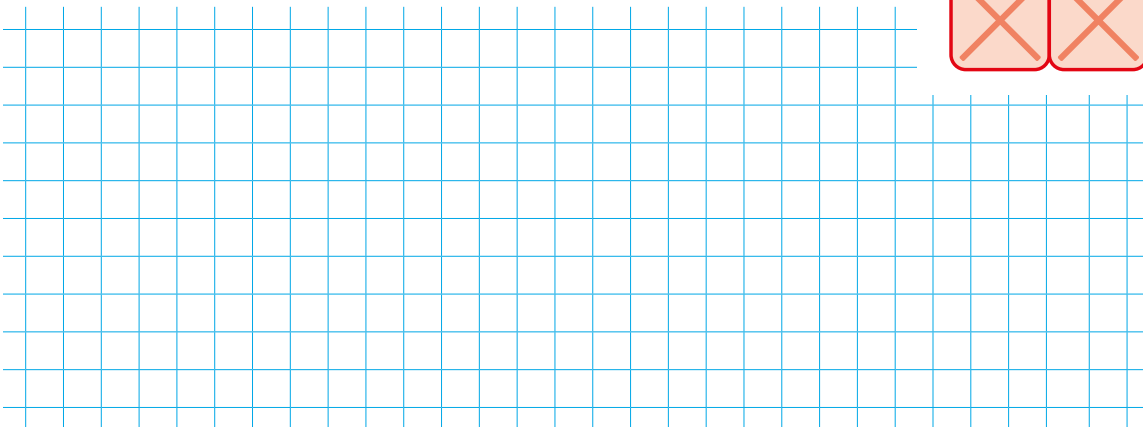
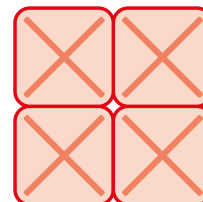
- 409.** Іншого дня Матвій — онук бабусі Теклі та дідуся Петра — заробив 20 гривень, продавши 4 склянки суниць. Скільки гривень становила ціна однієї склянки суниць?

- 410.** Туристка збирається подолати шлях завдовжки 20 клітинок стрибками по 4 клітинки. Скільки таких стрибків їй доведеться зробити?

- 411.** Цей квадрат склали із чотирьох плиток. Намалюй квадрат, який можна скласти із шістнадцяти таких плиток.

418. Поділимо кружечки на 4 рівні частини.

$12 : 4 = 3$. Число 3 — це **четверта частина**, або **чверть** від числа 12.

Чому дорівнюють половина і третина від числа 12?
Яка частина найбільша? Яка найменша?

Знайди четверту частину від чисел: 8, 16, 28, 36.

419. Поміркуй! Чому дорівнює половина від половини? Проілюструй свої міркування відповідними рівностями.

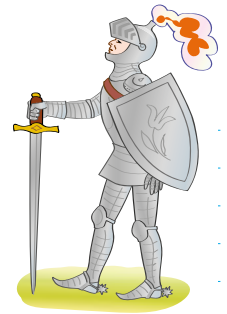
420. Заповни таблицю.

Число	8	12	16
Половина числа	☐	☐	☐
Чверть числа	☐	☐	☐

421. Запиши вирази, використавши, де потрібно, дужки. Знайди значення виразів.

- 1) Суму чисел 10 і 6 поділити на 4.
- 2) Від добутку чисел 8 і 4 відняти їх частку.
- 3) Суму чисел 6 і 3 поділити на їх різницю.

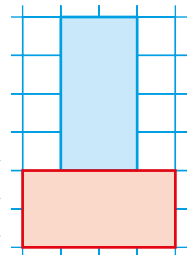
422. Із шістнадцяти лицарів лише четверта частина мають щити. Скільки лицарів щитів не мають?

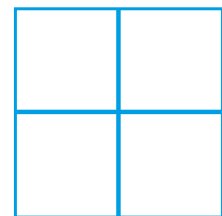
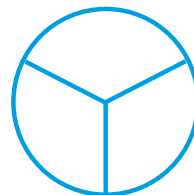
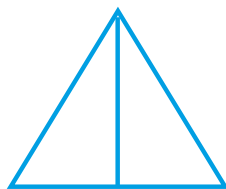
423.

Числа	6 і 4	24 і 4	24 і 4
Знайти	добуток	різницю	частку

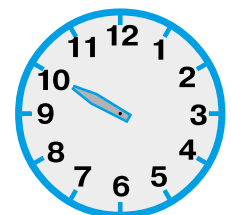
424. Висота даної вежі 6 клітинок. Скільки клітинок становитиме висота вежі, побудованої із 5 таких червоних і 4 синіх цеглинок?

425. Зафарбуй половину трикутника, чверть квадрата, третину круга.

426. На цьому годиннику велика стрілка вказує на число 10. Знайди і обведи два числа, вказуючи на які маленька стрілка разом із великою утворить прямі кути.

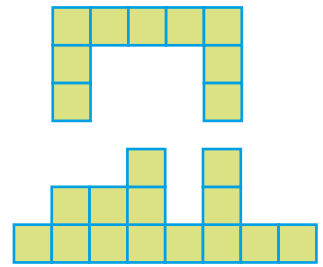

437. Чи можна вмонтувати цей блок так, щоб його вертикальні опори надійно стояли на стінці? Познач (✓).

Так

Ні

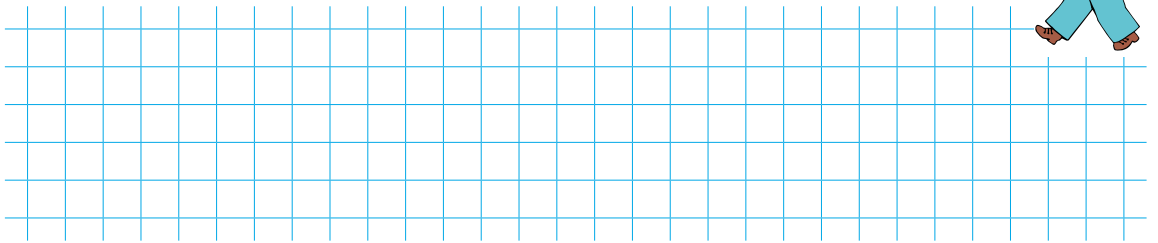
438. Скільки квадратів можна скласти, якщо розібрати на палички дані трикутники?

квадрати

439. $6 \cdot 4 \rightarrow \square\square : 3 \rightarrow \square \cdot 4 \rightarrow \square\square - 20 \rightarrow \square\square : 2 \rightarrow \square$

440. На полиці стояло 40 книжок. Хлопчик 8 разів брав із полиці по 4 книжки. Скільки книжок залишилося на полиці?

441. $28 : 4 \cdot 2 = \square\square$

$21 : 3 \cdot 4 = \square\square$

$36 - 20 : 4 = \square\square$

$8 : 4 \cdot 2 = \square$

$16 : 4 \cdot 3 = \square\square$

$18 + 12 : 4 = \square\square$

$24 : 4 : 3 = \square$

$14 : 2 - 7 = \square$

$28 - 36 : 4 = \square\square$

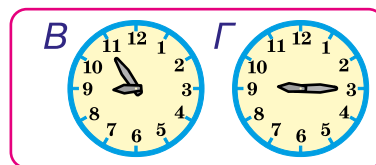
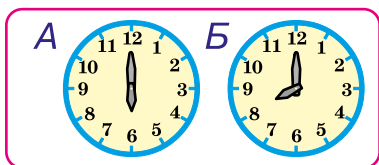

Повторення

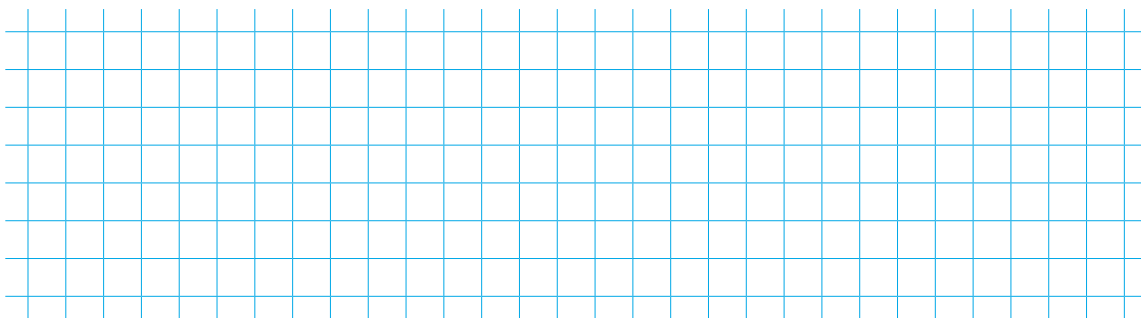
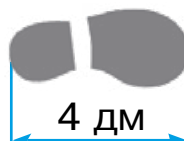
442. Упиши пропущені числа.

a	24	16	28	8	36
Зменш a на 4	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Зменш a в 4 рази	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

447. У кожній парі зображених годинників перший показує час до обіду, а другий — час після обіду. Скільки часу минуло між показами годинників А і Б? Між показами годинників В і Г?

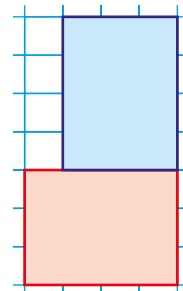
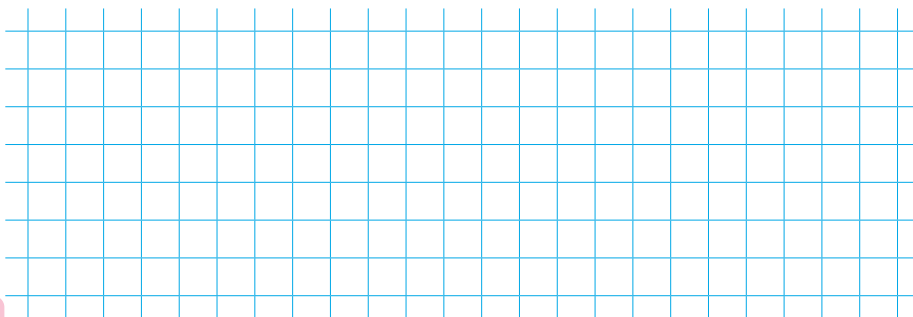
448. Олин тато і баскетболіст Іван пройшли «ліліпутськими» кроками по 24 дм. На скільки більше кроків зробив тато, ніж Іван?

449. $6 \cdot 3 \rightarrow \square\square : 2 \rightarrow \square \cdot 4 \rightarrow \square\square - 12 \rightarrow \square\square : 4 \rightarrow \square$

450. $24 : 4 : 2 = \square$ $36 : 4 + 48 = \square\square$ $18 : 3 \cdot 4 = \square\square$
 $32 : 4 : 2 = \square$ $20 : 4 + 25 = \square\square$ $27 : 3 \cdot 4 = \square\square$
 $16 : 4 : 2 = \square$ $16 : 2 + 39 = \square\square$ $15 : 3 \cdot 4 = \square\square$

451. Висота цієї вежі 7 клітинок. Скільки клітинок становитиме висота вежі, побудованої із 6 таких червоних і 4 синіх цеглинок?

ЗМІСТ

Додавання та віднімання двоцифрових чисел із переходом через десяток 4

Додавання двоцифрових чисел із переходом через десяток (загальний випадок)	4
Закріплення вивченого	7
Повторення вивченого. Послідовні числа	10
Додавання виду $55 + 6$	13
Додавання виду $53 + 7$	16
Додавання виду $38 + 52$	18
Віднімання виду $30 - 7$	21
Віднімання виду $42 - 5$	24
Віднімання двоцифрових чисел із переходом через десяток (загальний випадок)	27
Віднімання виду $50 - 35$	29
Закріплення вивченого	32

Множення та ділення 35

Ознайомлення з дією множення. Знак множення	35
Назви чисел при множенні. Переставний закон дії множення ...	37
Таблиця множення числа 2	40
Закріплення вивченого	44
Знаходження значень виразів на дії різного ступеня	46
Збільшення числа у 2 рази	49
Ознайомлення з дією ділення. Знак ділення	53
Зв'язок дій множення та ділення	55
Складання таблиці ділення на 2	57
Назви чисел при діленні. Розв'язування задач на ділення на рівні частини та ділення на вміщення	60
Зменшення числа в 2 рази	63

Складання таблиці множення числа 3. Збільшення числа в 3 рази	65
Закріплення вивченого.....	68
Знаходження значень виразів на дії різного ступеня	71
Числові вирази.....	73
Розв'язування задач.....	76
Таблиця ділення на 3. Зменшення числа в 3 рази.....	79
Парні та непарні числа	82
Поділ на рівні частини. Половина, третина	85
Складання таблиці множення числа 4	88
Закріплення вивченого.....	91
Вирази з дужками на дії різного ступеня.....	94
Закріплення вивченого.....	97
Складання таблиці ділення на 4	99
Поділ на чотири частини. Чверть.....	102
Закріплення вивченого.....	106
Повторення вивченого	108

Навчальне видання

БУДНА Наталя Олександрівна

БЕДЕНКО Марко Васильович

МАТЕМАТИКА

навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

(у 3-х частинах)

Частина 2

Схвалено для використання в освітньому процесі

Навчальний посібник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Головний редактор *Богдан Будний*

Редакторка *Ірина Чоренька*

Художниця *Олеся Томків*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Художній редактор *Ростислав Крамар*

Технічна редакторка *Неля Домарецька*

Комп'ютерна верстка *Ольги Кравчук*

Підписано до друку _____. Формат 84×108/16. Папір офсетний.

Гарнітура Pragmatica. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 11,76.

Умовн. фарбо-відб. 47,04. Обл.-вид. арк.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002